

ตำนานหนังสือตามกึก

๗
PL
3275
๗๙๗๖๒

สำนักงานหนังสือสำมกฯ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ ทรงแต่ง

ประกอบกับหนังสือสำมกฯ ฉบับปัจจุบัน พรบ. เมรุสมเด็จพระบพิตรฯ ๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไดกันพิพารณ์นาก

เมอ พ.ศ. ๒๕๗๑

สารบาร์

คํานํา	หน้า
อธิบายว่าด้วยหนังสือถ้ามีก็	๑
ว่าด้วยเปลดหนังสือถ้ามีก็	๗
ว่าด้วยจำนวนเปลดหนังสือถ้ามีก็	๑๔
ว่าด้วยพิมพ์หนังสือถ้ามีภาษาไทย	๒๓
ว่าด้วยวินิจฉัยเรื่องถ้ามีก็	๔๙
ว่าด้วยรูปภาพถ้ามีก็	๕๕
ว่าด้วยแผนที่ถ้ามีก็	๕๙
ชื่อภูมิประเทศในเรื่องถ้ามีก็	๖๑

ສາມກົກ
ສາරນາຣິວູປ

- ທ ១ ພຣະເຈົ້າເຫັນເຕີ ນາງຕັ້ງກຸຍ່າ
ທ ២ ຂົ້ອງອຸນ ຕັ້ງດິນ ສົກອຸນ
ທ ៣ ຕັ້ງໂຕະ ດີບີ່ ນາງເຕື່ອງເລື່ອນ
ທ ៤ ອົງນແຕ່ຍວ ອົງນສຸດ ບຸນທີວ ກັນເຫັດຍາ
ທ ៥ ເຕັບ ກວນອູ ເຕື່ອງຫຸຍ
ທ ៦ ຫຼື້ ປັ້ງທອນ ຂົງເປັ້ງ
ທ ៧ ອຸດັງ ນຳເຊີຍາ ພອນທອງ ອົງນອົງ ກວນເປັ້ງ
ທ ៨ ເຕັງເຈັງ ເຕື່ອງສັງ ທົກເຈັງ
ທ ៩ ເງິນທັນ ເກີນອຸຍ ອອນເປັ້ງ ນຳເຈັກ
ທ ១០ ແບ່ງເຫັກ ເຕື່ອງຫຼັກ ເຕື່ອງປັກ ກວນທິນ
ທ ១១ ຫຸນແກຍນ ຫຸນເຫັກ ຫຸນກວນ
ທ ១២ ອົງຍື່ ໂດຍກ ອູກດິກນ
ທ ១៣ ຊັນຕັ້ງ ອຸຍກາຍ ງຳເຕັກ ອົງທ່າຍ
ທ ១៤ ໂກະຫຍັງ ຫຼືເຊັ່ງ ເຕື່ອງເຈີຍກ ເທິງຢືນ
ທ ១៥ ໂຄໂດ ອຸຍແກ ຫຸນຍົກ
ທ ១៦ ໂຄຽຸ ອື່ເກີຍດ ເກີຍດເປັ້ງ ສົກໂຕ
ທ ១៧ ເຄາຫຼູ ເຕື່ອນອຸຍ ຫຼືຫຼັດ
ທ ១៨ ເຕື່ອງກັບ ກັກຈຸນ ອອນສັງ
ທ ១៩ ໂຄຈົວ ເຕື່ອງເດີຍດ ອົກົມ ປັ້ງເຕັກ ແຂ່ວ້ວເອີນ
ທ ២០ ແຂ່ວ້ວຄຸນ ສົກທິນ ອອນດົງ
ທ ២១ ໂຄຫອນ ໂຄຫົນ ໂຄເຈັງ
ທ ២២ ໂຄົມ ນາງເນື່ອນຕື່ ໂຄສົດ
ທ ២៣ ຄຸນມາອີ ຄຸນມາສູ ຄຸນມາເຈີຍກ ຄຸນມາຫຼູ ເທິງຢືນ

คำนำ

臣เด็จพระบี๊บุญญาเจ้า ลุ่มน้ำดมาร์ก์ พระอักษรราชเทว เสต็จ
ประทับอยู่ด้วยสมเด็จพระไอยราศนะวังบางชุนพรหมนาเเทร์รัคตที่ ๒ ทรง
ประชวรดันพระชนม์เมื่อวันเดือน ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๙๐ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้เชิญพระศพเข้าไปประดิษฐานไว้บนพระ
ที่นั่งคุลีกมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง เดวคำรัสตั้งให้สร้าง
พระเมรุท้องถิ่นนามหดวง กำหนดจะพระราชทานเพลิงพระศพในทัน
พ.ศ. ๒๕๙๑ 臣เด็จพระเจ้าพญาเชอ เจ้าพับพัตรสุนพันธุ์ กรมพระ
นครสวรรค์ภูมิพินิตฯ ทรงประวัติการพระภูคติณจะทรงบำเพ็ญสันดิ
พระคุณตั้งเด็จพระชนนี คำรัสปฤกษาข้าพเจ้าถึงเรื่องหนังสือซึ่งจะทรง
พิมพ์เป็นนิตรพดลสำหรับประทานในงานพระเมรุ โปรดเรื่องถามก็ กด้วย
ทรงพระคุริว่าเป็นหนังสือซึ่งนับถือกันมากว่าแต่เดิมทั้งตัวเรื่องและดำเนินวนที่
แปลเป็นภาษาไทย ถึงได้ใช้เป็นคำวาระเรียนอยู่อีกเรื่องหนึ่ง แต่ทุกวันนี้
จะหนาแน่นบัดซึ่ไม่ได้เสียเด้อ ด้วยเป็นแทพิมพ์ท่อๆ กันนามิได้ชาร์คันฉบับนั้น
ที่พิมพ์ในชั้นหลัง คำรัสว่าถ้าหากราชบัณฑิตย์ตัวรับชาร์คันฉบับนั้นได้
จัดการพิมพ์ใหม่ให้หนาได้คงเรื่อง ก็จะทรงรับบริจากทรัพย์พิมพ์เรื่อง
ถามก็เป็นหนังสือสำหรับประทานเรื่องหนึ่งในงานพระเมรุตั้งเด็จพระชนนี
ข้าพเจ้าได้พึงมีความยินดีรุ่งสืกวาเป็นหน้าที่ของราชบัณฑิตย์ตัวรับชาร์คันฉบับนั้น

สันของพระประดิษฐ์ ด้วยหนังสือถ้ามีก็เป็นหนังสือเรื่องสำคัญ แต่เป็น
หนังสือเรื่องใหญ่ถึง ๔ เด่นเด่นดุพิมพ์ จะหาดูอันรับพนพทางเร่องยาก
ยิ่งนัก ถ้าพ้นโอกาสแล้ว ก็ไม่ถ้ามารถกำหนดได้ว่าเมื่อใดจะได้ซึ่ง
เดพินพหนังสือเรื่องถ้ามีก็ให้กดบันคิดดังเก่า ข้าพเจ้าจึงกราบทูลว
จะทำถวายให้ท่านตามพระประดิษฐ์

เมื่อกราบทูลวันเดลวามพิเคราะห์ เห็นว่าการที่จะพิมพ์หนังสือ
ถ้ามีก็จะบังajanพระเมรุถุนเด็จพระบศุจนาเจ้า ฯ ครั้น มีขอสำคัญ
ซึ่งควรคำนึงอยู่ ๒ ข้อ ขอหนึ่งคือนักเรียนทุกวันนี้การเรียนและการน้อมรู้
กวางช่วงกว่าแต่ก่อน หนังสือถ้ามีก็จะบังพิมพ์ใหม่จะต้องให้ผู้อ่าน
ได้ความรู้ยังชั้นกว่าอ่านฉบับที่พิมพ์ไว้แต่เดิม จึงจะนับว่าเป็นฉบับดี
สมกับที่พิมพ์ในงานพระเมรุถุนเด็จพระบศุจนาเจ้า ฯ ความขอเห็นทางที่
จะทำให้มีอยู่ ด้วยอาจคราวเดียบหนังสือถูกทาง ฯ หาความรู้อันเป็นเครื่อง
ประกอบหนังสือถ้ามีก็จะมาเต็มเพิ่มเติม และการล้วนแผะอัญมณีผู้ถ้ามารถ
อยู่ในราชบัลลทิยศภา คืออำนาจโดย พราเจนจ์อักษร (สุดใจ
ศัลภาษศาสต์) ซึ่งเชี่ยวชาญทางภาษาจีนได้เคยอ่านหนังสือจีนเรื่อง
ค่างามาก รับเป็นผู้ถูกทางความรู้ทางฝ่ายจีน แต่มีศาสตร์ความรู้ ยอร์ช
เชลล์ซิกคนหนึ่งรับช่วยเตะทางทางประเทศอังกฤษ คัวข้าพเจ้าจะทาง
ฝ่ายไทย ช่วยกันคนคัวทางความรู้เรื่องหนังสือถ้ามีก็ อันยัง
ไม่ได้ปรากฏเพร่หดายมาแต่ก่อนให้ก็หดายอย่าง ถ้าว่าตามแบบที่เคยทำมา
คงจะใช้ได้เพิ่มมากขึ้นนักแต่คงใช้ใน “คำนำ” หรือ “คำอภินัย”

ช้างหน้าเรือง แต่ก่อวานอนจะพิงกต้าวด้วยเรื่องสามกีก ถ้าเรียนเรียงให้ดีนั้นกระແซึ่งจะเป็นประโภชน์ในทางคากานรู เห็นจะเป็นหนังสืออม่ากเกินขนาดที่เคยลงในคำนำหรือคำอธิบาย เมื่อคิดไคร่ควรญว่าจะทำอย่างไรดี ช้าพเจ้าหัวนรำถักกิ่งครั้งสุนเด็จพระบีศุจฉาเจ้าฯ ทรงบำเพ็ญพระกุศลฉลองพระชนการาม ๖๐ ปี เมื่อปีราชกา พ.ศ. ๒๔๘ โปรดให้พิมพ์หนังสือบทละตอนเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์พระบานาหุสุนเด็จพระพุทธเดศให้ต่อ นกตัย ประทานเป็นมิตรพติ ครั้งนั้นช้าพเจ้าได้แต่งเรื่องดำเนินละครตอน อิเหนาพิมพ์เพิ่มเป็นภาคผนวกถวายอีกเด่นหนึ่ง สุนเด็จพระบีศุจฉาเจ้าฯ โปรด งานพระเมรุครองนช้าพเจ้าแหกปราถนาอยู่ ว่าจะรับหน้าที่ทำหาร ขบ่ำได้อย่างหนึ่ง พอดันของพระคุณสุนเด็จพระบีศุจฉาเจ้าฯ ซึ่งได้มามา แก่ตัวช้าพเจ้าตตอคุณเหตุธิดาหาที่จะเบรี่ยบปานได้โดยยาก กันกุชช์ได้ว่า ถ้าดังแรงแต่งดำเนินหนังสือสามกีกพิมพ์เพิ่มเป็นภาคผนวกถวายบูชาพระศพ เหมือนอย่างเคยแต่งเรื่องดำเนินละครฉบับอิเหนาถวายเมื่อพระองค์ยังเด็จ ดำรงพระชนม์อยู่ เห็นจะตั้นควรยิ่งกว่าอย่างอื่น อนัชແಡเปนมูดเหตุให้ ช้าพเจ้าแต่งดำเนินหนังสือสามกีกซึ่งพิมพ์ในลุมเดมนี้

ความสำคัญอีกข้อหนึ่งนั้น คือการที่จะนำรับนับແಡพิมพ์ หนังสือสามกีกฉบับงานพระเมรุครองนชัช ด้วยหนังสือสามกีกเป็นเรื่องใหญ่ ถึง ๔ เด่นลุมดพิมพ์ แต่จะต้องพิมพ์ให้เต็วถวายในเวลานี้กำหนดตั้ง พนักงานการพิมพ์หนังสือซึ่งมีประคำอยู่ในราชบัลลังก์ถือภาระไม่พอการ ท้อง หานุคคลภายนอกซ่วย พระเยนูได้มหาเลว哥โห พระยาพจนบรีช้า (ม.ร.ก.)

ดำเนิน อิศรศักดิ์ ณอยุธยา) ซึ่งเป็นนักเรียนมีเกียรติน่าทึ่ก่อน มีเก้าอี้รับหน้าที่เป็นบรรณาธิการ ด้วยเห็นว่าการพิมพ์หนังสือถือถูกต้องเป็นสำคัญและประโยชน์อย่างสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอฯ ทรงพระคุณเจ้า จึงได้มอบการให้พระยาพจนบริษัทฯ แต่สำหรับหนังสือฉบับทดลองดูควรจะฉบับพิมพ์ แล้วรองอ่านมากยิ่งกว่า ชุนวรรณรักษ์วิจิตร (เชย ชุมกร เปรี้ยญ) รองบรรณาธิการในหอพระลัมดุงชีราภูมิเป็นผู้ช่วยในการนั้น หนังสือซึ่งใช้เป็นต้นฉบับสำหรับใช้หนังสือถือถูกต้องกับฉบับหนังสือทดลองเดิม พิมพ์ครั้งแรกฉบับนี้ หนังสือฉบับในหอพระลัมดุงนี้ไม่ปรับปรุง ทั้ง เที่ยงด้วยหัวตามบันดาท่านผู้ที่ถังถมหนังสือ ทั้งฝ่ายในพระบรมมหาราชวัง และฝ่ายนอก ช้าพเจ้าขอถือโอกาสตั้งประเด็นความชอบคุณ ด้วยไม่ว่าท่านผู้ใด เมื่อได้ทราบว่าต้องการฉบับเพื่อจะพิมพ์ในงานพระเมรุถมเดิม พระบด్ดุฉน้ำเจ้าฯ กยานด้วยมตานะประสังคุณราย ที่ยอมยกหนังสือฉบับนี้ให้เป็นสิทธิ์แก่หอพระลัมดุง ที่เดียวกัน อาศัยเหตุนี้ได้ฉบับพิมพ์ ครั้งแรกของหนังสือทดลองครั้น นาอกจากนั้นให้เขียนหนังสือฉบับเขียนของเก่าต่ออบด้วยอีกฉบับ บันดาดูฉบับเขียนที่มีอยู่ในหอพระลัมดุง ฉบับของกรมหลวงวรวรรธาราชสุคุตา ซึ่งถมเดิมพระมหาถมเจ้า กรมพระยา

(๑) เคิมให้สำมาต์ย์ กะ พระพินิจวรรณการ (แสง สาลีศุล
เปรี้ยญ) เลขานุการราชบัญชิตยสภาเป็นผู้ตรวจจะบันพิมพ์ แต่
พระพินิจฯ ทำงานเหลือกำลังจนมีอาการบวม จึงผ่อนงานนี้ให้ทำ
เพียงแต่งสารบาร์

จริรญาณวโรรสประทานไว้ในหอพระสุนุดฯ เป็นบริบูรณ์ดีกว่าเพื่อน ได้ใช้ฉบับนี้สอนกับฉบับพิมพ์ครั้งแรกของหมอบรัดเตเปน 且 ฉบับด้วยกันແຕยังได้อาศัยฉบับพิมพ์ภาษาจีนด้วยอักษรบัน อ สำหรับสอนในเมืองนี้ความบางแห่งเป็นที่ลังด้วย หรือต้นฉบับภาษาไทยແย้งกันແຕยว่าไม่ได้ฉบับไหนถูก

เนื่องในการทำระคันฉบับนั้น ข้าพเจ้าคิดเห็นว่าถึงชั้นควรจะเพิ่มเติมเข้าในฉบับพิมพ์ใหม่ให้ด้วยชั้นด้ายไม่ต้องแก้หนังสือฉบับเดิมนี้อย่าง บางอย่าง เป็นทันว่าศักราชชั้นข้างถังในฉบับเดิม บอกเป็นมิรัชกาดของพระเจ้าแม่นิดนามประเพณีนับศักราชอย่างจัน ไทยเราเข้าใจได้ยาก จึงให้คำนวนเป็นพุทธศักราชนิพพันพิมพ์เทรากลงไว้ให้เข้าใจง่ายขึ้นอย่างหนึ่ง ข้ออย่างหนึ่งในฉบับเดิมความบางแห่งก่อตัวเข้าใจยาก ได้ให้ลงขอป้ายหมายเดชะพอยให้เข้าใจความง่ายขึ้น อนั้นข้าพเจ้าคิดเห็นว่าหนังสือไทยเรื่องค่างๆ ชั้นพิมพ์กันในบจกุบันนี้ ที่นับว่าคีมกันมีรูปภาพ เตรูปภาพเรื่องผ่านกอกจันก์ชอบเขียนไว้พอจะหาแบบอย่างได้ไม่ยาก จึงได้เดือกrukภาพในหนังสือสามกีกจันคำต่องมา พิมพ์รูปภาพตัวบุคคลไว้ในสุนุด คำนานนี้ แต่พิมพ์รูปภาพเต็งเรื่องไว้ในหนังสือสามกีกฉบับงานพระเมรุให้เป็นฉบับมีรูปภาพ ผิดกับฉบับอื่นชั้นเคยพิมพ์มาເຕັກອນด้วย

การพิมพันเด็กลงให้ โรงพิมพ์ โสกนพิพรวัฒนากรพิมพ์ เพาะผู้มือดีແດทำเร็ว ฝ่ายรองເຊວກເອກ พระโสกนพอักษรภิริ (เด็ก สมิทธิ) ผู้เป็นเจ้าของโรงพิมพ์ เมื่อทราบว่าข้าพเจ้าເຕັກคำนานาเบนภาคผนวก

คุณพ่อมีความตั้งใจที่จะนำข้อมูลนี้ไปเผยแพร่ให้กับผู้อื่น ดังนั้น ตนจึงขอรับรองว่า ข้อมูลที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งของความจริงในเรื่องนี้ ไม่ได้มาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง แต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการคิดค้นและพัฒนาโดยบุคคลที่มีความสามารถเชิงวิชาการอย่างมาก ตนขอแสดงความยินดีที่ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดขึ้น ด้วยความตั้งใจที่จะสืบทอดภารกิจที่สำคัญนี้ต่อไป

นอกจากที่ได้บรรณนาม ยังมีท่านผู้อุดมด้วยเมื่อเพียงหนังสือนี้
ขอแสดงความขอบคุณ คือท่านนายวิโร ป้ายชัย อัครราชทูตญี่ปุ่น ได้
ช่วยดำเนินเรื่องเบ็ดหนังสือถานกับเป็นภาษาญี่ปุ่น พระวิทยประจง (ผ่าง
โภคิติราภก) ได้ร่วมเขียนอักษรไทยเที่ยมด้วย แต่รองอ่ำมาตยกิริ สมบูรณ์
โภคิติกร นายเกริกเกษราษฎร์นพศิลป์ราเป็นผู้เขียนเดลีพิมพ์หนังสือให้
เข้าฟ้าเจ้าด้วย

ଶ୍ରୀ କଣ୍ଠପାତ୍ର

นายกร้าวชบันฑิตย์ศรีราชา

สำนวนหนังสือสามก๊ก

๑. ว่าด้วยหนังสือสามก๊ก

หนังสือสามก๊กไม่ใช่เป็นพงศาวดารสามัญ คืนเรียกว่า “สามก๊ก”
เป็นว่าด้วยหมายเหตุเรื่องสามก๊ก เป็นหนังสือชั้นนักปราชญ์คนหนึ่ง
เลือกเอาไว้ในพงศาวดารอย่างหนึ่งมาแต่งขึ้น โดยประสงค์จะให้เป็น
คำว่าสำหรับก็ภาษาอุบَاຍการเมืองและการถงความ แต่เด่งดีอย่างยิ่ง จึง
เป็นหนังสือเรื่องหนึ่งซึ่งนับถือทั่วไปในประเทศไทย แต่ถูกดีปานถึง
ประเทศไทย

ทันสำนวนของหนังสือสามก๊กนั้น ทราบว่าเดิมเรื่องสามก๊กเป็นแต่
นิทานสำหรับเต่ากันอยู่ก่อน เมื่อถึงสมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. ๑๑๖๑—๑๔๕๓)
เกิดมีการเด่น显ในเมืองคุน พากังก์ชอนเอาร่องสามก๊กไปเด่นด้วย
เรื่องหนึ่ง คือมาถึงสมัยราชวงศ์หงวน (พ.ศ. ๑๗๒๐—๑๙๑๐) การแต่ง
หนังสือเรื่องพูชน มีผู้รอบเอาร่องพงศาวดารมาแต่งเป็นเรื่องหนังสือ
ช้าน แห่งยังไม่ได้เอาร่องสามก๊กมาแต่งเป็นหนังสือ (๑) จนถึงสมัย
ราชวงศ์ໄก์เหมือง (พ.ศ. ๑๗๗๑—๑๘๖๗) จึงมีนักปราชญ์ชื่อชากเมือง
ยังคงหนังสือถือกัน คิดแต่งหนังสือเรื่องสามก๊กขึ้น เป็นหนังสือ
ดูก ตอนนั้น คือมาถึงนักปราชญ์ชื่อเม่าจุกคิดจะ

(๑) ในคำนำเรื่องสามก๊กภาษาอังกฤษของมิสเตอร์บริเวตเตเลอร์
ว่าหนังสือสามก๊กแต่งครั้งสมัยราชวงศ์หงวน แต่พระเจ้าจิ้นอักษร
ได้สอบถามว่าหาเป็นเช่นนั้นไม่

๔

พิมพ์หนังสือสามก๊ก จึงแต่งคำอธิบายเดพง โพย^(๑) เพิ่มเข้า แล้วให้
นักประชัญคุณอีกคน ๑ ซึ่กิมเตียร์ถ่างอันครวญ กิมเตียร์ถ่างเดื่อนใจ
ในหนังสือเรื่องสามก๊ก ช่วยแก้ไขคำพัง โพยของเม่าจงกัง แล้วแต่ง
คำอธิบายของกิมเตียร์ถ่างเองเป็นทำนองคำน้ำ^(๒) มอบให้เม่าจงกังไปแกะ
ตัวพิมพ์ พิมพ์หนังสือเรื่องสามก๊กอีก หนังสือสามก๊กที่บันทึก
เพร่หดายในประเทศจีน แล้วได้นำบัพต่อไปถึงประเทศไทยอีก ฯ

๒ ว่าด้วยเปลี่ยนสือสามก๊ก

- ได้ดองลีบส่วนดูเมื่อจะแต่งคำนวน ได้ความว่าหนังสือสามก๊ก
ได้แปลเป็นภาษาค้าง ๗ ถึง ๑๐ ภาษา^(๓) คือ
- ๑ แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. ๒๖๓๕
 - ๒ แปลเป็นภาษาเกาหลี พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๒
 - ๓ แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙
 - ๔ แปลเป็นภาษาเขมร แปลเมื่อโคหาทราบไม่ ยังไม่ได้พิมพ์

(๑) พังไอยนั้นเป็นทำนองพู่ตในต มักเรียกในภาษาไทยว่า
“คำกลาง” แปลไว้ในหนังสือสามก๊กภาษาไทยหลายแห่ง แต่ว่า
ไม่หมกที่เม่าจงกังได้แต่งไว้

(๒) คำอธิบายของกิมเตียร์ถาง จะปรากฏในหนังสือฉบับไป
ช้างหน้า

(๓) เชื่อว่าจะได้แปลเป็นภาษาอื่นซึ่งยังสืบไม่ได้ความมั่นใจอีก
เช่นภาษาอังโกรเลเป็นต้น

๕ แปดเป็นภาษาไทยเมื่อวาร พ.ศ. ๒๓๔๕

๖ แปดเป็นภาษาสามัญพิมพ์^(๑) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕

๗ แปดเป็นภาษาตะติน มีฉบับเขียนอยู่ในรอยด้าเชี่ยคิโคไซเอต์
แต่จะแปดเมื่อใดไม่ปรากฏ

๘ แปดเป็นภาษาถะเปญเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๓

๙ แปดเป็นภาษาฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๙

๑๐ แปดเป็นภาษาอังกฤษพิมพ์^(๒) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙

(๑) พากเกาหลักกับพากญวนใช้หนังสือจีนเป็นหนังสือสำหรับ
บ้านเมืองอยู่แล้ว บางที่จะใช้หนังสือสามกีกที่จีนพิมพ์อยู่ก่อน พิมพ์
เองต่อชนหลัง ที่แปลเป็นภาษาเขมรนั้น เช้าใจว่าแปลจากฉบับพิมพ์
ภาษาไทยที่ได้ไปจากกรุงเทพฯ ที่แปลเป็นภาษาสามัญพิมพ์ที่เมือง
สิงคโปร์ แต่จะได้อะบันมาแต่ไหนและแปลเมื่อใดหากทราบไม่

(๒) หนังสือสามกีกที่แปลเป็นภาษาละตินนั้น ภาคหลวง
ไรมันคัทธอลิกคน ๑ ซึ่งได้มียศเป็นบิชอปอยู่ในเมืองจีนเป็นผู้แปล
ที่แปลเป็นภาษาอังกฤษนั้น เคยแปลช้านานแล้ว แต่ว่าแปลเพียง
บางตอน มิสเตอร์บีเวตเตเดอฟ์แปลตลอดทั้งเรื่องแล้วพิมพ์เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๖๙ สมเด็จเจ้าพ่อฯ กรมพระนราธิราชนครวินิจฉัยเส็จ
ไปได้มากเมืองสิงคโปร์ ประทานแก่หอพระสมุดสำหรับพระนรา

คำนำนการแปลหนังสือสามก๊กเป็นภาษาไทยมีคำนำออกเด่าดีบกันมา
ว่า เมื่อในรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีพระราชนิพัทธ์
คำรับสั่งให้แปลหนังสือพงศาวดารจนเป็นภาษาไทย ๒ เว่อง กือ เว่อง
ใช้ยันเรือง ๓ กับเรืองสามก๊กเรือง ๔ โปรดฯ ให้ตั้นเด็จพระเจ้าหลานเรือ
กรมพระราชนิพัทธ์ทรงอำนวยการแปลเรืองใช้ยัน แล้วให้เจ้าพระยาพระคลัง^๕
(หน) อำนวยการแปลเรืองสามก๊ก คำที่เดากันมาคงกันด้วย ไม่นิ
จดหมายเหตุ แต่เมื่อพิเคราะห์ดูเห็นมีหักส่วนควรเชื่อได้วาเป็นความจริง
ด้วยเมื่อในรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงเป็น
พระราชนิพัทธ์ขวนขายตั้งรั้งหนังสือต่าง ๆ ขึ้นเพื่อประโภชน์สำหรับพระนคร
หนังสือซึ่งเป็นต้นฉบับคำบรรยายในกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งทรวบรวม
ของเก่า ที่แต่งใหม่ แต่ที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ เกิดขึ้นในรัชกาล
ที่ ๑ นิมาน กด้วยว่าในต้นยังเป็นหนังสือเขียนในต้นถูกไทยทั้งนั้น ฉบับ
หกสิบมันนี้บานແນກແດดง ว่าโปรดฯ ให้รังชันเมื่อบีด แต่หนังสือ
เรืองใช้ยันกับสามก๊ก ๒ เรือง ๓ ต้นฉบับที่ยังป่วยอยู่นี้แต่ฉบับ
ชุดเดียวกันขาดบานແນกขาดตัน จึงไม่มีรายดักษณอักษรเป็นสำคัญว่า
แปลเมื่อใด ถึงจะรั้งนักคณศาสตร์ต้องให้เห็นชัดว่าหนังสือเรืองใช้ยัน
กับเรืองสามก๊กแปลเมื่อในรัชกาลที่ ๑ ทัง ๒ เรือง เป็นต้นว่าดังเกตเห็น
ให้ในเรืองพระอภัยมนิทตัญญูแต่ง ชั่งสัมมตให้พระอภัยมนิทตัญญู
เขียนภาษาเบี้ยน ก็คือเขียนแต่เดียวเหตุยังในเรืองใช้ยัน ๔ ขอน
ยังพิจารณาดูคำเพดลงบัญช่องเดียวเหตุยังเหยียบกับคำเพดลงบัญช่องพระอภัยมนิทต

ก็ยังเห็นได้ชัดว่าถ่ายมาจากการันเบนแท้ ด้วยเมื่อวันรัชกาลที่ ๑ ถูกรุก
เป็นชาوخูในรัชสมัยพระราชนัดลัง คงได้ทราบเรื่องไข่ยันมาแต่เมื่อแปด
ทิศหัง ถ่วนเรื่องสำมกันนี้ค่าเงื่อนก็มีอยู่เป็นสำคัญในบทตะขอ
นอกเรื่องคาดว่า ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเดิมท่านโปรดทั้งทรงพระราชนิพนธ์
บทหนึ่ง ว่า

<p>“๐ เมื่อฉัน ข้าครัวดัดหักยักษ์ จะเข้าออกอยอกย้อนฝ่อนปวน <u>หงฟไซยส์ลงกรรมสำมก</u> ยกดับไปทุดพระเจ้าบ้ำ คำวันนกอยกันเป็นวันนัด</p>	<p>ไวยทัชหุนหันไม่ทันครริก ข้าเคยพบรับคำมหิดายาก เด็กด่วนอย่างตก ไดเรียนไว้ในอักษารพัสด ว่าเวรรับอาสาไม่ข้องขัด จะเข้าไปคัมมัดเอาตัวมา”</p>
--	---

พึงเห็นได้ในบทตะขอนั้น ว่าถึงรัชกาลที่ ๒ หนังสือสำมกที่แปด
เป็นภาษาไทยโดยอานกันจนนับถืออยู่แล้ว ล้มบันทึกว่าเป็นในรัชกาลที่ ๑
ใช่แต่เท่านั้น มีค่าเงื่อนที่จะลันนิษฐานต่อไปอีก ว่าความนับถือเรื่อง
สำมกคงในพระราชนิพนธ์นั้น เป็นมูลเหตุให้แปดหนังสือพงศาวดารฯ
เรื่องอื่น ๆ ในรัชกาลภายหลังท่อนมา ขอนนิดหมายเหตุเป็นหักสูญอยู่
ในบานแผนก ว่าถึงรัชกาลที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธ
เดิมท่านโปรดทั้งโปรดฯ ให้แปดเรื่องเดียวกันอีกเรื่อง ๑ แฉปภาณ
นามผู้รับสั่งให้เป็นพนักงานการแปดด่วนผู้มีภารกิจและทรงความสำมารถ

ถึง ๑๙ คน คือ กรมหมื่นเรศร์ โยธี ๑ เจ้าพระยางค่าสุรศักดิ์ ๑
 เจ้าพระยานราษฎร์ ๑ พระยาโซธิกราชเกชฐ์ ๑ พระท่องลือ ๑ จน
 วัยวานาต ๑ นายจำเร็ค ๑ นายเด่นอยุธยา ๑ หลวงดิชิตปรีชา ๑
 หลวงวเชียรปรีชา ๑ หลวงญาณปรีชา ๑ ขุนมหาติ�โนหาร ๑ พึง
 ลัณนิชฐานว่าพระทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นหนังสืออันดีมควรเผยแพร่ให้เพื่อ
 ประโยชน์การบ้านเมือง เช่นเดียวกับที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
 จุฬาโลกโปรดฯ ให้เบ็ดเรื่องใช้ยันแಡลามกึก ยังมีหนังสือเรื่องห้องสิน
 กับเรื่องคงยั่นอึก ๒ เรื่อง ฉบับพิมพ์ที่ปรากฏอยู่ในมีบานແນกบอกว่า
 แปดเมือง แต่ล้วนวนแต่งเห็นเป็นสำนวนกอก อาจแปลเมื่อในรัชกาลที่ ๒
 ก็เป็นได้ ค้ายเรื่องห้องสินอยู่ช้างหน้าห้องเรื่องเดียวกันและเรื่องคงยั่นอยู่ใน
 ร่างเรื่องใช้ยันกับเรื่องลามกึก แต่ประสาทอยู่อย่างหนึ่งที่ไม่ปรากฏว่า
 ได้เบ็ดหนังสือพงศาวดารจันเรื่องได้เรื่องหนึ่งเมื่อในรัชกาลที่ ๓ น่าจะเป็น
 ด้วยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยุธยา ทรงพระราชดำริว่าในรัชกาลแต่
 ก่อนมาได้สร้างหนังสือเพื่อประโยชน์ในทางคดีโดยมากแล้ว หนังสือคดี
 ธรรมยังบกพร่องอยู่ เปิดเผยไปทรงอุดหนุนการเบ็ดพระไตรบัญญากจากภาษา
 บาลีมาเป็นภาษาไทย จึงมีหนังสือเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเบ็ดจากภาษาบาลีโดยสืบ
 ในรัชกาลที่ ๓ เป็นอันมาก แต่อย่างไรก็บرعاหนังสือเรื่องพงศาวดารจัน
 ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ นอกจาก ๔ เรื่องที่ได้ออกซ้อมาแล้ว เป็นหนังสือ
 แปดตั้งเที่รัชกาลที่ ๔ มาทั้งนั้น ได้ลองสำรวจเมื่อเดือนมกราคม
 หนังสือพงศาวดารจันที่ได้เบ็ดเดพิมพ์เป็นภาษาไทยถึง ๓๔ เรื่อง คือ

แปลในรัชกาลที่ ๑

๑ เรื่องใช้ยัน แปลเมื่อก่อน ^(๑) พ.ศ. ๒๓๔๘ เป็นหนังสือ ๓๗ เด่น
สมุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังเรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗
เป็นสมุด ๒ เด่น

๒ เรื่องสามกี แปลเมื่อ ^(๑) พ.ศ. ๒๓๔๘ เป็นหนังสือ
๙๙ เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังเรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๐๙ เป็นสมุด ๔ เด่น

แปลในรัชกาลที่ ๒

๓ เรื่องเดชตาก พระบาทศรีธรรมเดชพระพุทธเดชหล้านภาดัย โปรดฯ
ให้แปลเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๒ เป็นหนังสือ ๑๕๙ เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์
หมอบรัดเดพินพ์ครังเรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓ เป็นสมุด ๕ เด่น

๔ เรื่องห้องลิน ลัณณิษฐานว่าแปลเมื่อรัชกาลที่ ๒ เป็นหนังสือ
๔๙ เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังเรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๑๙ เป็นสมุด ๒ เด่น

๕ เรื่องคงยัน ลัณณิษฐานว่าแปลในรัชกาลที่ ๒ เป็นหนังสือ ๓๐ เด่น
สมุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังเรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙
เป็นสมุด ๑ เด่น

(๑) กรมพระราชวังหลวงทิวงคตเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๘ ให้พระยา
พระคลัง (หน) ถึงอสัญกรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๘

เปลี่ยนรัชกาลที่ ๔

๖ เรื่องไซจัน ถมเด็ชาพราษยาบรมหาราชรัฐริยวงศ์ให้หัวหน้าพิชัยวารีเปิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๑ เป็นหนังสือ ๓๕ เด่นสุนุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังเรอกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ เป็นสุนุด ๒ เด่น

๗ เรื่องทรงจัน ถั่นนิชชูานกว่าจะเปิดเนื่องกันับเรื่องไซจัน เป็นหนังสือ ๓๘ เด่นสุนุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังเรอกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๐ เป็นสุนุด ๒ เด่น

๘ เรื่องนำช่อง ถมเด็ชาพราษยาบรมหาราชรัฐริยวงศ์ให้เปิด เป็นหนังสือ ๕๕ เด่นสุนุดไทย โรงพิมพ์หัวหน้าพิมพ์ครังเรอกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ เป็นสุนุด ๒ เด่น

๙ เรื่องชูยถัง เจ้าพราษยาทิพากวงวงศ์ให้จันบันกิม กับจันเพง เปิดเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๙ กذا กันว่าถมเด็ชาพราษยาทิพากวงวงศ์ (คู่) วัดประยูรังคาวาสเป็นผู้แห่งภาษาไทย เป็นหนังสือ ๒๐ เด่นสุนุดไทย โรงพิมพ์หมอบลนิชพิมพ์ครังเรอกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ เป็นสุนุด ๓ เด่น

๑๐ เรื่องนำบักช่อง หัวหน้าพิมพ์คุณภดให้จันบันกิมแปลเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๔ เป็นหนังสือ ๒๓ เด่นสุนุดไทย โรงพิมพ์หัวหน้าพิมพ์ครังเรอกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๓ เป็นสุนุด ๑ เด่น

๗๓ เรื่องหงอโต้ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้เปลด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๙ เป็นหนังสือ ๒. เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์หลวงพิมพ์ ครังแรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นสมุด ๑ เด่น

๗๔ เรื่องบวນย้ายเหต้า ถันนิษฐานว่าสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้เปลด (กราดเดียวกับเรื่อง โหนว โย้วเพงหนำ) เป็นหนังสือ ๒๓ เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ ครังแรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นสมุด ๑ เด่น

๗๕ เรื่องโหนว โย้วเพงไข ถันนิษฐานว่าสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้เปลด (กราดเดียวกับเรื่อง โหนว โย้วเพงหนำ) เป็นหนังสือ ๒๔ เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ ครังแรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นสมุด ๑ เด่น

๗๖ เรื่อง โหนว โย้วเพงหนำ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้จันโตกับเปลดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐ เป็นหนังสือ ๑. เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์ หมอบรัดเดพินพ์ ครังแรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นสมุด ๑ เด่น

๗๗ เรื่องชวยงัก สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้จันโตกับจันเตือนบนอนเปลดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐ เป็นหนังสือ ๓๙ เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์หลวงพิมพ์ ครังแรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นสมุด ๓ เด่น

๗๘ เรื่องช่องกง สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้เปลด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐ เป็นหนังสือ ๘๙ เด่นสมุดไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ ครังแรกในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นสมุด ๕ เด่น

๗๙ เรื่องเม่งเนี่ยก ถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้เปิด
(เมืองไก่ไม่ปราภูม) เป็นหนังสือ ๑๙ เด่นตมุคไทย โโรงพิมพ์หดวง^๔
พิมพ์ครงเรกาในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นตมุค ๒ เด่น

แปลในรัชกาลที่ ๕

๗๘ เรื่องไกเก็ก เจ้าพระยาภาณุวงศ์ ๑ ให้หดวงพิพิธภัณฑ
วิจารณ์^(๑) แปลเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๐ เป็นหนังสือ ๑๙ เด่นตมุคไทย
โโรงพิมพ์ห埙อบรัตเดพิมพ์ครงเรกาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นตมุค ๑ เด่น

๗๙ เรื่องซวยถัง ไกรแปดห้าทราบไม่ เป็นหนังสือ ๒๓ เด่น
ตมุคไทย โโรงพิมพ์ศิริเจริญพิมพ์ครงเรกาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ เป็นตมุค
๑ เด่น

๘๐ เรื่องเลาบัก ถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้เปิดเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็นหนังสือ ๑๙ เด่นตมุคไทย โโรงพิมพ์ห埙อบรัตเดพิมพ์
ครงเรกาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นตมุค ๑ เด่น

๘๑ เรื่องชัยนกยูเจงถัง ถ้นนิชฐานว่าถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรี
สุริยวงศ์ให้เปิด (ในความเดียวกับเรื่องตีเทงชันเจงไช) เป็นหนังสือ
๑๙ เด่นตมุคไทย โโรงพิมพ์ห埙อบรัตเดพิมพ์ครงเรกาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒
เป็นตมุค ๑ เด่น

(๑) พระยาไชภร (พัก) เคยเป็นหลวงพิพิธภัณฑ์พิจารณ์
แลเป็นผู้ช่างนาฎหนังสือจิน บางทีจะเป็นผู้แปลเรื่องไกเก็ก

๒๒ เรื่องซิเทงชันเจงไซ ถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้คืนโศเปดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ เป็นหนังสือ ๑๔ เดือนตุลาคม ไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ เป็นต้นมุค ๒ เด่น

๒๓ เรื่องของเดยดทวน ถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้เบปดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓ เป็นหนังสือ ๒๐ เดือนตุลาคม ไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ เป็นต้นมุค ๑ เด่น

๒๔ เรื่องอิภักหนำ ถันนิษฐานว่าถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้เบปด เป็นหนังสือ ๑๔ เดือนตุลาคม ไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ เป็นต้นมุค ๑ เด่น

๒๕ เรื่องไห้ชัย ถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้หดง พิชัยวารีเบปดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ เป็นหนังสือ ๒๙ เดือนตุลาคม ไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ เป็นต้นมุค ๒ เด่น

๒๖ เรื่องเชี้ยวองเฝ่า ถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้หดงพิชัยวารีเบปดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓ เป็นหนังสือ ๓๓ เดือนตุลาคม ไทย โรงพิมพ์หมุกมิกเจริญพิมพ์ครังแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ เป็นต้นมุค ๑ เด่น

๒๗ เรื่องเนยหนำอิดช้อ ถันนิษฐานว่าถมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้เบปด เป็นหนังสือ ๒๖ เดือนตุลาคม ไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพินพ์ครังแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นต้นมุค ๒ เด่น

๒๙ เว่องเม่งนาดเชงมอ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้หัดดวงพิชัยavarีเป็ดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็นหนังสือ ๑๙ เด่นสัมฤทธิ์ไทย โรงพิมพ์หมอบรัดเดพิมพ์ครองแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๗ เป็นต้นมุค ๑ เด่น

๒๘ เว่องไช้อิว พระโถกณอักษรภิ (เด็ก ล้มติธิ) ให้นายตัน แบด แคนนายเทียนวรรณนาโภ เรียนเรียง เป็นหนังสือ ๑๕ เด่นสัมฤทธิ์ไทย โรงพิมพ์โถกณพิพารฒนาการพิมพ์ครองแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ เป็นต้นมุค ๔ เด่น

๓๐ เว่องเปาเตงถูกงอน นายหอยอง อัญในกรมทหารบันใหญ่เป็ด นายเทียนวรรณนาโภ เรียนเรียง เป็นหนังสือ ๑๙ เด่นสัมฤทธิ์ไทย โรงพิมพ์ บำรุงนฤกษิพิมพ์ครองแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ เป็นต้นมุค ๒ เด่น

เปลี่ยนรัชกาลที่ ๖

๓๑ เว่องเขียงเนี้ยง พระโถกณอักษรภิ (เด็ก ล้มติธิ) ให้ ชุนจื่นภาคบรัวด้า (โซวคินจื๊อ) แบด พระยาอุดุมพงศ์พงเพญตัวตื้ด (ม.ร.ว. ประยูร อิศรศักดิ์ ณอยุธยา) เรียนเรียง (ประมาณขนาด ๑๙ เด่นสัมฤทธิ์ไทย) โรงพิมพ์โถกณพิพารฒนาการพิมพ์ครองแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ เป็นต้นมุค ๑ เด่น

๓๒ เว่องงวนเนี้ยง นายชูยเทียน ตันเวชกุด แบด (ประมาณขนาด ๑๙ เด่นสัมฤทธิ์ไทย) โรงพิมพ์เดติเมดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นต้นมุค ๒ เด่น

๓๓ เว่องปูเช็กเทียน คณะหนังสือพิมพ์ยานเปปด (ประมาณขนาด
๗๙ เดือนตุนดุไทย) แดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นตุนดุ ๑ เดือน

๓๔ เว่องโหงว โยักษ์เพ็งบัก แบดพิมพ์ ในหนังสือพิมพ์ยานราชภร
(ประมาณขนาด ๑๙ เดือนตุนดุไทย) แดคณะหนังสือพิมพ์ศรีกรุงรวมพิมพ์
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นตุนดุ ๒ เดือน (๑)

หนังสือเว่องต่าง ๆ ที่เปลี่ยนจากพงศ์คำวารณ์คั้งพวรรณนาม ถ้า
คำอันเทียบกับสมัยในพงศ์คำวารณ์นั้น ทรงกันดังแต่คงท่อเป็น

ศักราช พงศ์คำวารณ์

ชื่อเว่องหนังสือ

(๑) พระเจ้าอยู่หัวองเดครองราชสมบัติอยู่ ๑๐ ปี เว่องไคเก็ก^๑
ແຕเมอกอน พุทธกาด ๒๑๘๔ ปี

(๒) พระเจ้ากิมເທິກອ້ອງຍອງເທົກຮອງราชสมบัติอยู่ ๔๔ ปี „^๒
ແຕມອກอน พุทธกาด ๒๑๘๔ ปี

(๓) พระเจ้าຈวนຍາກຕໍ່ອງເທົກຮອງราชสมบัติอยู่ ๗๔ ปี „^๓
ແຕມອກอน พุทธกาด ๒๑๘๐ ปี

(๔) พระเจ้าຫຼັກຍອງເທົກຮອງราชสมบัติอยู่ ๙๐ ปี „^๔
ແຕມອກอน พุทธกาด ๒๑๘๒ ปี

(๑) ຍັງມີໜັນສ້ອພິມພົວອັນຈິນ ທີ່ມີຜູ້ແປລເປັນການຊາໄທຢູ່ລົງພິມພົວ
ອັກຫລາຍເວອງ ແຕ່ເປັນເວົ້າເບື້ດເທົລືດໜັງແຕ່ອ້າງພົກພະການ ມີໃຊ້ເອົາ
ເວົ້າພົກພະການ ເນັ້ນມາແຕ່ງອ່າງທຳນອງເວົ້ອງສາມກັກ ຈຶ່ງມີໄຄກລ່າວວົດົງ

(๕) พระเจ้าฯ เหตุของเด็กรองราชสมบัติอยู่ ๔ ปี เรื่องไก่แกะ
เตเมือก่อน พุทธกาด ๑๘๒๒ ปี

(๖) พระเจ้าเงยวเทยของเด็กรองราชสมบัติอยู่ ๑๐๐ ปี
เตเมือก่อน พุทธกาด ๑๙๓๔ ปี

(๗) พระเจ้าสุน്ധะของเด็กรองราชสมบัติอยู่ ๔๙ ปี
เตเมือก่อน พุทธกาด ๑๙๓๔ ปี

๑ ราชวงศ์เย'

พระเจ้าอุเคปัญมกษัตริย์ลับราชวงศ์ถึงพระเจ้าเกี้ยด
รวม ๗ พระองค์ จำนวนวรชากาด ๔๒๓ ปี คงแท้ก่อน
พุทธกาด ๑๖๒๒ ถึง ๑๙๔๐ ปี

๒ ราชวงศ์เชียง

พระเจ้าเชียงทางปัญมกษัตริย์ลับราชวงศ์ถึง เรื่องไก่กอกอนปลาย
พระเจ้าติดข้อมรร ๒๔ องค์ จำนวนวรชากาด ๖๕๐ ปี เรื่องห้องถินตอนดัน
คงแท้ก่อน พุทธกาด ๑๙๔๐ ถึง ๕๘๐ ปี

๓ ราชวงศ์จิว

พระเจ้าจิวบุญของปัญมกษัตริย์ลับราชวงศ์ถึง	เรื่องห้องถิน
พระเจ้าจิวหมนอ่องรร ๑๔ องค์ จำนวนวรชากาด	เรื่องเดียดกอก
๕๘๘ ปี คงแท้ก่อน พุทธกาด ๕๘๑ ปี ถึง พ.ศ. ๒๕๗	

๔ ราชวังศิริ

พระเจ้าฯ ชี้ช่องเดปสูมกษัตริย์ตีบราชวงศ์ถึง เรืองไชยนกอนดัน
 พระเจ้าฯ ชี้ช่องเดร่วน ๑ องค์ จำนวนรักกาด ๔๐ ปี
 คงเด็ พ.ศ. ๒๕๙ ถึง ๓๓๗

๔ (๑) ราชวงศ์ยืน

พระเจ้าฯ โภโภสูมกษัตริย์ตีบราชวงศ์ถึง เรืองไชยนกอนปถาย
 พระเจ้าฯ เอ่งรวม ๑ องค์ จำนวนรักกาด ๒๖๕ ปี
 คงเด็ พ.ศ. ๓๓๗ ถึง ๕๕๑

แข็ง

ยอมงกรองราชสมบัติ ๗๕ ปี	เรืองคงยืนกอนดัน
คงเด็ พ.ศ. ๕๕๒ ถึง ๕๖๖	
ภายในอย่างของกรองราชสมบัติ ๒ ปี	เรืองคงยืนกอนดัน
คงเด็ พ.ศ. ๕๖๖ ถึง ๕๗๗	

๔ (๒) ราชวงศ์ยืน

พระเจ้ากองบุลับราชวงศ์ยืนถึงพระเจ้าเหียนเต เรืองคงยืนกอนปถาย
 รวม ๑๒ องค์ จำนวนรักกาด ๑๕๘ ปี คงเด็ เรืองถานกอกอนดัน
 พ.ศ. ๕๗๙ ถึง ๗๒๗

๖ ราชวศรุต

พระเจ้าโภปสูมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึง เรื่องตាំងការทอนกลาง
 พระเจ้าโภปสูมราชน & องค์ จำนวนรัชกาด ๕๙
 ตั้งแต่ พ.ศ. ๗๖๓ ถึง ๘๐๗

๗ ราชวงศ์จัน

พระเจ้าตุนมาเอียนปสูมกษัตริย์สืบราชวงศ์ เรื่องตាំងกារทอนปดาย
 ถึงพระเจ้ากรองเทราวน & องค์ จำนวนรัชกาด เรื่องไชคัน เรื่องคงคัน
 ๕๕๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๘๐๘ ถึง ๘๒๔ เรื่องน้ำช่อง

เอกสารภาคเหนือและเอกสารภาคใต้

๘ ราชวงศ์ชอง

พระเจ้าชองเกาโภปสูมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึง เรื่องน้ำช่อง
 พระเจ้าตุนเทราวน & องค์ จำนวนรัชกาด ๕๙ ปี
 ตั้งแต่ พ.ศ. ๘๒๓ ถึง ๙๐๒

๙ ราชวงศ์ช

พระเจ้าชองเกาเท็ปสูมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึง เรื่องน้ำช่อง
 พระเจ้าชองเทราวน & องค์ จำนวนรัชกาด ๒๓ ปี
 ตั้งแต่ พ.ศ. ๙๐๒ ถึง ๑๐๔๔

๑๐ ราชวงศ์เหลียง

พระเจ้าเหตุบุเดปสูมกษัตริย์ตีบราชวงศ์ถึง
พระเจ้าเกงเทร่วน & องค์ จำนวนรัชกาด ๕๖ ปี
ทรงแต่ พ.ศ. ๗๐๔๕ ถึง ๗๑๐๐

๑๑ ราชวงศ์ตัน

พระเจ้าตันบุเดปสูมกษัตริย์ตีบราชวงศ์ถึง
พระเจ้าอาจูร่วน & องค์ จำนวนรัชกาด ๓๓ ปี
ทรงแต่ พ.ศ. ๗๑๐๐ ถึง ๗๓๓๒

๑๒ ราชวงศ์ซุบ

พระเจ้าอ่องบุนเดปสูมกษัตริย์ตีบราชวงศ์ถึง
พระเจ้าเกงเทร่วน & องค์ จำนวนรัชกาด ๓๐ ปี
ทรงแต่ พ.ศ. ๗๓๓๒ ถึง ๗๗๒๑

๑๓ ราชวงศ์ถัง

พระเจ้าถังตีปสูมกษัตริย์ตีบราชวงศ์ถึง
พระเจ้าถังเจียวง่วน ๒๐ องค์ จำนวน ๔๕๘ ปี
รัชกาด ๒๙๐ ปี ทรงแต่ พ.ศ. ๗๗๒๑ ถึง ๗๑๖๐ เรื่องเตาบก เรื่องชัยนกย
เรื่องเตาบก เรื่องชัยนกย
เรื่องชัยเทิงชาน เรื่องไซอิว
เรื่องบุเช็กเทียน

๑๔ ราชวงศ์เหลียง

พระเจ้าเหตุยงไก่ปุสูมกษัตริย์ถือราชบัลลังก์
เรื่องแห่งโภค

พระเจ้ามหามหาราช ๒ องค์ จำนวนรัชกาล ๗๗ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๔๕๐ ถึง ๑๕๖๘

๑๕ ราชวงศ์ถัง

พระเจ้าจังจงยองเต็ปสูมกษัตริย์ถือราชบัลลังก์
เรื่องแห่งโภค

พระเจ้าอุยมหาราช ๔ องค์ จำนวนรัชกาล ๖๓ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๖๘ ถึง ๑๖๓๙

๑๖ ราชวงศ์จัน

พระเจ้าเก้าโภคยองเต็ปสูมกษัตริย์ถือราชบัลลังก์
เรื่องแห่งโภค

พระเจ้าอุคเมหาราช ๒ องค์ จำนวนรัชกาล ๑๒ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๖๓๙ ถึง ๑๖๕๐

๑๗ ราชวงศ์ยืน

พระเจ้าเกียนอิวปุสูมกษัตริย์ถือราชบัลลังก์
เรื่องแห่งโภค

พระเจ้าอินเมหาราช ๒ องค์ จำนวนรัชกาล ๕ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๖๕๐ ถึง ๑๖๕๕

๑๘ ราชวงศ์จิว

พระเจ้าไก่โภคเก้าเต็ปสูมกษัตริย์ถือราชบัลลังก์
เรื่องแห่งโภค

พระเจ้าตรองเมหาราช ๓ องค์ จำนวนรัชกาล ๑๐ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๖๕๕ ถึง ๑๗๕๔

๒๔ ราชวังศ์ช่อง

พระเจ้าไชยอ่องเต็ปสูมกษัตริย์
ถิ่นราชวงศ์ ถิ่นพระเจ้าช่องกงฯ อ่องเต็ป
รวม ๑๗ ปี บังคับ จำนวนรัชกาล ๓๗ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๕๐

เรืองน้ำบากช่อง
เรืองบวณยวยเหดา
เรืองโหนโภวเพงไช
เพงหนำ, เพงบก,
เรืองชุมยังก์ เรืองช่องกง
เรืองเปาเดงถุงขัน

๒๐ ราชวังศ์หงวน

พระเจ้าจ้วนต์ ใจย่องเต็ปสูมกษัตริย์ถิ่นราชวงศ์
ถิ่นพระเจ้าจ้วนชุนเต็ร่วม ๘ ปี บังคับ จำนวนรัชกาล ๙๒ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๖๐ ถึง ๑๕๕๒

๒๑ ราชวังศ์เมือง

พระเจ้าย่องบุปสูมกษัตริย์ถิ่นราชวงศ์ถัง
พระเจ้าซึ่งเจงร่วม ๑๗ ปี บังคับ จำนวนรัชกาล ๒๗๒ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๕๑ ถึง ๑๗๒๓

เรืองเมืองเฉียว
เรืองเอองเตยด็อกต่วน
เรืองเอองเตกอวังหนำ
เรืองไชยวงเฝ่า
เรืองเนยหนำอิดซือ

๒๒ ราชวศิริ

พระเจ้าไทยโภกาธิวงศ์สุนกษัตริย์ เรื่องเมืองราชบูรณะ

ด้วยราชบูรณะที่พระเจ้าชุ่งทุ่งร่วม ๑๐ องค์ จำนวน เรื่องเชิงเดียว

รัชกาล ๓๗ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๗ ถึง ๒๕๙๙

เรื่องพงศาวดารจันท์ได้เปิดเบนภาษาไทยนั้น ไม่ใช่แต่เปิดเบน

หนังสืออ่านออกอย่างเดียว บางเรื่องถึงมีผู้เอ้าไปแต่งเบนก่อนแต่เป็นบท

ละก่อน ได้ดองคำราจูที่มีจะบัญญัติให้พระตัณฑุลสำหรับพระราชนະเมือง

แต่งคำนัน นั่นเอง พิมพ์แล้วเดย়ังไม่ได้พิมพ์ท้ายเรื่องหลายตอน คือ

บทละตอนรำ

(สำหรับเด่นละตอนนอกจากอย่างเก่า)

๑ เรื่องห้องสิน ตอนพระเจ้าติวอ่องปี้ให้เทพารักษ์ที่เข้าอิสาน
คนถึงพระเจ้าบูรษ่องค์ได้มีองอิวโก หลวงพัฒนพงศภักดี (ทิม สุขยางค์)
แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ ก้าวขึ้นทางเด่นละก่อน เป็นหนังสือ ๔ เด่นตัณฑุลไทย
ยังไม่ได้พิมพ์

๒ เรื่องไห้ยัน ตอนพระเจ้าบูรษ่องเต้ ให้นางเต็กเอียงกงจูเดอกุ
จนถึงเตียวกเหาไปต่อเนื่องในบ้าน หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยา
มหินทร์ฯ เด่นละก่อน เป็นหนังสือ ๒ เด่นตัณฑุลไทย ยังไม่ได้พิมพ์

- ๓ เรื่องตามก็ (ก) ตอนพระเจ้าเดนเต้ปะพาส์ตวน จนถึง
คงโถะเข้าไปชั่วพระเจ้าเหยนแท้ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยา
มหินทร์ฯ เด่นตะคอน เป็นหนังสือ ๑๖ เด่นสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์
- (ข) ตอนอ่องอุนกำจัดคงโถะ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้
เจ้าพระยานมินทร์ฯ เด่นตะคอน เป็นหนังสือ ๒ เด่นสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์
- (ค) ตอนจิวยิ่คิคุบายจะเอาเมืองเกงจิว หลวงพัฒนพงศ์ฯ
แต่งให้เจ้าพระยานมินทร์ฯ เด่นตะคอน เป็นหนังสือ ๒ เด่นสมุดไทย
ยังไม่ได้พิมพ์
- (ง) ตอนจิวยิ่คิคุบายจะเอาเมืองเกงจิว หมื่นเด่นนาญชีต (เจต)
แต่งตั้งพมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒
- (จ) ตอนจิวยิ่รากเดือด หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยา
มหินทร์ฯ เด่นตะคอน เป็นหนังสือเด่นสมุดไทย ๑ ยังไม่ได้พิมพ์
- (ช) ตอนนางชุนชูหิน หนึ่กดับไปเมืองกังตั้ง หลวงพัฒนพงศ์ฯ
แต่งให้เจ้าพระยานมินทร์ฯ เด่นตะคอน เป็นหนังสือเด่นสมุดไทย ๑
ยังไม่ได้พิมพ์
- ๔ เรื่องซุยถัง ตอนเชงจื้อเกนททพ จนถังนางยังอันกงจูจับ
นางบกตันกับทักษิณไค หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยา
มหินทร์ฯ เด่นตะคอน เป็นหนังสือเด่นสมุดไทย ๑ ยังไม่ได้พิมพ์

๕ เรื่องหงษ์โศ ตอนช่องเนาสามภักดิ์พระเจ้ากวางเมือง หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทร์ฯ เด่นตะคօน เป็นหนังสือเด่นสมุคไทย ยังไม่ได้พิมพ์

๖ เรื่องบ้านป่ายเหดา ตอนพากษ์วนตีด่านเมืองหลวง จนถึงนางไปยังเหลงจะทำร้ายเพ่งไขข้อมง หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยา มหินทร์ฯ เด่นตะคօน เป็นหนังสือ ๒ เด่นสมุคไทย ยังไม่ได้พิมพ์

๗ เรื่องชวยังก์ ตอนกิมจิคุดตีเมืองดูอนจว กรมพระราชวังบวร วิชัยชานุทรงพระนิพนธ์ (ลัณณิชฐานว่าเพื่อให้เจ้าคุณจอมมารดาเอมเด่น ตะคօน) พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙

บทตะคօนร้อง

(เด่นบนเวทีอย่างตะคօนป่าวโน้ไทย)

๑ เรื่องสามก๊ก (ก) ตอนนางเตียวเสียนตัวงตั้งโศ ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า “นายบุญต่ออาท” พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙

(ข) ตอนตั้งโศแหงนางเตียวเสียน ผู้แต่งใช้นามว่า “เหม่ง กุยบุน” พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙

(ค) ตอนเด่นปี่แต่งงาน จนจิวี่ราภเดือด ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า “ทิดโจง” พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙

กลอนสุภาพ

(แต่งตามแบบถุนทรรศ์)

๑ เรื่องห้องถิน ชุมเต้นานุชิค (เจค) แต่งค้างอยู่ เป็นหนังสือ
๓ เด่นถมุกด้วย

๒ เรื่องถานกอก ตอนนางเตี่ยงเดียนดวงคง โถะ หลวงชรรนา
ภิมณฑ์ (ถึก จิตราถิก) แต่ง พิมพ์เมือง พ.ศ. ๒๔๕๘

๓ ว่าด้วยสำนวนแปลหนังสือสามก็ก

ถักษณการแปลหนังสือจีนเป็นภาษาไทยแต่โบราณ (หรือแม้จัน
ชนเหตังมา) อัญชังคำบาก คำผู้รู้หนังสือจีนไม่ใช่ภาษาชั้นนำภาษาไทย
ผู้ชั้นนำภาษาไทยก็ไม่ใช่ครูหนังสือจีน การเปิดดึงต้องมีพนักงานเป็น
ต้องฝ่ายซึ่งกันทำ ฝ่ายผู้ชั้นนำภาษาหนังสือจีนเปิดความอกรือห์เส้มยนๆ คง
แล้วผู้ชั้นนำภาษาไทยเอกสารนนเรียนเรียงแต่งเป็นภาษาไทยให้ถ้อยคำ
แต่สำนวนความเรียบเรียงอักษรหนัง เพาะจะนั่งดึงต้องมีผู้ชั้นนำทวงความ
ถ้ามาก เช่นกรณพระราชวงศ์เหตังแต่เจ้าพระยาบรมมหาศรีธิริวงศ์ เป็นต้น
จนเมื่อขันหลังตั่มเด็ดเจ้าพระยาบรมมหาศรีธิริวงศ์ เป็นผู้อ่านวิการแปล
ท่านผู้อ่านวิการบ่างที่จะไม่ได้เป็นผู้แต่งภาษาไทยเองทุกเรื่อง แต่เห็นจะ
ต้องลั้นนิษฐานทักษะทั้งแก้ไขทางขอความแตกตัวคำที่แปลมากอยู่ ชั้น
พึงลังเกกไก้ ในบรรดาหนังสือเรื่องพงศาวดารจีนที่แปลนั้น ถ้าเป็นเรื่องที่
ผู้บันดาลศักดิ์สูงอ่านวิการแปล สำนวนมักถูกกว่าเรื่องที่บุคคลสามัญแปล
แต่สำนวนแปลคงจะไม่ถูกกว่าสำนวนที่แปลไว้ในภาษาจีนเดิม เพราะ

ผู้เปิดโครงการทั้งภาษาคุณและภาษาไทยรวมอยู่ในคนเดียว เห็นด้วย
เช่นเดียวกันทุกวันนี้

* ในบรรดาหนังสือเรื่องพงศาวดารคุณที่ได้แปลเป็นภาษาไทย นับถือ^๑
กันว่าจำนวนหนังสือถ้ามาก็ถือว่าเรื่องอื่น ด้วยใช้โดยคำเตือนเรื่องความ
เรียบราויถือมีเด่นขอ่านเข้าใจง่าย ถึงมีผู้ชอบยกເປົາປະໂຍດໃນหนังสือ^๒
ถ้ามาก็ไปพูดเด่นเป็นភាគติในเมื่อจะถือว่าถึงจำนวนหนังสือเรื่องอื่นซึ่งไม่
ยกเยื่อง นักถือว่าเป็นจำนวนอย่าง “ถ้ามเพดลงอกນ้ำตาย” หรือ
“ໄດ້ພັດຈິງນັກໂກຮູກ” ดังนี้ แต่เมื่อใช้ถือเด่นถึงจำนวนหนังสือถ้ามาก็ ยอน
ว่าเป็นจำนวนเดียวกันทั้งนั้น จึงได้ใช้หนังสือถ้ามากเป็นแบบลำหรับ
หัดเรียนความในโรงเรียน แต่เมื่อเข้าพเจ้าอ่านหนังสือถ้ามากควรหาดัง
มาสังเกตเห็นขึ้นใหม่อย่างหนึ่งซึ่งไม่ได้เคยรู้มาแต่ก่อน ว่าหนังสือถ้ามาก
นั้นจำนวนที่แต่งคำแปลเป็นต้องจำนวน จำนวนหนึ่งแต่คงแต่ตนไป
จนในสุดพิมพ์เด่นที่ ๓ ตามฉบับเดิม หรือที่เปลี่ยนเป็นตอนที่ ๕๕
ในฉบับพิมพ์ใหม่นี้ แต่พื้นไปจนหมดเรื่องเป็นอีกจำนวนหนึ่งต่างหาก
แต่ก็ไม่เดວແຕ່ไม่ได้หนีอนจำนวนที่แต่งตอนทัน^(๑) ซึ่งหนังสือถ้ามากเป็น^๓
ต้องจำนวนดังกันตัวนี้ น่าสันนิษฐานว่าจะเป็นพระเจ้าพราประคัง^๔
(หน) จำนวนการแปลอยู่ไม่ทันตลอดเรื่อง ถึงจะล้มภาระเสีย (เมื่อ
พ.ศ. ๒๖๔๙) ผู้อนจำนวนการแปลต่อมาก จำนวนจึงผิดกันไป

(๑) ชาพเจ้าได้ชวนพระยาพชนปริชชาให้ช่วยพิเคราะห์อีกคนหนึ่ง
ก็เห็นว่าเป็นสองจำนวนเช่นเดียวกันกับชาพเจ้า

ของการเปลี่ยนภาษาจีนเป็นภาษาไทยมิคันเปลี่ยนภาษาชื่นอีกอย่างหนึ่ง
ตัวยื่นต่างเหตุอย่างหนึ่งคือจีนสำเนียงพิกัน เช่นหนังสือเรื่องสามก๊ก
จีนต่างเหตุต่างเรียกชื่อเมืองเดียวกันบุกพิกัน ดังจะแสดงพอให้เห็น
เป็นตัวอย่างที่ไปนี้

ราชอาณาเขตของพระเจ้าโจ้ คำหลวง (คือจีนมีเมืองหลวง
เดิม)^(๑) เรียกว่า ไกโกะ จีนยกเกียนเรียกว่า วุยกก จีนแต่จีว
เรียกว่า งุยกก จีนกว้างคุ้งเรียกว่า ง่ายโภ จีนให้หัวเรียกว่า
หงุยกก

ราชอาณาเขตของพระเจ้าเด่น คำหลวงเรียกว่า ซีโกะ จีน
ยกเกียนเรียกว่า จากกอก จีนแต่จีวเรียกว่า จิกกอก จีนกว้างคุ้ง
เรียกว่า ซอกโภ จีนให้หัวเรียกว่า ติกกอก

ราชอาณาเขตของพระเจ้าชุนกวน คำหลวงเรียกว่า อูโกะ จีน
ยกเกียนเรียกว่า งอกกอก จีนแต่จีวเรียกว่า โน่งกอก จีนกว้างคุ้ง
เรียกว่า ชือโภ จีนให้หัวเรียกว่า โน่งกอก

เด่น คำหลวงเรียกว่า ตุ่ป จีนยกเกียนเรียกว่า เด่น จีน
แต่จีวเรียกว่า เด่นป จีนกว้างคุ้งเรียกว่า เหลป จีนให้หัวเรียกว่า
ตุ่ป

(๑) เมืองหลวงเดิมอยู่แก้วเมืองน้ำกึ่ง เมืองบักกึ่งเป็นเมือง
หลวงชั้นหลัง สำเนียงชาวบักกึ่งเพียงไปอีกอย่างหนึ่ง

ໂຄໂន คำหດວงເຮືອກວ່າ ເນາເຂົ້າ ຈິນຢັກເກີຍເຮືອກວ່າ ໂຄໂນ
ຈິນແຕ່ຈົວເຮືອກວ່າ ເຂົ້າເພາ ຈິນກວາງທຸກເຮືອກວ່າ ໂກງເຫາ ຈິນໄຫຫດຳ
ເຮືອກວ່າ ເຫາເຂົ້າ

ຫຸ້ນກວນ ດຳຫດວົງເຮືອກວ່າ ຫຸ້ນຂຽງ ຈິນຢັກເກີຍເຮືອກວ່າ ຫຸ້ນກວນ
ຈິນແຕ່ຈົວເຮືອກວ່າ ຫົ່ງຫຸ້ນ ຈິນກວາງທຸກເຮືອກວ່າ ຫຸ້ນຄົນ ຈິນໄຫຫດຳ
ເຮືອກວ່າ ຕຸນເຂົ້າ

ໝາງບັນ ດຳຫດວົງເຮືອກວ່າ ໝັ້ງໜຶ່ງ ຈິນຢັກເກີຍເຮືອກວ່າ ໝັ້ງບັນ
ຈິນແຕ່ຈົວເຮືອກວ່າ ໝັ້ງເໜັງ ຈິນກວາງທຸກເຮືອກວ່າ ໝັ້ງເໜັງ ຈິນໄຫຫດຳ
ເຮືອກວ່າ ໝັ້ງເໜັງ

ສຸມາຂີ ດຳຫດວົງເຮືອກວ່າ ຫຼືນນຳຂີ ຈິນຢັກເກີຍເຮືອກວ່າ ສຸມາຂີ
ຈິນແຕ່ ຈົວເຮືອກວ່າ ຫຼືນເບື້ລີ ຈິນກວາງທຸກເຮືອກວ່າ ລື້ອໜ້າຂີ ຈິນໄຫຫດຳ
ເຮືອກວ່າ ຫຼືນນຳ

ຈົກຍື່ ດຳຫດວົງເຮືອກວ່າ ເຈິຍຫຍໍ່ ຈິນຢັກເກີຍເຮືອກວ່າ ຈົກຍື່
ຈິນແຕ່ຈົວເຮືອກວ່າ ຈົກຫຼູ ຈິນກວາງທຸກເຮືອກວ່າ ຈາວຫຍໍ່ ຈິນໄຫຫດຳ
ເຮືອກວ່າ ຈົກຍື່

ກວນອູ ດຳຫດວົງເຮືອກວ່າ ກວນອູ ຈິນຢັກເກີຍເຮືອກວ່າ ກວນອູ
ຈິນແຕ່ ຈົກເຮືອກວ່າ ກວນອູ ຈິນກວາງທຸກເຮືອກວ່າ ກວນຍື່ ຈິນໄຫຫດຳເຮືອກວ່າ
ກວນຍື່

เดียวหุย คำหลวงเรียกว่า เจียงพุย คันธกเกียนเรียกว่า เดียวหุย
 จนเด จวเรียกว่า เดียวหุย คันกว้างดุงเรียกว่า คง { พุย คันไหหดា
 เรียกว่า เจียงหุย คง

หนังดื้อเรื่องคันที่แปดเป็นภาษาไทย บางเรื่องเรียกชื่อตามดำเนิน
 ยกเกียน บางเรื่องเรียกตามดำเนินยังเด็จฯ เพวะคันในประเทศญี่ปุ่น
 มีจันเหลายกเกียนกับเหลาแต่เด็จมากกว่าเหลาอื่น ผู้แปดเป็นคันเหลาให้
 ข่านหนังถือสำนับเป็นอย่างได้ไทยเราก็จดลงอย่างนั้น หนังดื้อถือถ้าหากที่
 แปดเป็นไทยเรียกชื่อต่าง ๆ ตามดำเนินยังคันยกเกียน เมื่อเทียบกับหนังดื้อ
 ถ้าหากที่แปดเป็นภาษาอื่นชื่อที่เรียกคงผิดเพยนกัน เพราะเข้าเรียกตาม
 ดำเนินจันเหลาอื่น มากทำให้เกิดชนิดวัยเหตุน+

๔ ว่าด้วยพิมพ์หนังสือสามกีกภาษาไทย

หนังดื้อไทยเมเนพิมพ์โดยเดรษฎาดที่ ๗ ก็ติ มาใช้การพิมพ์เพร่หดาย
 ต่อเมื่อในรัชกาลที่ ๕ ก็ในสมัยเมื่อก่อนพิมพ์หนังดื้อไทยได้นั้น หนังดื้อ
 ที่แปดจากเรื่องพงศาวดารคันมีเด็จเรื่อง ก็เรื่องหงส์สิน เรื่องเตยดก
 เรื่องไซยัน เรื่องคงยัน กับเรื่องถ้าหาก แต่คนทั้งหลายชอบเรื่องถ้าหาก
 ยังกว่าเรื่องอื่น ผู้มีบันดาลศักดิ์จะถือกันหนังดื้อถือก็คัดออกเรื่องถ้าหาก
 ไว้ในห้องตมุกของตน ด้วยเหตุนั้นหนังดื้อเรื่องถ้าหากจึงมีฉบับมากกว่า

(๑) บังคับรัฐบาลที่ ๔ หนอนบัดเติมชั้นนำเรื่องเมืองน้ำด้วยโรงพิมพ์ มาตรฐานที่ปักกุดของบางกอกใหญ่ เริ่มพิมพ์หนังสือไทยเรื่องต่าง ๆ ขาย ได้คนละบั้งหนังสือเรื่องสำนักข้องผู้อื่นมา ๒ ฉบับ แล้วไปยืมคนละบั้ง ของตนเด็ดเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริวงศ์ เมื่อยังเป็นเจ้าพระยาศรีสุริวงศ์ ที่สมุหพระคลาโภมาต่องกันเป็น ๑ ฉบับ พิมพ์หนังสือสำนักข้องเป็น สมุดพิมพ์ & เด่มคดอดเรื่อง สำเร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๙ ขายราคานะบั้ง ๒๐ บาท พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรับซื้อ ช่วยหนอนบัดเดือนจะราษฎร์ ๕๐ ฉบับ พระราชทานพระราชโถรศิริฯ พระองค์จะละบั้งทอกัน (๒) เหตุฉันนกเห็นจะพระราชทานผู้อื่นคือไป การที่หนอนบัดเติมพิมพ์หนังสือสำนักข้องครองเรือนนั้น เมื่อมาพิจารณาดูเห็น ควรนับว่าเป็นการสำคัญในทางพงศ์ศาสตร์อย่างหนึ่ง ด้วยเรื่องสำนัก เป็นเรื่องที่ไทยชอบอยู่แล้ว บุคคลชั้นดีได้เคยอ่านหนังสือกัน แต่บุคคล ชนตาได้เคยคุยกันมาก ครนเกิดมีหนังสือสำนักฉบับพิมพ์อันจะพึง ชื่อหาหรือหินยึมกันอ่านได้ง่าย ก็ต่อให้มผู้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น เดย เป็นบจจุ่ยต่อออกไปถึงให้ผู้พิมพ์หนังสือขายมากขึ้น แต่ให้ผู้มีคักคิด

-
- (๑) หอพระสมุกุชิรญาณ ได้ไว้กหlaysฉบับ มีทั้งฉบับที่ เชียนด้วยเส้นหราดาน เชียนด้วยเส้นผู้น แลเชียนด้วยเส้นคินสอ
- (๒) เมื่อข้าพเจ้าได้พระราชทานหนังสือสำนักเป็นเวลาพั่งอ่าน หนังสือออก ยังจำได้ว่าอ่านสนุกมาก แต่สนุกประสาเด็ก ไม่เข้า ใจความเท่าไนนก

เข่นสัมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เป็นต้น เขายเป็นชูราษฎร์รังหนังสือ
สำหรับให้พิมพ์มากขึ้น ที่ชอบแปดแต่เรื่องคุณเป็นผู้นักไม่ประปดาด
ขันได ด้วยในสมัยนั้นผู้ราชอากรรังษีมีอยู่นัก ถึงเรื่องคุณก็ทำให้เกิดบัญญา
ความรู้เจริญแพร่หลายยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงควรยกย่องหนังสือสามกี
ว่าได้ทำให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาในประเทศไทยด้วยอีกส่วนหนึ่ง

หนังสือไทยที่พิมพ์ขึ้นเพื่อหداษเมื่อตอนปัจยรัชกาลที่ ๔ พอดี
รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดบำบูรุษการศึกษา
ทรงอุดหนุนช้า การพิมพ์หนังสือไทยก็ยังเจริญขึ้นโดยรวดเร็ว ก็ในสมัย
เมื่อแรกขึ้นรัชกาลที่ ๕ นั้น มีโรงพิมพ์ขึ้นมาเป็นโรงใหญ่อยู่ ๑ โรง
คือโรงพิมพ์หดวัสดุที่ในพระบรมหาราชวัง (ตรงบริเวณส่วนศิริราษฎร์
บังสี) กรมหลวงบดินทร์ไพราม เมื่อยังดำรงพระยศเป็นกรมหมื่น
อักษรด้านโถกน เป็นคำแห่งจ้างงานพระอาทิตย์ตั้งบัญชา
การโรง ๑ โรงพิมพ์ของหมอบรัดเดนิชันนาร์อเมริกัน ตั้งอยู่ที่ริม
ปากคลองบางกอกใหญ่ โรง ๒ โรงพิมพ์ของหมอลินนิชันนาร์ชาติอังกฤษ
บังสีที่บางกอกแหลมโรง ๓ โรงพิมพ์หดวัสดุ เมื่อขึ้นแรกในรัชกาลที่ ๕
ก็พิมพ์หนังสือเรื่องพงศาวดารคุณจำหน่ายหداษเรื่อง ตั้งปากภูมิใน
บัญชีหนังสือเรื่องคุณชี้ให้เดลงมาแล้ว แต่ต่อมาเมื่อต้องพิมพ์หนังสือ
แบบเรียนสำหรับโรงเรียนหดวัสดุ แล้วต้องพิมพ์หนังสือราชกิจจานุเบกษา
ก็ต้องคงพิมพ์หนังสืออื่น คงพิมพ์หนังสือเรื่องคุณ ๗ ช้ายเต้โรงพิมพ์
หมอบรัดเดกับโรงพิมพ์หมอลินนิช คุณไปขอหนังสือที่สัมเด็จเจ้าพระยาฯ

ท่านจึงได้เกดิยให้มอบรั้ดเดโอเต้หนังสือจำพากความร้อยแก้ว เช่นเรื่อง พงศ์ภาวดีรุ่นปีพิมพ์ ส่วนหมอดนิชให้พิมพ์หนังสือจำพากบทกdon ต่างกันต่างพิมพ์มา เช่นนั้นหลายปี ที่หลังเกิดมีฝรั่งฟ้องหมอดนิชใน ศาลกลางสุลตันอังกฤษ ว่าพิมพ์หนังสือไม่เป็นคิดเป็นธรรมจำหน่ายหาบประโภชน์ โดยที่อย่างพากนิชขันนารือเมริกันที่รู้ภาษาไทยเป็นพยาน แต่ขอให้เป็นผู้ แปลหนังสือบทกdonที่หมอดนิชพิมพ์บางแห่ง เช่นบทเด็กว่าเรื่องขุนช้าง ขุนแผนกอนที่อยู่ช้างหาย แต่บทดังก่อนกอนเข้าห้องถังวาส์ เป็น ภาษาอังกฤษพิสูจน์ในศาล ๆ ตัวสินให้หมอดนิชแพ้ ห้ามให้พิมพ์ หนังสืออย่างนั้นจำหน่ายอีกต่อไป หมอดนิชก็ต้องเดิกพิมพ์หนังสือ บทกdon แต่เมื่อถูกห้ามนั้นหมอดนิชรายเดียวเด็ก ในว่าแต่หนังสือ พระอยัมณ์ของตุนกรวีเรื่องเดียวกันพชัยไดการงานจนพอกสร้างทึ่กได หลังหนึ่ง หมอดนิชไม่เดือดร้อน ส่วนหมอบรั้ดเดนน์ตัวเองอยู่ใน ไนรัชกาลที่ & เพียง พ.ศ. ๒๔๗ ก็ถึงแก่กรรม แต่บุตรภรรยาขังทำการ โรงพิมพ์ต่อมา พิมพ์หนังสือจำพากความร้อยแก้วขายที่ไดการงานมาก ครั้ง

(๑) มีหนังสือสามกีกหมอสมมิชาพิมพ์ยังปราภูอยู่ แต่ว่ามี ฉบับเพาะเล่มที่ ๑ เล่มเดียว ข้อนี้เป็นเค้าเงื่อนให้สนับนิษฐานว่า ชาวอย หมอสมมิชาเห็นคนชอบซื้อหนังสือสามกีกพิมพ์ขายบ้าง คงเกิดเกี่ยง แยกกับหมอบรัคเด สมเด็จเจ้าพระยาฯ ซึ่งได้เกลี้ยให้พิมพ์ หนังสือคนละประจำตั้งกล่าว ทั้งสองฝ่ายก็จ่ายอม เพราะต้อง อาศัยหนังสือของสมเด็จเจ้าพระยาฯ เป็นต้นฉบับอยู่ด้วยกัน

นานมาไม่นาน ที่จะจัดการก็ต้องเดิน โรงพิมพ์ การพิมพ์หนังสือขาย
จึงกระจายไปตาม โรงพิมพ์ อัน ๗ ชั้งคงชนใหม่^(๑)

การพิมพ์หนังสือเรื่อง สามก๊ก โรงพิมพ์หนอบรัดได้พิมพ์ ๓ ครั้ง
เดียว โรงพิมพ์อันพิมพ์ก่อมาถูก ๓ ครั้ง รวมเบ็ดเตล็ดได้พิมพ์ถึง ๒ ครั้ง
ด้วยกัน แต่การที่พิมพ์ต่อ ๗ กันมาเป็นเท่ากันค่อนบัญชีพิมพ์ก่อนเป็น
ต้นฉบับ ไม่ได้ตรวจสอบว่าเหมือนอย่างเมื่อหนอบรัดเดิมพิมพ์แล้ว
บางฉบับช้านผู้แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำต่างตามอำเภอใจ หนังสือสามก๊ก
ที่น่าประทับใจในท้องตลาดสมัยนั้นจึงวุ่นวายต่อไปต่อมาต่อไปจากฉบับเดิมด้วย
ประการนั้น

๔ ว่าด้วยรูปเรื่องสามก๊ก

ข้าพเจ้าผู้เด่งด่านนี้ได้เคยอ่านหนังสือสามก๊กหลายครั้ง เดือน
ครั้งก่อน ๆ ประสงค์เพียงจะรู้เรื่องเป็นสำคัญ ต่อมาอ่านเมื่อจะเด่ง
ด่านนั้น จึงได้ทรงใจพิจารณาเหตุการณ์ในเรื่องสามก๊ก รู้สึกว่า

(๑) ได้ยินว่าเมื่อหนอบสมิรฤกคลาห้ามมิให้พิมพ์หนังสือ
บทกลอนชาญนั้น บรรดาหนังสือซึ่งพิมพ์ไว้แล้ว และกำลังพิมพ์
ค้างอยู่ นายเทพ ธรรมราชนท์ ออยุ่แพที่หน้าโรงเรียนราชินีเดียวนั้น
รับซื้อจากหนอบสมิรฤกเอามาพิมพ์เข้าหน้ายกที่โรงพิมพ์ของตน แล้ว
โรงพิมพ์อันจึงพิมพ์เข้าหน้ายัง ส่วนโรงพิมพ์หนอบรัดเล่นนั้น หลวง
คำรังษีรวมสาร (มี ธรรมชาติวะ) เจ้าของโรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจรับซื้อ
หนังสือค้างมาพิมพ์เข้าหน้ายก แล้วโรงพิมพ์อันจึงพิมพ์เข้าหน้ายัง

ตามที่เคยสำเนาไว้มาแต่ก่อนเป็นความเข้าใจโดยทั่วไป บางที่
ผู้อนุชิงเข้าใจผิด เช่นเดียวกับข้าพเจ้า หรือที่ยังไม่เข้าใจรูปเรื่องถ้ามีก
ก็จะมีอยู่เมื่อข้อใดนั้น พอให้ผู้อ่านหันดูถึงถ้ามีก็ที่เปลี่ยนภาษาไทยเข้าใจ
ได้ง่ายขึ้น

ประเทศไทยเมื่อเริ่มร่องถ้ามีกันนั้น กษัตริย์ราชวงศ์ยังเป็นใหญ่
คงราชธานีอยู่ในเมืองตกเย็น ได้ครอบครองแผ่นดินจักรทั้งประเทศ
แลดักชนการปกครองบ้านเมืองนั้น รัฐบาล大臣บังคับบัญชาการทุกอย่าง
อยู่เพียงในตนตราชานั่น นอกนั้นออกไปเป็นหัวเมือง สำนักการ
ปกครองทั้งฝ่ายทหารและเรือนเป็นสิทธิขาดอยู่กับผู้เป็นเจ้าเมือง ^(๑) เป็น
เพียงบังคับบัญชาของรัฐบาล大臣ที่ราชานั่น เวدام์ศักดิ์ศรัทธาที่ได้เกณฑ์
ให้เจ้าเมืองคุณกำดังเมืองของตนไปรบพุ่ง หรือถ้าเจ้าเมืองใหญ่กำจับ
เป็นกบฏ ก็มีห้องตราสั่งให้เจ้าเมืองอื่นยกกำดังไปปราบปราม หรือ
บางที่เกิดจลาจลในเมืองหลวง ให้พวกเจ้าเมืองชั้นเข้าไปช่วยปราบปราม
กัน พอกเจ้าเมืองชั้นอ่อนอาจเช่นนักถืออาประโภชน์คนเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกันกับหน้าที่ในตำแหน่ง บางที่ถึงเกิดรบพุ่งแย่งชิงประโภชน์กัน
หรือบังอาจขัดแข้งก่อรัฐบาล大臣เพื่อรักษาประโภชน์ของตน รัฐบาล大臣

(๑) ที่เรียกว่าเมืองในเรื่องถ้ามีกันนั้น เป็นเมืองใหญ่อย่าง
หล่ายมณฑลรวมกันก็มี เป็นเมืองอย่างกลาง เช่นมณฑลเดียวก็มี
เป็นแต่อย่างเมืองเดียวก็มี

จ้าต้องมีให้พริบคอยระหว่างวันให้พากเจ้าเมืองชื่นฟังคำกำถั่งจากจะดเมิดหรือ
ท่อสูญอ่านใจรู้บากดางได้ วิธีการปักครองอย่างว่ามานี้จ้าต้องมีพระเจ้า
แผ่นดินซึ่งทรงอาณุภาพมาก หรือมนต์นักก็ต้องมีอีกหนึ่งคนทำเต้นนาบที่อันมี
ความสามารถเป็นที่นับถือขึ้นมาของคนทั้งหลายทั่วไป การปักครอง
แผ่นดินจึงจะเรียบร้อย ถ้าขาดทั้ง ๒ อย่างบ้านเมืองก็มักเกิดชาดาด
หังสือสามกําถากต่อกความเริ่มเร่องคงเด็พระเจ้าเดนเต้ ได้รับราชทายาท
เมื่อ พ.ศ. ๗๗ เพราประชุมเหตุที่ประเทศไทยคุณจะแยกกันเป็นสามกํา เกิด
แต่พระเจ้าเดนเต้ป่วยจากความสามารถ หงส์เชื้อถือพากชันที่ในราชสำนัก
พากชันที่จึงกำเริบเอื้อมแสวงหาข้าวในราชการบ้านเมืองด้วยอุบาย
ค่าง ๗ ชุนนางผู้ใหญ่ในเมืองหดงเวดานก็ไม่คุณสำคัญอันเป็นที่นับถือ
ขึ้นมาของคนทั้งหลาย นี่ชุนนางบางคนที่รู้ดีที่สุดคือจ้าตัค คิดจะกำจัดพากชันที่
ก็ติดด้วยพระเจ้าเดนเต้ซึ่งกันไว้ การปักครองแผ่นดินจึงวิปริตแผนเบร
ແเกิดโครผู้ร้ายซุกซุ่นยังชื่นเป็นอันดับมาจนพระเจ้าเดนเต้ ล้วนพระชนม์ดัง
นราชบุตร ๒ องค์ค้างชันน์กัน แต่ยังเป็นเด็กอยู่ด้วยกัน ราชบุครองค์ใหญ่
ซึ่งห้องๆ เป็นได้รับราชทายาท นางโยเซ่านะเหช์ผู้เป็นชนน์เป็นผู้ร้าราชการ
แผ่นดิน ราชบุคคลนี้ซึ่งห้องๆ ให้บ่ำพรัวชนน์ นางตังไห้อ
ผู้เป็นอยីกាត់បែងมาแทน้อย แต่วันข้ายจะให้ได้รับสัมบัติเต่าหาได้ไม่
นางทั้งสองจึงเป็นอิริเกกัน เมื่อพระเจ้าเดนเต้ ล้วนพระชนม์เด้อ โยจัน
พี่นาง โยเยาได้เป็นชุนนางผู้ใหญ่ให้ด้อมฝ่านางตังไห้อเดี่ย แล้วคิดจะ
กำจัดพากชันที่คือไป แต่นาง โยเยาบ៉ែងกันพากชันที่ไว้หนึ่นอย่างพระเจ้า

เดนเต้ โยจันจะทำการยิงไม่ถูก จึงมีหนังดีอีกปืนคงໂຕะเจ้าเมืองชี้หง
ให้ยกกองทัพเข้าไปปราบพวกขันท์ ก็คงໂຕะนั้นวิดียเป็นคนพาดลั่นดาบช้า
เห็นได้ช่องจะเป็นประโภชน์แก่กันยกกองทัพเข้าไปยังเมืองหลวง ครั้น
พวกขันท์รู้ว่าโยจันคิดอย่างกับคง ໂຕะจะกำจัดพวกของตน ก็ชิงทำกัดอยุบาย
ลง โยจันเข้าไปในวัง แต่วันนี้ประดิษฐ์วังช่วยกันจับ โยจันมาได้ เผ่า
พระรัชพดก โยจันพากัน โทรศั้น เอาไฟเผาวังพังประดิษฐ์เข้าไปได้จับพวก
ขันท์ ในเวลาจับกุมฆ่าพันกันนั้น ไฟเดย์ไหม้ถูกตามเกิดอดทนหง
พระราชวัง ถึงพระเจ้าแผ่นดินกับราชกุمارรองคณอยศ์ต้องพากันหนีออกจาก
จากเมืองไปอาศัยอยู่ที่อื่น ฝ่ายคง ໂຕะได้ช่องเข้าใจการวางแผนบดชาด
แล้วเดย์กำจัดพระเจ้าแผ่นดินกับนาง โยเยาชนนี้เดย์ ยกห้องๆ เหยียบ
ราชกุمارรองคณอยศ์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทรงนามว่าพระเจ้าเหียนเต
คง ໂຕะก็ได้เป็นที่ “เชียงกอก” สำเร็จราชการแผ่นดิน (๑) เพราะเป็น
ผู้ยกพระเจ้าเหียนเต ขึ้นทรงราชย์ แต่พอคง ໂຕะได้เป็นเชียงกอกก็
ประพฤติพادุจวิศต่าง ๆ พากซุนนางในเมืองหลวงไม่มีใครสามารถจะ

(๑) ผู้แปลหนังสือสามก๊กเป็นภาษาไทย แปลศัพท์เชียงกีกว่า
“พระยามหาอุปราช” (เห็นจะเลานามซึ่งมีอยู่ในกฎหมายทำเนียบ
ศักดินาพลเรือนมาใช้) แต่ชอบใช้โดยย่อว่า “มหาอุปราช” มักทำ
ให้ดูน่าว่าจะเป็นตำแหน่งรัชทายาทรหรืออย่างไร ที่แท้ตำแหน่งเชียงก๊ก
นั้น เป็นเอกอัครมเหสenaบดีที่เรียกอย่างอังกฤษว่า บริมิเอ หรือ
ไบรอนบินศเตอร์ เท่านั้น

กำจัดคงໄຕ កໍພາກນັ້ນທີ່ກໍພາກນັ້ນໄປຢ່າມຫວັນເມື່ອປະເປົນອັນນາກ^(๑) ກໍໃນພວກທີ່ໜີ່ຕິ່ງ ໂຕ່ໄປນັ້ນ ຄົນໜີ່ສື່ໂຈໂຈໄປກົດຄ່າໆລວມເຈົ້າເມື່ອຂັ້ນຫຍາຍເມື່ອໃຫຍກອອງທັບເຊົາໄປປະບັບທີ່ໄຕ ແຕ່ກາຮົກໄນ້ສໍາເວົ່າ ເພຣະພວກເຈົ້າເມື່ອແຫ່ນນັ້ນທັງຄືອເປົ້າຍເກີຍແຍ່ງໄນ່ປະນຳມັກຄືກັນ ນັກົດຫາອຳນາດນັ້ນເກີດເປັນອົບຕໍ່ອຳນັ້ນນັ້ນ ກາຮຽນເປັນທັນເຫດອັນຫຼຶງໜີ່ຈົ່ງເຈົ້າເມື່ອທັງ ຖໍ່ເກີດຮັບພຸ່ງສົງອຳນາຈແດອານາເຫັດທັນທ່ອມາໃນເວັ້ນສ້າມກົກ

ສ່ວນທັງໄຕນັ້ນ ແມ່ພວກຫວັນເມື່ອໄນ້ສໍາມາຮັກກຳຈັດໄດ້ວ່າຍກຳດັ່ງທ່າຮັກ ຕ່ອມາໄມ່ຂ້ອງອຸ້ນຫຼຸນນາງໃນເມື່ອງຫດວັງກຳຈັດໄດ້ວ່າຍໃກ້ດັດຕິ່ງເຕີເນື່ອກຳຈັດທັງໄຕແດວ ອ່ອງອຸ້ນໄນ້ສໍາມາຮັກຈະທຳອຍຢ່າງໄວໃຫ້ນເມື່ອງເຮືອບຮ້ອຍໄຕ ແຕ່ພຣະເຈົ້າເຫັນເຫັນກ້າວເປັນກໍ່ຕໍ່ປ່ຽນປ່ຽນຈາກຄວາມສໍາມາຮັກອົກອົງຄື່ນີ້ ພຣະພວກຂອງທັງໄຕ ໂທະນິດຜູ້ຍຸກຍົກເປັນຫັວໜ້າ ຈຶ່ງອາຈທຳກາຮົກເກີດເກັນມ່ວ່າອຸ້ນເດືອຍ ແຕ່ວັງຄົບພຣະເຈົ້າເຫັນເຫັນໃຫ້ທັງພວກຂອງທັນເປັນຫຼຸນນາງຜູ້ໃຫຍ່ນອຳນາຈໃນເມື່ອງຫດວັງທ່ອມາ ແຕ້ວທຽກທ່ອພຣະເຈົ້າເຫັນເຫັນເຕີວ່າປະກາຮົກທ່າງ ທີ່ສຸດຄື່ງພຍາຍານຈະກຳຈັດພຣະເຈົ້າເຫັນເຫັນ ທ່ອງທັນເມື່ອງຫດວັງຫດບໍ່ໜີ່ມີຄວາມເຕືອຮ້ອນແປນສໍາຫຼັດ ຈຶ່ງມີຮັບສິ່ງໃຫ້ຫາໂຈໂຈ ຜົ່ງໄດ້ເປັນເຈົ້າເມື່ອອົງກຸນອຸ້ນໃນເວດານ໌ເຊົາໄປຫ່ວຍ ໂຈໂຈເຫົາໄປປະບັບປະມວກກົບນີ້ໄດ້ຮັບຄານ ກໍໄດ້ເປັນທີ່ເຫັນກໍກອຍໃນເມື່ອງຫດວັງທ່ອມາແຕ່ໃນເວດານ໌ຫວັນເມື່ອງທີ່ກະວະດັກກະວະເຄືອງມານເຕັກຮັງຄອງໄຕ ໂຕ່ແດກຮັງຄູ້ຍຸກຍົກ

(๑) ພວກເຈົ້າເມື່ອທີ່ມີຂໍ້ອເສີຍໃນເຮື່ອງສໍາກົກຕອນຫລັງເປັນຜູ້ທີ່ໜີ້ກົກນີ້ຈາກເມື່ອງຫລວງໄປໃນຄວາມນີ້ຫລາຍຄນ

ยังมีมาก พวกผู้ดีที่หนึ่งต้องไปจากเมืองหลวงในคราวเดียวกันกับโจโฉ
ก็ได้ไปเป็นเจ้าเมืองอยู่หลายคน เมื่อโจโฉได้เป็นเชียงกอกชั้น ที่อยู่บนอ้อม
ต่อโจโฉก็มี ที่ใหญ่ ๆ อยู่ค่ายดูว่าโจโฉจะทำอย่างไรก็มี

โจโฉเป็นคนฉลาดมีลักษณะบุญญาติภักดีมาก โถ่ อาจปักครอง
บังคับบัญชาการบ้านเมืองเดล้ำบั้นบารุงกำลังรัฐให้มั่นคงราษฎร์มีอำนาจ
ชั้นกว่าแต่ก่อน แต่มักทำการตามอำเภอใจ ชุนนางที่นิใช่พระราชนัดลักษณะ
โจโฉจึงมักเกตุขึ้น แต่ก็ไม่มีใครสามารถจะกำจัดได้ ด้วยคนทั้งหลาย
ในราชธานีนิยมกันอยู่โดยมาก ว่าโจโฉทำการเพื่อรักษาราชอาณาจักรใน
เวลาเมื่อพระเจ้าแผ่นดินอยู่บนแผล เต่าโจโฉใช้อำนาจเพดินไปจนถึง
ทำให้พระเจ้าเหียนเต้ ได้ความคับแก้ว ถึงเอาพระโถหิทเขียนเป็นหนังสือ
ตัวร้องทุกชื่อให้ผู้มีความจงรักภักดีช่วยกำจัดโจโฉ ความทราบไปถึง
หัวเมือง พวกเจ้าเมืองที่มีกำลังแฒน์ได้เป็นพระราชนัดลักษณะ โจโฉ ก็อว่า
โจโฉเป็นศัตรูของพระเจ้าแผ่นดินเหมือนอย่างทั้ง โถ่ แล้วพากันกระด้าง
กระเดองชั้น ฝ่ายโจโฉก็อว่าตัวเป็นเชียงกอก มีหน้าที่จะต้องปราบปราม
หัวเมืองที่กระด้างกระเดองเป็นเดือนหนานแผลน คงเกิดรบกันชั้น ทั้ง
สองฝ่ายประการคืออ้างเหตุให้ความข้อเดียวกัน ฝ่ายโจโฉว่าพวกเจ้าเมืองเป็น
กบฏต่อพระเจ้าเหียนเต้ ฝ่ายพวกเจ้าเมืองก็ว่า โจโฉเป็นกบฏต่อพระเจ้า
เหียนเต้ ในเวลากำลังรับพุกันนั้น ต่างก็อว่าเป็นข้าของพระเจ้าเหียนเต้
ด้วยกัน เวลาโจโฉมีท้องตราอ้างรับถังพระเจ้าเหียนเต้ออกไปถึงหัวเมือง
ที่เป็นข้าศึก หัวเมืองเหล่านั้นก็เคราะห์บันบอนต่อท้องตรา เป็นแต่

ไม่ยอมพงบังคับบัญชาของโจโฉน การที่พอกหัวเมืองต่อสู้ห้ามเมืองหลวง
หรือบางที่ตั้งเข้าไปคนเดนเมืองหลวง ก็ถือว่ารบกับอัครมหาเด่นบทดี
หาได้คิดว่ายกต่อพระเจ้าแผ่นดินไม่ ผลของการที่รบพุ่งกันนั้น ฝ่ายโจโฉน
มีชัยชนะปราบหัวเมืองได้โดยมาก ปราบไม่ถูกแต่หัวเมืองที่ชุนกวนกับ^{กับ}
เดาปีปักควรคง

ชุนกวนเป็นเจ้าเมืองกังตั้ง อันเป็นหัวเมืองใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออก
ได้กรองเมืองโดยสืบสกุล เดเป็นผู้อยู่ในคือธรรมปักควรของบ้านเมืองตี
จึงมีคนนิยมเข้าเป็นพอกจนมีกำลังมาก เดาปีนเดินเป็นคนอนาคต เด
ตีกุตุสูงเป็นซื่อสายในราชวงศ์ยัง แลเป็นผู้มีอักษรศัพท์ โอบอ้อมอาร์ กับ^{กับ}
พระเอี่ยมได้คนดูมณฑลไว้เป็นนายทหารหลายคน จึงมีชื่อเสียงประกาย
เดพอกเจ้าเมืองนักเชิง ให้ไปช่วยในเวตาเกรงศ์ตู แต่เดาปีเป็นคน
อาภัพ เม้มได้นาทหารดกมกการดงพร旦อย มักต้องหดหนี้เอาตัวรอด
เนื่องๆ จึงไม่สามารถตั้งมั่นเป็นหลักเหล่ จนได้ชูงเบงเป็นที่ปรึกษา
แนะนำให้ไปเป็นตั้มพันธมิตรกับชุนกวน ช่วยกันต่อสู้ โจโฉนจึงรักษาตัวได้
แต่ต่อมาก็ไปได้เมืองเดชวนเป็นที่นั่งอยู่ทางทิศตะวันตก เรื่องราวตอนนั้น
เมพระเจ้าเหียนเตเป็นแต่อย่างเจริญช้อยในคัด ในพงศาวดารก็ยังนับว่า
เป็นพระเจ้าแผ่นดินหัวทงประเทศไทยน

กรันโจโฉนคายดง โจผู้สูงโจโฉนได้เป็นที่เชี่ยงกีกแทน เดยถอด
พระเจ้าเหียนเตเดียจากราชสมบัติ เมื่อ พ.ศ. ๑๗๓ แล้วตั้งควาชนเป็น
พระมหาษัตริย์ราชวงศ์ใหม่ เรียกว่าราชวงศ์ดุย ฝ่ายเดาปีถือว่าเป็น

ต้นมาชีวราษฎร์ยังคง ถ้าจะเป็นพระมหากษัตริย์ต่ำราษฎร์ยังคงเป็นเมือง
เดือนวน ชุนกวนไม่ยอมยกยื่นเก่าโจີผີหรือเด่น ถ้าจะเป็นเอกสารราช
ชุนที่เมืองคงดังปัจจุบัน (๑) ฉะนั้นประเทศไทยจึงแยกกันเป็นสามส่วน คือ ๓
ราชอาณาเขตดินแดนเป็นอิสระแก่กัน อาณาเขตของพระเจ้าโจີได้นามว่า
“อุยกົກ” อาณาเขตของพระเจ้าเด่นได้นามว่า “ศຸກຄົກ” อาณาเขต
ของพระเจ้าชุนกวนได้นามว่า “งອກົກ” เป็นอยู่อย่างนี้มีนานเท่าไร
พอดีพระเจ้าเด่นพระเจ้าโจີแต่พระเจ้าชุนกวนเด้อ เข้าด้วยที่รับ
รัชทายาทลุบมากเตือนความสามารถด้วยกันทั้งสามส่วน ลุบได้ยังไง
เป็นผู้ดำเนินราชการอยู่ก็ปกปัวบดีก็ได้ ก่อน แล้วลุบมาเขยนดูกลุบดูม้าเขยน
ชิงราชสมบัติอย่าง ทรงราชวงศ์ใหม่เรียกว่าราชวงศ์ชุน พระเจ้าลุบมาเขยน
ปราบง่ายก็ได้อกึกหง แผ่นดินจึงก่อให้ภรรยากันเป็นราชอาณาเขต
เดียวลุบมา ลุบเรียงสามส่วนเท่านั้น

คำฉบับเหตุการณ์ในเรื่องสามกษัตริย์ตามศักดิ์ราชเป็นดังข้อความดังต่อไปนี้

พระเจ้าเด่นເທົ່ານັກງານຮາຊື່ນບົນບອກ พ.ศ. ๗๑๗

พระเจ้าเหียนເທົ່ານັກງານຮາຊື່ນບົນນະເມີຍ พ.ศ. ๗๒๓

โຈໂນຮັບທັພເວົ້າກັບພວກຫຼຸນການແຕດເລັບປຶກພົກ พ.ศ. ๗๕๙

គິງຍິ່ຕາຍ ປຶກພົກ พ.ศ. ๗๕๙

(๑) ชุนกวนดังตัวไปเป็นเอกสารราชใช้นามแต่ว่าวุชอ่องก่อน ต่อ
เมื่อพระเจ้าเล่าປີແລพระเจ้าโຈີສນพระชนມ์ແລ້ວ จึงราชวังໃໝ່ເປັນ
พระมหากษัตริย์

ເຕັມໄດ້ເນື່ອງເດືອກນີ້ ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭&໧

ກວນຊູເລີ່ມເນື່ອງເກົງຈົ່ງແກ້ຊຸນກວນ ປຶກຸນ ພ.ສ. ໭໬

ໂຈົົນທຸກພຣະເຈົ້າເຫັນແຕ່ ແຕ່ກ່ຽວຂ້ອງຄຣອງຮາຊັດນັບຕີເປັນພຣະເຈົ້າໂຈົົນ

ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭໬

ເຕັມຕົງຕົວເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນຄິດນີ້ເນື່ອງເສົາກວນ ປຶກຸນ ພ.ສ. ໭໬

ຊຸນກວນຕົງຕົວເປັນເອກຣາຊີເນື່ອງກັ້ງທີ່ ປຶກຸນ ພ.ສ. ໭໬

ພຣະເຈົ້າເຕັມຕົນພຣະຊົນນີ້ ພຣະເຈົ້າຕ່າງໆເລີຍນັບຮັບຮັກຍາທຄຣອງຈຸກກົກ

ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭໬

ພຣະເຈົ້າໂຈົົນດັນພຣະຊົນນີ້ ພຣະເຈົ້າໂຈຍອຍນັບຮັບຮັກຍາທຄຣອງຈຸກກົກ

ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭໬

ຊຸນກວນຕົງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງພຣະເຈົ້າແຜ່ນຄິດເນື່ອງກັ້ງທີ່ ດັບຄົກຮາຊີເກົາກັ້ງ

ຄົກຮາຊີໃໝ່ນັບປີປະກາ ພ.ສ. ໭໬ ເປັນຄົກຮາຊີພຣະເຈົ້າຊຸນກວນທຮງຮາຊີ

(ແຕ່ໃນໜັງສື່ອສານກີກທີ່ເປົດ ເຫັນປັບເຫຼົາບໍ່ມານ ເນື່ອພຣະເຈົ້າຊຸນກວນຕົງເປັນ
ເອກຣາຊີເປັນຕົ້ນ)

ບໍ່ມະເນີຍ ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭໬

ພຣະເຈົ້າໂຈຍອຍດັນພຣະຊົນນີ້ ພຣະເຈົ້າໂຈຍອຍນັບຮັບຮັກຍາທຄຣອງຈຸກກົກ

ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭໬

ບໍ່ມະເນີຍ ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭໬

ພຣະເຈົ້າຊຸນກວນດັນພຣະຊົນນີ້ ພຣະເຈົ້າຊຸນເຫດໍຍນັບຮັບຮັກຍາທຄຣອງ

ຈຸກກົກ ບໍ່ມະເນີຍ ພ.ສ. ໭໬

พระเจ้าโจยาลงถูกถอดจากราชสมบัติ พระเจ้าโจนอัจฉริยะ
ราชสมบัติ ปี ๑๐ พ.ศ. ๗๕๗

พระเจ้าชูนแหดยังถูกถอดจากราชสมบัติ พระเจ้าชูนอิวาน
ครองราชสมบัติ ปี ๑๐ พ.ศ. ๗๙๘

พระเจ้าโจนอัลฟ์พระชนม์ พระเจ้าโจยาลงครองราชสมบัติ พระเจ้าชูนอิวาน
ปี ๑๒๐ พ.ศ. ๗๙๙

พระเจ้าเตี้ยนเดี่ยบ้านเมืองแก่กุยกก บ่มะเม พ.ศ. ๗๐๒

พระเจ้าโจยาลงถูกถอดจากราชสมบัติ ถูมายืนขึ้นครองราชสมบัติ
กุยกก เป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จัน ประจำ พ.ศ. ๗๐๔

พระเจ้าชูนอิวันเดี่ยบ้านเมืองแก่ราชวงศ์จัน ปี ๑๒๑ พ.ศ. ๗๙๗

ถามกกรวมเข้าเป็นก็เดียว อัญในปักษรของพระเจ้าถูมายืน
ทันราชวงศ์จัน ปี ๑๒๑ พ.ศ. ๗๙๗

หรืออีกนัยหนึ่งถากำหนดจำนวนบีเป็นค่างตั้งต้มยในเรื่องถามกกรก็แบ่ง
ให้เป็น ๓ ตั้ง ๓ ต้มย ก็

ต้มยราชวงศ์ยันชุดโกรน ในรัชกาดพระเจ้าเดนเต้ ๒๑ ปี

ต้มยตั้งกกในรัชกาดพระเจ้าเหย็นเต้ ๓๐ ปี

ต้มยถามก ๒๐ ปี

คำนวนเวลาของพงศาวดารเรื่องถามกกรวมเป็น ๑๑ ปี

หนังสือถามกกรก็อยู่ที่พดภวน อันก่อตั้งถึงอุบາຍการเมืองแต่การ
ถั่งภวน ความนับว่าเป็นหนังสือซึ่งนำอ่านอย่างยังเรื่องหนึ่ง

๖ ว่าด้วยวินิจฉัยเรื่องสามกีก

ข้าพเจ้าได้ก่อตัวไว้ ในตอนข้างต้น วันกับปราชญ์ จนคนหนึ่งซึ่ง
กินเลี้ยงถ่างแต่งคำอธิบายค้ายคำนำเรื่องสามกีกไว้ คำอธิบายนั้นมีอยู่ใน
หนังสือสามกีกภาษาจีน ปรากฏว่ากินเลี้ยงถ่างแต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๑๙๗
แปลออกเป็นภาษาไทยดังต่อไปนี้^(๑)

ข้าพเจ้าข่านหนังสือเรื่องต่าง ๆ เห็นเป็นเรื่องที่นักปราชญ์แต่งด้วย
เรื่อง คือเรื่องจังขอเรื่อง ๑ ถ้ากัวเรื่อง ๑ ชื่อนามเชื่นชื่อกเรื่อง ๑
โต้วิพากุดชื่อเรื่อง ๑ ช่องกงเรื่อง ๑ ไซเซี่ยเรื่อง ๑ ข้าพเจ้าได้เห็น
คำอธิบายหนังสือเหล่านี้ไว้ทุกราย เท่านั้นที่พยายามทำให้ข่านคำอธิบาย
ก็ยอมว่าข้าพเจ้าเป็นผู้รู้ถึงความคิดของผู้แต่งหนังสือนั้น ๆ บัดนั้นข้าพเจ้า
ได้ข่านหนังสือเรื่องสามกีกฉบับนั้น เห็นภาระนับเข้าเป็นเรื่องดีๆ เรื่อง ๑
 เพราะเนื่อเรื่องขยายความในพงศาวดารเป็นหลักฐานดั้งเดิม หนังสือ
เรื่องนั้น ๆ เมนทันบัวติกไม่มีเรื่องใดดีเท่าเรื่องสามกีกเดย

หากมีคำถาม ว่าหนังสือเรื่องต่าง ๆ ขันเป็นเรื่องแต่งก่อนสมัย
ราชวงศ์จวักดิ แดเรื่องภัยหัตถ์ลัมยันนามานบพทบูนนกดิ เข้ากับแต่ง
โดยอาศัยพงศาวดารค้ายคำสามกีกทุกราย ดังๆ จึงว่าดีไม่ถึงเรื่องสามกีก

(๑) พระเจนจินอักษรเป็นผู้แปล แต่ข้าพเจ้า (ผู้ไม่วรู้ภาษาจีน)
ได้แก้ไขถ้อยคำแต่งสำนวนไทยหลายแห่ง ถ้าคลาคเคลื่อนจาก
ภาษาจีนไปมากนักขออย่าตีไทยพระเจนจินอักษร

ตอบว่าเรื่องสามกํากลางถึงกรณีมูลนิธิการเร่งชิงอาณาเขตทักษิณอย่าง
น่าอ่านน่าฟังนัก เรื่องเบียงชิงอาณาเขตตั้งแต่ไปรษณีย์บดินทร์
ก็มาก แต่ไม่มีเรื่องใดนาพิศวงเหมือนเรื่องสามกํา ผู้เด่งเรื่องสามกํา
มีความรู้มาก ทั้งนิดาเครื่องความ ในบรรดาคนประพันธ์ตั้งแต่ไปรษณีย์
จนบดินทร์ ผู้เด่งเรื่องสามกําควรนับว่าเป็นชั้นเอกได้กันหนึ่ง อันเรื่อง
เร่งชิงอาณาเขตครั้งราชวงศ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในพงศาวดารมาเป็นลำดับ
เรื่องอื่น ๆ จะเก็บเอาเรื่องของแต่ตัวไม่ยาก เม้นท์ประพันธ์สามัญ
ความรู้น้อยก็เด่งได้ ด้วยเหตุนั้นด้วยเรื่องอื่น ๆ จึงไม่เที่ยมเรื่องสามกํา
ขาดเจ้าอ่านเรื่องสามกําแล้วดูพิจารณาเหตุการณ์นานเมืองกรุงนั้น ก็
ไม่เห็นทางที่จะดำเนินชี้ฐานให้เปิดกันที่เด่งไว้ ได้เป็นอย่างอื่น

คือเมื่อรัชกาลพระเจ้าหิรัญแตน เป็นสมัยราชวงศ์อยุธยา โกรน
ขามาจไปตกอยู่เก่าตั้ง โคร หัวเมืองทั้งปวงทั้งเมืองขัน เป็นเหตุให้เกิด
รบพุ่งกัน ถ้าหากในตอนนั้นเตาบ้มกำลังมากเหมือนอย่างว่าปดาอยุธยาในนา
เมื่อไก่เมืองเงงจวัดเด่นยกไปป่วยป่วยหัวเมืองยื่อบัก เช่นเมือง
กังหดามเมืองกังคงและเมืองจันเมืองยงเหลาน เพียงแต่ปะรากศีลไปตาม
หัวเมืองทั้งปวงก็คงย้อมอยู่ในขามาจ (เพราะเตาบ้มเป็นเชื้อสายชาติพิริย
ราชวงศ์ชั้น) บ้านเมืองก็จะเป็นตุ่ลลีบไปคุกกรงกองนู (ในเรื่องคงยั่น)
คงไม่ได้เห็นการเบ็ดยั่นแบ่งของบ้านเมืองปะรากศีลเป็นสามกํา

คงโกระชิงราชลั่นบดกยังไม่ต่อมความคิดก็ถูกฆ่าตาย แล้วขามาจไปตก
อยู่เก่าโกร บังอาจบังคับพระมหากษัตริย์ให้มีรับตั้งไปตามหัวเมืองตาม

ใจตน ก็จะได้รับสิ่งกี่ไม่เป็นที่เชื่อถือ แต่ถึงกระนั้นก็จำต้องเคารพ เพราภาราชวงศ์ยังปักครองแผ่นดินอยู่ ฝ่ายเดียวทากอบไม่ดำเนินการทำนุบำรุงราชวงศ์ยังให้วุ่นเรื่อง หัวเมืองภาคเหนือภาคใต้แห่งเมือง คือเกียงก์ทากอยู่ในอำนาจของโจ โนนเดชานกวน ต่างพยายามแย่งชิงกัน ยังเห็นได้ทั้งเมืองภาคตะวันตกเดียว (เลส่อน) สำหรับเด่นจะได้อาศัย ต้าเด่นไม่ได้ซึ่งเป็นกำลัง แต่ไม่ได้ไปช่วยชูนกวนรบกับโจ โนนที่คำบด (๑) เชียะเบย ในภาคตะวันออก หัวเมืองทางภาคตะวันตกเดียวให้ คือ เมืองยันทงแต่เมืองเลชวนน์ก์คงต้องยกเป็นของโจ โนน เพราเหตุที่ ชูนกวนไม่สามารถต่อต้านโจ โนนได้ บ้านเมืองก็คง (จะไปรวมอยู่ในอำนาจ โจ โนน) กลายเป็นเหมือนเมืองของมัง (ในเรื่องทั้งยั่น) ชิงราชสมบัติ ราชวงศ์ยัง การเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองก็คงไม่ปรากฏให้เห็นเป็นส่วนก็ แต่เต็โจ โนนข้ามพ้นคำบดยังไงเด้อ ถึงขานยามชาไก่เด็กทัพ กดับเมือง บ้านเมืองคงนี้รีบเป็นรูปส้านก กจนพากชูนกวนพร้อมใจ กันลุรับชนชาติเดียว (๒) รูปส้านกจึงปรากฏเป็นส้านกแท้จริง แม้

(๑) เชียะเบย เป็นชื่อภาษาปล่าวชันตังกำแพง อญ่าทัพง แม่น้ำชามกัง หนังสือเรื่องสามก๊กที่พิมพ์แล้วเรียกว่าที่นั่งแม่น้ำ ชามกัง

(๒) หมายความว่าตอนกลางนั้นตีทัพพระเจ้าเล่าบีแตกยับเยิน แล้วตีทัพพระเจ้าใจผีแตกพ่าย

โโคโนห์บ้าปกรณ์ไวนาก จนคนหงหดายพากันเคนเคือง ที่ประการคือ ให้ไปตามหัวเมืองก็ เมื่อต่อหน้าก็มี ตอบทำว่ายังไง 旺ยาพิษก็มี เอาไฟเผา ก็ เช้าปดูนก็มี จนโโคโนห์ต้องตัดหนวดฟันหัก ตกม้าตกคู เมือง เก็บตายหดายครั้ง แต่ไม่ตาย แม้ผู้เป็นศัตรูโโคโนมีนา ก็ผู้เป็นพรรคพากช่วยเหลือกันมาก ดูเหมือนคนพ้าหากาดบันดาดจะให้ บ้านเมืองเป็นปราสาท ก็โโคโนผู้เชี่ยวชาญในการโคงจึงยังไม่ตาย ได้อย่าง ทรยศราชวงศยันดังแมลงมุมซักไปอยู่จับตัวไว้ เทพคาดแต่งให้คิวชี้ เกิดมาเป็นคุกคิดกับช้างเบี้ย ที่ตกลงให้สูญเสียเกิดมาเป็นคุกคิดกับโโคโน ดูเหมือน (เทวตา) เกรงถ้ามีก้าวรวมเข้าเป็นก้าวเดียวเดียวในทอนก atan คงให้ผู้นั้นปรึกษาถ้ามารถเกิดมาทำการให้แยกกันดีบไป อันการแข่งขิงอาณาเขตตน ก็เคยมีมาเต็มภานหดายครั้ง ที่มี ผู้ตองควะเป็นเจ้าได้ก็ เป็น ๑๒ กากกน เป็น ๗ กากกน เป็น ๑๖ กากกน เป็น ๕๘๙ กากกน (๑) กากกน เป็นเอกสารสำคัญเห็นอีกเอกสารสำคัญที่ก็

(๑) ในเรื่องชิดก็ใช้อันแลดังอัน ตั้งแต่พระเจ้าอันโภใจ ครองราชสมบัติถึงอ่องมังเป็นกบฎ ตอนนี้เรียกใช้อัน ในเรื่อง ใช้อันแลสามก็ ตั้งแต่พระเจ้าอันกองบูช่องตึครองราชสมบัติ ถึงพระเจ้าเหียนเต้ออจากราชสมบัติ ตอนนี้เรียกตั้งอัน

เป็นคงจุยเชงจุย^(๑) กม ครั้งนั้น ผู้ที่ไดเมืองกม ที่เดิมเมืองกม ที่อยู่
ถาวรกม ที่สูญเสียไปโดยเร็วที่มี อย่างชาไม่เกิน ๑๖ ปี อย่างเร็วที่ไม่
ถึงปี ยังไม่มีเรื่องใด ๆ ซึ่งผู้เครื่องจะเจริญอยู่แต่ผู้ชุดโกรนจะสูญเสีย^๒
คาดคะเนจะขาดหายานถึง ๒๐ ปีเหมือนเรื่องถ้าหากนัดเดย

เรื่องถ้าหากนัดเป็นเรื่องดีจริง นักปราชญ์ได้อ่านก็ชอบใจ ใจนี้
บุรุษถ้าหากนารถได้อ่านก็ชอบใจ ชาวบ้านร้านตลาดได้อ่านก็ชอบใจ ทุกคน
เช่นใจได้อ่านก็คงจะชอบใจ ครั้งกวยทองห้ามยันล้นอย่าให้ไปช่วย
พระเจ้ายันໂกໂใจ แล้วแหนให้ยันล้นแขวงเมืองไว้ให้เป็นถ้าหาก^(๒) เด่
ครั้งนนยันล้นไม่ทั้งความสัตย์ซื่อ ซึ่งเป็นข้าของราชวงศ์ยัน ฝ่ายห้างขึ้นแต่
ความคุร้ายไม่มีความคิด ได้พามแจ้งไว้ใช้ก็ไม่เป็น หัวเมืองทั้งปวง^๓
ไปตกอยู่ในความคิดแต่กำดังของพวงราชวงศ์ยันรวมเข้าเป็นก้าเดียว เรื่อง
ถ้าหากนัดถูกมาเดต์สัมย์เมื่อตั้งราชวงศ์ยันดังก้าถ้ามา ครันราชวงศ์ยัน
ชุดโกรนจึงปรากฏเป็นถ้าหาก พระเจ้ายันໂกໂใจเป็นกษัตริย์ราชวงศ์ยัน

(๑) ในเรื่องคงจุน ตอนพระเจ้าแผ่นดินอ่าวจุยหนนีไปอยู่กับ
อยู่น้ำ ตอนนี้เรียกไซจุย เมื่อพระเจ้าแผ่นดินอ่าวจุยหนนีไปแล้ว
พวงชูนนางพร้อมกันเชิญพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ ครองราชสมบัติ
ตอนนี้เรียกตั้งจุย

(๒) ในเรื่องชิดกึกไซชัน ตอนอันดองรบกับม้อป้าดอง
กวยทองบอกให้อันสันแขวงเมืองไว้ให้เป็นถ้าหาก ชันดองกึก ๑
ม้อป้าดองกึก ๑ อันสันกึก ๑

ตอนเริ่มเจริญ เดี๋ยเป็นกษัตริย์ราชวงศ์ยันตอนชุดโกรน ผู้หนึ่งถ้ามารถ เอาเมืองจันได้ทั้งถ้าเมือง อีกผู้หนึ่งไม่ถ้ามารถเอาดินเด่นใจโนไก่ได้ แต่สักวันเดียว ทั้งนกคือดินพายากาสับบันดาดให้ราชวงศ์ยันรุ่งเรืองตื้บมา ด้วยประการดังนั้น และให้ชุดโกรนถูกลื้นไปด้วยประการดังนัด

เดิมข้าพเจ้ากำลังลืบลวนหาหนังสือเรื่องต่างๆ พอเพอนเข้ามา คำขอข่าวเรื่องถ้ามก็ซึ่งเม่าจังกั้งแต่งมาให้ (๑) ข้าพเจ้าเห็นคำขอข่าว นั้นถูกใจ จึงได้เอาเหตุผลเรื่องถ้ามก็มาลงไว้ในที่นั้น ให้มีจังกั้ง ทำเม่พิมพ์ฯ สืบไป เพื่อท่านทั้งหลายท่านหนังสือเรื่องนี้เห็นความคิด ข้าพเจ้ากับความคิดเม่าจังกั้งตรงกัน หมุดความขอข่าวของกิมเสี้ยงถ่าง เพียงนั้น นับว่าเป็นความเห็นของจัน ยังมีความเห็นของไทยวนจดยเรื่อง ถ้ามก ก ข้าพเจ้าเคยได้ยินกตัวภันนามาแต่ก่อน แต่ว่าฐานานมาแล้ว ดีมีไปเดียโดยมาก นึกได้ในเวลาเมื่อแต่งตำนานนี้แต่ลultyราย

รายหนึ่งเมื่อข้าพเจ้ายังเป็นนักเรียนนายร้อยหัวร่มหาดเด็ก ได้เคย เห็นพระศรีลักษณ์พลดั้นท์ (ลัมบูรุณ) ซึ่งเป็นคำแห่งอนุสรณ์นาคราช กรมหัวร่มหาดเด็กอยู่ในเวลาดังนั้น พยายามจะแต่งหนังสือถ้ามกให้มีข้อ ถ้านวนหนึ่ง ข้าพเจ้าเคยถามว่าจะแต่งทำไม่ พระศรีลักษณ์ฯ บอกว่า หนังสือเก่าแต่งยังลับเพรอะยุ่หลายแห่ง ได้ยกตัวอย่างทรงที่ “กวนชัย”

(๑) สันนิษฐานว่าเม่าจังกั้งแต่งคำขอข่าวไว้ก่อน กิมเสี้ยงถ่าง ชาระแต่งเป็นคำขอข่าวนี้ขึ้นใหม่ เม่าจังกั้งยอมรับว่าติกว่าของตน จึงให้พิมพ์

กักด้าน” ซึ่งมีบัญหาว่าจะเบ่งรูปเด็กว่ากวนอุคไม่ทำอันตรายโดยโน
เหตุใดจึงใช้ให้กวนอยู่ไปคงยังคงโน ในหนังสือสารก์กนະบับเดิมแก้
ข้อนี้ว่า เพราะจะเบ่งจับยามเห็นว่าโดยยังไม่ถึงที่ตาย จึงใช้กวนอยู่เพื่อ
จะให้ใช้คุณของโดยโน พระลาร์ดาตนนี้ ๆ เห็นว่าแก้เข่นนี้ไม่ถูก เหตุ
ที่เห็นนี้ เพราะจะเบ่งเห็นว่าจำจะต้องเอาโดยโนไว้ให้เป็นคู่แข่ง กับชุนกวน
ถ้ากำจัดโดยโนเสีย ชุนกวนมีกำลังมากอยู่ เตอกเดียว ก็คงทำอันตรายได้ป
ที่เห็นจะปลดอยให้คงตัวได้ แต่ชั้นคงท่อนอก แต่ช้าพเจาตามเดิม
หมดแล้ว เห็นพระลาร์ดาตนนี้ ๆ เขียนหนังสือถือสารก์กนະบับนั้นอยู่นาน
แต่ช้าพเจ้าไม่ได้สนใจจะขออ่าน ก็ทราบไม่ได้ว่าแต่งแก้เป็นอย่างไร และ
จะแต่งได้คิดอย่างหรือไม่ ถ้านิชฐานว่าถ้าไม่ค้างอยู่จนพระลาร์ดาตนนี้ ๆ
ถึงแก่กรรม ก็คงไปคิดอยู่ด้วยไม่มีใครรับพิมพ์ จึงเดยงเขยบหายไป
ต้นนะบับที่พระลาร์ดาตนนี้ ๆ เขียนไว้ ใจจะได้ไว้ในบัดนี้ หรือ
เป็นอันตรายสูญไปเดียวกับหัวรับไม่^(๑)

✓ อีกรายหนึ่งช้าพเจาเคยได้ยินคำผู้หนึ่ง จะเป็นใครก็ตามไปเดียวกับ
กต้าว่าเรื่องสารก์กนະบับแต่งด้วย แต่ผู้แต่งเป็นพวากเตาบี คงใจเต่าจะ
ยกย่องเตาบีเป็นลำคัญ ถ้าหากพวากโดยโนแต่งเรื่องสารก์ก ก็อาจจะคำเนิน
ความในเรื่องสารก์กให้ผู้อ่านเข้าใจกลับกันไปได้ ว่าโดยโนเป็นผู้ท่านบันทุรุ

(๑) ถ้าใจจะได้ไว้ แลบอกรมาให้ราชบัณฑิตยสภาทราบจะขออน
คุณเป็นอันมาก

ແພັນດີນ ຜ່າຍເຕົາປັ້ນຜູ້ຄວາມ ເພຣະນິ້ອທີຈະອັງເຊັກບໂຈ ໂດຍໄດ້
ຫດາຍຂຶ້ນ ເປັນຕົ້ນແຕ່ຂັ້ນເຄີມທີ່ໂຈ ໂດຍເປັນຜູ້ສົກເຈີບຮັບນັດໝາຍແພັນດີນ ໄປ
ເຫັນວ້າກ່ຽວກົງພວກຫວັນເນື້ອງໃຫ້ວັກນັປຣາບຕັ້ງ ໂຕ່ງໆເປັນຮາຊັກຕົວ ແລະຕໍ່ມາ
ເນື້ອໂຈ ໂດຍຈະໄດ້ອໍານາຈໃນຮາຊານນັ້ນ ກີບເປັນດ້ວຍພຣະເຈ້າເຫັນເຕັມຮັບດັ່ງ
ໃຫ້ຫາເຂົາໄປຕັ້ງເຕັ້ງ ມີໃດກໍາເວີບເອີນເຂົາໄປໂດຍດຳພັດທິນ ເນື້ອໂຈ ໂດຍ
ໄດ້ເປັນທີ່ເຫັນກົດແຕ້ວ ສໍາມາຮັບປົກປອງບ້ານເນື້ອງແດປຣາບປ່ານຫວັນເນື້ອງ
ທີ່ກະຊົງກະຈະເຕືອງໃຫ້ກັບອຸ້ນໃນບັນກັບບັນຫາຂອງຮູ້ບາດກາຕາງອຍ່າງແຕ່ກ່ອນ
ໄດ້ ໂດຍນາກ ຂ້ອທີ່ກ່າວຫວັນໂຈ ໂດຍເປັນຮາຊັກຕົມບັນກັນກໍາຈະຄັດຄຳນີ້ໄດ້
ວ່າຄ້າໂຈ ໂດຍເປັນຮາຊັກຕົມບັນກັນຈົງ ຈະກຳຈັດພຣະເຈ້າເຫັນເຕັ້ຍເນື້ອໜຶ່ງ
ເນື້ອໄດ້ກໍາຈັດໄດ້ ທີ່ຫັນຈະຍອມເປັນຫ້ພຣະເຈ້າເຫັນເຫຼື້ອງຈຸດລົດຍາຍ
ແດກວານຂໍ້ອັນຢາຍພຶກົນໄດ້ ດ້ວຍເນື້ອໂຈຜົນໄດ້ເປັນທີ່ແທນ ໂຈ ໂດຍໆຈົງຮາຊັກຕົມບັນກັນ
ໄດ້ ໂດຍງ່າຍ ສ່ວນເຕົາປັ້ນທີ່ເປັນຄົນດົກດີແຕ່ອ້າຍາສີ ເຕັ້ງປະວັດ
ຂອງເຕົາປັ້ນໆຈົງປຣາກງູ ໃນເວັ້ງສໍານັກ ອູ້ເປັນເຕີເຫັນວ່າພູ້ຈົງບ້ານເນື້ອງເພື່ອ²
ປຣະໂຍ້ນ້ອງຄຸນເອງ ໄມ່ເກີ່ນວ່າໄດ້ຕົງຈົງຂາຍຂໍ້ວ່າພຣະເຈ້າເຫັນເຕີ
ຈົງຈັງຍ່າງໄດ້ ກໍາທີ່ກ່າວນີ້ເປັນພເກຣະໜໍປຣາກອນບັນຫຼຸງເວັ້ງສໍານັກກໍ່ເກີ່ນ
ຂອບດູ ອູ້ເໜີ້ອນຈະຫອັງຮັບວ່າເປັນຄວາມຈົງຍ່າງໜຶ່ງໃນຂູ້ທີ່ຜູ້ແຕ່ງໜັງສື້ອ
ຢາຊາຈະຈຸງ ໄຈຜູ້ອ້ານໃຫ້ນິຍມໄດ້ຕາມປະສົງຄໍ ຍກເວັ້ງສໍານັກກົນເປັນອຸທາຫຣນ໌
ໄດ້ເວັ້ງໜຶ່ງ ເນັ້ນໄທຍເວັນໄດ້ເປັນພວກຂ້າງໜຶ່ງ ໄກຮອ່ານເວັ້ງສໍານັກ
ຫວັນເພີຍໄດ້ຄົງວເດັ່ນເວັ້ງສໍານັກກົດໜຶ້ນອັນຈະເຂັກບເຕັບດ້ວຍກັນທັງນັ້ນ

๑ รูปภาพสามกํก

ไทยเรารู้เรื่องสามกํกยิ่งกว่าเรื่องอื่นในพงศาวดารจีนแน่ๆ อาจจะ
ข้างต่อออกไปถึงรูปภาพคุ้นหู ว่าไทยเราคุ้นกับรูปบุคคลในเรื่องสามกํกยิ่ง
กว่าในเรื่องอื่นทั้งนั้นก็ว่าได้ ข้อนพึงลังเกตุรูปภาพจนอย่างที่เขียนในแผ่น
กระดาษสำหรับติดฝาผนัง ที่ขอบใช้แต่งทำหน้ากากษาเหล้าเรือนกันมาแล้ว
ก่อนก็มักเป็นรูปเรื่องสามกํกเป็นพัน (๑) ไทยด้วยก็ชอบดูเรื่องสามกํก
ข้านาญตามกว่าเรื่องอื่น จนเห็นตัวกํกนักกับอกได้ทันทีว่าเป็นบุคคลผู้ใดใน
เรื่องสามกํก แต่รูปภาพในเรื่องสามกํกนั้น เมื่อตีบลวนหาดันคำรา
ไได้ความว่าเป็นรูปบุคคลสมมติของคนทั้งนั้น นำลัตนิชฐานว่า พากคืนเด่นงด
จะคิดสมมติขึ้นก่อน โดยเอาวิถีของตัวบุคคลตามที่ปรากฏในเรื่อง มาคิด
แต่งหน้าแต่งตัวแต่ทำกริยาอาการให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น ๆ คนดูก็รู้สึกนิยม
ตาม จนเดียบุติเป็นแบบแผน ว่าบุคคลนั้นหน้าต้องเป็นลักษณะนั้น มีหนวด
ยาวหรือหนวดลัง หรือหน้าเกดยง ส่วนเครื่องแต่งตัวนั้น รูปภาพเรื่อง
สามกํกซึ่งจันเชียนกัด หรือแต่งเด่นงวดี ได้ความว่าเป็นแบบเครื่องแต่งตัว
ในสมัยราชวงศ์ใต้เมือง คือในราชวงศ์ พ.ศ. ๑๕๑๓ จน พ.ศ. ๒๗๖
นิใช้เป็นแบบเครื่องแต่งตัวอย่างกำลังกำลังสัมภาระ ข้อนก็เป็นเคาะเงอนช่วง
ให้ลัตนิชฐานว่า รูปภาพในเรื่องสามกํกอย่างเช่นประวัติทุกนั้น นำจะเกิด

(๑) รูปภาพเช่นนั้น ที่เป็นเครื่องประดับพระที่นั่งในพระ
ราชวังบวรสถานมงคล ยังรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระ
นครก็มีมาก

ขันร่วงสัมยักษ์เมื่อมีหนังตือถือสำนักก่ออ่านนิยมกันแพร่หลาย แต่ประหาด
อยู่อย่างหนึ่ง สังเกตครูปภาพที่จันทำในเรื่องสำนักก่อต่างกันเป็น ๒ แบบ
ถ้าเป็นรูปแบบนายลี มักเขียนหน้าสดับตื้อย่างงวด ไม่นิยมที่จะให้แม้น
เหมือนเดิมน้อยอย่างธรรมชาติ แต่ถ้าเป็นรูปเขียน เช่นเขียนในแผ่นกระดาษ
สำหรับติดผ้าหรือเขียนในปาก นักธรรมยาลีหน้าให้คัด้ายตื้นธรรมชาติ
แม้ตัวบุคคลซึ่งในเรื่องก่อตัวว่าหน้าค่าหรือหน้าแดง ก่อประทานสีหน้าพอยให้
คอกามหรือให้แดงแปตกากว่าผู้อื่นถูกเด็กน้อยพอยเป็นที่สังเกต ยกตัวอย่าง
ดังเช่นภาพเขียนรูปภานุ อันมีรูปปิจิวนิยงก์กับภานุเบงยนต์ของช้าง ซึ่งเหวน
ขณะที่บุชากามบ้านคุณเห็นอยู่เพร่ห่ายกเป็นเช่นว่า ซื้อที่ช้างคุณทำรูปภาพ
นั้นกับรูปภาพเขียนผิดกันดังว่ามา จะเป็นพระเท杜โดยมีทราย คุ้นทำ
หนังนายเรื่องสำนักก่อพยาบาลจะให้เหมือนคนธรรมชาติ เป็นแต่เดิมหน้า
ให้เข้าเค้าภาพสำนัก ก้าวเดินหนาหนา

รูปภาพที่พิมพ์ไว้ในหนังตือถือสำนักก่อฉบับภาษาจีนมีเป็น ๒ ประเภท
คือภาพรูปตัวคนประเภท ๑ ภาพเรื่องประเภท ๒ โดยจำดังภาพเรื่อง
พิมพ์ไว้คราวเรื่องในหนังตือถือสำนักก่อฉบับงานพระเมรุ ล้วนภาพตัวบุคคล
ได้จำดังภาพนี้ไว้ในหนังตือเด่นด้านบนตลอด.

รูปที่ ๑

๑ นางตั้กยุทธ. ๒ พระเจ้าเหี้ยนเต้ ๓. นางยกเข้า.

រូបភាព ២

១ ពេជសន ២ អ៊ែងខ្លួន ៣ មុកវ៉ាន

รูปที่ ๓

๑ ลีเป่ย ๒ ตั้งโต๊ะ ๓ นางเตียวเสี้ยน

រូប៖ ៤

១ ច៉ាណលុក ២ បុនភាព ៣ ច៉ាណដីយា ៤ វិនិអិលិយ

๑. กวนอู. ๒. เกปี. ๓. เตียวหยุ

၃၂

၈။ မင်္ဂလာ။ ၉။ သူ။ ၁၀။ ရှင်မြန်။

រូបភាព ៧

១ ជីវិចុន ២ ម៉ាដីយា ៣ ឧល់ ៤ សែនទាំង ៥ ករាណដៀំ

၃၅၇

၁. เตี๋ยวัล.
၂. เถ่าเฉิง.
၃. หวัดเจော.

ពុំ ៤

១ ទងស៊ែ ២ និយមអង្គ់ ៣ ពីយុយ ៤ ម៉ាត៉ក

รุ่นที่ ๑๐

๑ เตียวเปา ๒ เปี้ยนเช็ก ๓ เสียอ้ว ๔ กวนหิน

၃၆

၁. ရှင်အောင်.
၂. ရှင်ကိုယ်.
၃. ရှင်ခံသွန်.

រូប៖ ១២

១ ត្រីកា ២ វិរី ៣ ចុក់កិន

រូបទី ៣៣

ទទួលបាយ ២ ឧយកាយ ពាវីនចាំង ៤ សំពេក ៥ កំឡែង

၃၅၁

၃၅၁ ဒေါသနရေး မဂ္ဂနယ် ၃၇၆၇ ၄၉၀၁

၃၅

၁၇

၈၁

၈၁ ၈၂ ၈၃

រឿង ៣

៦

៧

៨

១ ពើយុទ្ធរោះ ២ តាមី ៣ អិកីយត ៤ សាវិត

รูปที่ ๗๓

เตียงอุย ๒ เคทุ ๓ ชั้นลง

រូបភ័ព ៣៩

១ ២ ៣
ទៅក្នុង ៤ តើយាគុំ ៥ នឹងសេះ

๙๖

๑ นั่งเต้า ๒ เตี้ยงเหลียว ๓ ใจน ๔ วีกิม ๕ แฮหัวเฉียน

ពុំទី ២០

នគរាម ២ ដេខាត្រូង ៣ ឧបនលុង

រូប់ ៤១

ទីនឹង ពីអង នាំវិសោុយ

၁၅၂

၈

၃

၁ ဟန်ချေနဲ့ ၂ ဇာန် ၃ ဇန်

ព្រំ ២៣

១ ពេជាយ ២ សុមាណិយា ៣ សុមាណិយន ៤ សុមារី
៥ សុមាត្រូ ៦ ទងិន

๙ ว่าด้วยแผนที่สามกีก

การที่ไทยเรียนหันหนังสือสามกีกกำนัมมาแต่งต่ออน ได้ความรู้แต่เรื่อง กับกระบวนการ ตัวนแผนที่นี้รู้เพียงว่าเป็นเรื่องในประเทศไทย แต่ เมืองใดซึ่งปรากฏขึ้นในหนังสือสามกีกจะอยู่ที่ตรงไหน หรืออาณาเขต ที่กีกให้นะเท่าหนึ่งเท่าใดก็ไม่รู้ คำยี่มีเมืองสิ่งใดซึ่งจะอาศัยอยู่บนส่วน ก็เป็น ชาร์มดาอยู่ เองที่ตัดความนำพาของผู้อ่านตัวเองแผนที่ ครั้นมาถึงสมัย เมื่อความรู้ภูมิศาสตร์เจริญเพร่พ้าย แผนที่ประเทศต่าง ๆ พิมพ์ จำหน่ายพ้อหาได้ไม่ยาก การหันหนังสือเรื่องสามกีกในสมัยชนเหล่านี้ จึงมี ผู้ซึ่งไคร่จะรู้แผนที่เรื่องสามกีกขัน จะดำเนินการตั้งตัวข้าพเจ้าเองพอเป็น อยุทธาภรณ์ ได้ดังเช่นแผนที่ประเทศจีนมาพิจารณาหาความรู้ ในเรื่อง สามกีกไม่สมประสงค์ ได้แต่เค้าเงื่อนบ้างอย่างกว่าเห็นเป็นเงา ๆ เช่นเมื่อ เมื่อเส้นวนปราภูชัยในแผนที่ประเทศจีน ก็เข้าใจว่าเต่าบึงคงดงเป็นอิตร ที่นั้น แต่เดียดันนิษฐานต่อไปถึงเมืองอื่น เช่นเมืองกังตั้งของชุนกวนก์ เห็นว่าคงเป็นเมืองเดียวกับเมืองกังตั้ง (ที่อยู่ใกล้กับเมืองอ่องกง) เพราะ ชื่อคล้าย ๆ กัน ได้ความเข้าใจเพียงเท่านั้น ครั้นเมื่อราพิมพ์หนังสือสามกีก ฉบับงานพรมเมรุสุนเด็จพระบพศุธาธรรมเจ้าฯ คราวนี้ ข้าพเจ้าปรารภว่าแผน แผนที่เมืองจีนครั้งสมัยสามกีกพิมพ์ไว้ด้วยได้จะที่หนักหนา เพราะไทยเรา ยังไม่รู้คำแผนที่แห่งที่บ้านเมืองในเรื่องสามกีกนั้นโดยมาก พระเจน จันอักษรบอกรวบอภิญญาแผนที่เข้าข้าพเจ้าว่าหน้า พากคันณ์ล้มยั่ใหม่เข้าได้พิมพ์แต่

พระเจนฯ ไปหาแผนที่น้ำให้ดู เมื่อข้าพเจ้าได้เห็นแผนที่แบบพังค์แจง
ของพระเจนฯ ก็ถือว่าเรื่องแผนที่เป็นขอที่ข้าพเจ้าเข้าใจผิดมาเท่าก่อนนี้ก
อย่างหนึ่ง ด้วยความเชตตประทศคุณเมื่อครั้งสำมกภัยไม่กว้างใหญ่
ไฟศาดเหมือนเมืองหัวหิน บรรดาเมืองสำคัญอันก่อตั้งเดลท์แม่น้ำแม่น้ำชั่ง
รับฟุ่มกันในเรื่องสำมกภัยเพียงดุ่มด้านขวาอยู่ดิบเกยงเท่านั้น เมืองเด่นกว่า
เดเมืองกงคงที่ข้าพเจ้าถ้นน้ำสู่น้ำดังถ้าหากเข้าใจผิด ซึ่งเมืองเด่นกว่า
เดเมืองกงคงเกิดขึ้นต่อเมื่อภัยหลังต้มยำเรื่องสำมกภิกษานาน เป็นแต่
ถือกวนตุงเข้าซื้อซื้อเรียกน้อยในต้มยำเมื่อต่อหนังถือสำมกภิกษานิ

ขันตัวเมื่อถูกเย็บที่เป็นราชธานีของราชวงศ์ยัง แดเป็นราชธานี
ของราชวงศ์กุยแพรราชวงศ์คุณคุณนาน คือเมืองที่เรียกว่า “หัวต้าว”
ในชั้นหลัง เมืองที่พระเจ้าชุนกวนคงเป็นราชธานี เรียกว่าเมืองเกียนเงยบ
ในแผนที่ คือเมืองน้ำกึ่งในบจุบันนั้น แดเมืองที่พระเจ้าเตาปังเป็น^๑
ราชธานีนั้น เรียกว่าเมืองเชงโต๊ะ ในมณฑลเช็กจิว ล้วนอย่างเชตต์
ครองสำมกภัย มีหนังถือคุณเรียกว่า “ชือยং” แต่ชั้นหลัง ได้พรอนนา^๒
เทียบด้วยแผนที่ครองราชวงศ์ให้เชิงไว้ดังนี้

“พระเจ้าโจนปฐมกษัตริย์ราชวงศ์กุย ครองราชสมบัติเมื่อปีชากด
พ.ศ. ๗๖๓ เชตต์เด่นของพระเจ้าโจน คือ มณฑลเช็ก มณฑลหัวด้า
มณฑลชั้นกลาง มณฑลชั้นซึ่ มณฑลกังซอก กับภาคกลางมณฑลเชียนซึ
แต่ภาคเหนือมณฑลยูเป มณฑลเกียงซู มณฑลจางไฝ ภาคกลางกับ
ภาคตะวันตกมณฑลฟงเทียน (มุกเดน) จนถึงภาคตะวันตกเฉียงเหนือ

เมืองกาหด ลีบมาถิ่งพระเจ้า ใจสกนกษัตริย์ราชวงศ์กุยองคที่ ๔ เดียวเมือง
แก่พระเจ้าถุนามาเอียนปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จัน เมื่อปีวอก พ.ศ. ๙๐๗
จำนวนรัชกาตราราชวงศ์กุย ๕๖ ปี

พระเจ้าเดาบีปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จักยัน ครองราชสมบัติเมื่อปีนัด
พ.ศ. ๙๒๔ เขกดเดนของพระเจ้าเดาบี คือ มนต์ดาเต่นวน กับภาคเหนือ
มนต์ดายคำ มนต์ดากุยชา แต่เมืองยังคง มนต์ดูเซียนซึ่ง ลีบมาถิ่ง
พระเจ้าเดาเดียน กษัตริย์ราชวงศ์จักยันอิงคท ๒ เดียวเมืองแก่ราชวงศ์กุย
เมื่อปีนัดเมเน พ.ศ. ๙๐๒ จำนวนรัชกาตราราชวงศ์จักยัน ๔๓ ปี

พระเจ้าชุนกวนปฐมกษัตริย์ราชวงศ์กง อ ครองราชสมบัติเมื่อปีชาต
พ.ศ. ๙๒๕ เขกดเดนของพระเจ้าชุนกวน คือ มนต์ดากเยียงชู มนต์ด
เจเกียง มนต์ดอยคำ มนต์ดอยเป มนต์ดอยกเยียน มนต์ดอกวงคุ้ง
มนต์ดอกวงซึ่ง กับเมืองญวน ลีบมาถิ่งพระเจ้าชุนยิวักษัตริย์ราชวงศ์
กงอิงคท ๔ เดียวเมืองแก่พระเจ้าถุนามาเอียนปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จันเมื่อปีชวด
พ.ศ. ๙๒๗ จำนวนรัชกาตราราชวงศ์กง ๕๘ ปี”

เมื่อได้ความดังเด็ดงม ข้าพเจ้าจึงให้ดำเนินแผนที่ประเทศไทยคืน
ครองสำนักภาษาพมพ ในตำแหน่งด้วย แต่สำเร็จได้ด้วยความพยายามของ
พระเจนจิ้นอักษร ที่รับແປดหนังสือจันในแผนที่เป็นหนังสือไทย ใช้
สำเนียงยักษ์กเยียนให้เขากับหนังสือสำนักภาษาไทยถ้าน ๑ และทองอ่าน
หนังสือสำนักภาษาไทยครัวคดซื้อต่าง ๆ ขันเกียกับแผนที่มาทำเป็น
อภิชานเด็กไปสืบต่อราชน ว่าทันน ๗ หรือเมืองน ๗ ในบจจุบันนี้เรียก

อย่างไรด้วยข้อกล่าว ๑ เป็นการคำบากแก่พระเจนฯ มากที่สุด เพราะ
ชื่อบ้านเมืองในประเทศไทยคุณแปดติยมานาเนื่อง ๆ แม้จะบ่ายเบงไว้ในอภิชาน
แผนที่สามก๊ก พระเจนฯ ก็ว่ารับรองได้แต่เพียงชื่อที่เรียกในสมัยเมื่อ
ราชวงศ์ได้เช่นเป็นใหญ่ แต่จะเปดติยมานาในชนประเทศไทยเป็นรูปแบบ
อีกอย่างใดมั้ง ไม่มีคำราที่จะคนให้ทราบได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าเมฆาได
เพียงเท่าที่พูดในหนังสืออนกต้องจัดเข้าเป็นตัวเดียวในเรื่องต่างๆ ก็คง
ได้รับความชอบใจของผู้อ่านเรื่องต่างๆ กันทั่วไป ฉะนั้น

ชื่อกุมิประเทศในเรืองสามกา

(๑) ก້ອງມີປະເທດທີ່ລົງໄວແຮ່ງເຕີຍວກນັງແຕ່ ແລະ ຂອບໃນໄປ
ກື່ອໝາຍຄວາມວ່າງມີປະເທດແຮ່ງເຕີຍວ່າ ແຕ່ໃນໜັງສື່ອສາມາກົກເວີຍກ
ແປລກັນໄປເປັນຫລາຍອໍຍ່າງ

ไกชุย คำบด ภาษาหลังเรียกคำบดชน์เค้า มนต์ดอยเป
 ไก่เหลียง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตกเดียวให้ อำเภอตินจัน
 มนต์ดอยชน์ชี
 ไกอี้ยง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตกเดียวเห็นอี อำเภอเมียน มนต์ด
 เชี่ยนชี ภาษาหลังเปลี่ยนไปอยู่ในมนต์ดอยเป
 โภเหลง, โภเปงเหลง คำบด ภาษาหลังเป็นอำเภอโภเหลง ออยใน
 มนต์ดอยเชี่ยนชี
 เก้าจิว เมือง เป็นอย่างมนต์ดอยราชวงศ์ ใช้ยัง เมื่อตอนป่วย
 ราชวงศ์คงยั่งคงท่วมความมนต์ที่เมืองกวงลิน คืออำเภอจังจาก
 มนต์ดอยกวงชี ครองต้านกอก มนต์ดอยเก้าจิวเป็นของกอก งอกก
 แบ่งมนต์ดอนเป็น ๒ มนต์ด คือมนต์ดอยกวงจิว (กวงศู)
 มนต์ด ๑ คงท่วมความมนต์ที่เมืองพนัง มนต์ดอยเก้าจิว
 มนต์ด ๑ คงท่วมความมนต์ที่เมืองลงผืน คือหัวเมือง
 มนต์ดอยปะระเทศญวน ภาษาหลังแยกเป็น ๓ คือ มนต์ด
 กวงชี ๑ มนต์ดอยกวงศู ๑ ประเทศญวน ๑
 เก้าเสีย เมือง อยู่ภาคใต้อำเภอคงไถ มนต์ดอยเด่นดวน
 กำลัง วัด อยู่ที่ให้เข้าเปกุ ภาคเหนืออำเภอตังถู มนต์ดอยเกียงซู
 กำเหลง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคใต้อำเภอชิงพิง มนต์ดอยชน์ทาง
 กึกเส, กึกเสีย เมือง เมืองเก่าอยู่แขวงอำเภอเหียน มนต์ดอยจิต
 กึกสัน เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ไหน

กังจั่ง เมือง เมืองเก่าอยู่ท่ามกลางอ่าวฯ ในมณฑลจีด๊ะ แต่คงอ่ามาช
ชื่นใหม่เรียกว่ากังจั่ง อยู่ในมณฑลจีด๊ะเหมือนกัน
กังหาน, เก็งอัน เมือง ในมณฑลเตี้ยวนมีเมืองซื้ออย่างนี้ ๓ เมือง ไม่
ทราบว่าเป็นเมืองใดแน่

กังจู ตำบล ความจริงเป็นหาดทราย ไม่นิยมว่าเป็นที่ตรงไหน
กังจิว เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตก สำราญป่า มณฑลเตี้ยวน
กังตึ้ง เมือง ที่จริงไม่ใช่ชื่อเมือง เป็นภาคหนึ่งหรือกักหนึ่ง คงชื่น
เมื่อกรุงราชวงศ์ยังถังคั่งถังกัก ต่อมาเปลี่ยนเป็นเมืองกังหนำ
หรือภาคกังหนำ คนภายในหัดตั้งหมายเขามณฑลเกียงซู เป็นภาค
กังตึ้ง ชื่อเมืองเดิมที่เป็นศูนย์กลาง เพิ่งมณฑลเกียงซู
คงอยู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ เมืองนั้น

กังเต็ง ตำบล ไม่ใช่ตำบลใหญ่โดย หมายเอาคำตาที่ผ่านมาเท่านั้น

กังหนำ เมือง (ดูกังตึ้ง)

กังเหลง เมือง ภายนอกเป็นอำเภอ กังเหลง มณฑลยูเป

กังอัน ชาว ภายนอกเป็นอำเภอ เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สำราญกังอัน มณฑลยูเป

กังไซ เมือง ภายนอกเป็นอำเภอ เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ
มณฑลยูเป

เก็งกวน เมือง ภายนอกเป็นอำเภอเก็ง กังตงang ไม่

เกงจว. เมือง เป็นอย่างมณฑลมาเด็กรังพระเจ้าอุตสาหราชวงศ์เย่ ตอนปัตยราชวงศ์ทั้งสี่ท่านที่ทำการมณฑลที่เมืองชั่งเตี้ยง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอวุหิง มณฑลชั่งด้ำ ครั้งถ้ามกก. ข้ายที่บัญชาการมณฑลเกงจว.ไปตั้งที่เมืองน้ำกุน (ดูอักษร น) ราชวงศ์ภายหลังถ้ามกก. ข้ามเมืองน้ำกุนเป็นเมืองเกงจว.

เกงเตียว เมือง ที่จริงเกงเตียวเป็นที่เมืองหลวง แต่แต่เมืองหลวงตั้งที่ไหนก็เรียกว่าเกงเตียว เช่นกรุงราชวงศ์ไซยัน ตั้งเมืองลาอยองเป็นเมืองหลวง ก็เรียกว่าเกงเตียว คำว่าเกงเตียว ยังใช้เรียกเมืองหลวงมานานทุกวันนี้

เกงสัน ภูเขา เช้าเกงมีหลายแห่ง อยู่นอกประตุเชียนวะเมืองบักกิงกัม อยู่ภาคใต้อาเภอเอียนชื่อมณฑลโลตั่กัม อยู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้อาเภอเช่านมณฑลชั่งตั่กัม อยู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้อาเภอเช่านมณฑลชั่งกัม เช้าเกงสันที่เรียกในเร่องถ้ามก. จะเป็นที่ไหนไม่ทราบชัด

ก่องเลิง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอเกียงตุ มณฑลเกียงซู

เกียงเตี้ย, เจียงเตี้ย, สเตียง เมือง ไม่ปรากฏว่าอยู่ที่ไหน เกี้ยดเช็ก เมือง ที่จริงเป็นชื่อภาษา ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหนแน่ กินโต้ เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

กินต้าย, กินโต๊ ภูเข้า ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 คุณจิว, หุนจิว เมือง เป็นอย่างมณฑลมาแต่กรุงพระเจ้าอูเต้ ราชวงศ์แยก
 กรุงราชวงศ์ตงยันคงทวาราชการณฑลที่เมืองเชียงยะ เมือง
 เก่าอยู่ภาคตะวันตกเนียงหนือ อำเภอติงเชียง มณฑลชั้นคง
 ครองถ้ำมก ก มณฑลกุนจิวเป็นของวุยก ก ษายทวาราชการณฑล
 ไปตั้งที่เมืองตินคิว เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตกเนียงใต้ อำเภอฝาน
 มณฑลชั้นคง ราชวงศ์ภายหลังถ้ำมกลงมา ขึ้นเขามีเมืองเชี่ยคิว
 เป็นเมืองกุนจิว

กวนตั่ง ด่าน กวนตั่ง แบบตัวระหว่างด่าน คือมณฑลเชียงซี เพาะ
 มณฑลนี้อยู่ในระหว่างด่านชั่ก ก ด่านอู ด่านชัน ด่านเดียว
 กวนหยง เมือง ภายหลังเป็นอำเภอ กวนหยง มณฑลเกียงซี เมืองเก่า
 อยู่ภาคเหนือของอาเภอชั่นไบ

เกียนเงิน เมือง เดิมเรียกเมืองเบะเหลง ครองถ้ำมกพระเจ้าชุนกวน
 ตั้งเมืองหลวงที่เมืองเบะเหลง จึงเปลี่ยนชื่อเป็นเกียนเงิน
 กรุงราชวงศ์เหงียงทางเมืองหลวงที่เมืองเกียนเงินเปลี่ยนชื่อว่า
 นางกิง ต่อมาเปลี่ยนเป็นเมืองเกียงติงพู
 เกียนแซ ตำบล ภายหลังเรียกอำเภอเกียนแซ อยู่ในมณฑลให้คำ

កិមកីកី, យែនកីកី, យែនកុក គាំទាន រាយអតេងបេនម៉ែងកៅយម កូរត៉ាវ
ម៉ែងគាំទានកោះខ្លួចពាកទុនខ្សែកដើរឃើងហេនីំ
ចាំកោូកៅយម កុក ននាពត់ជាន

កិមកី មេនាំ នៃ ២ ឈ្មោះននាពត់ជាន ននាពត់ជាន ១ និង
តាមកំណត់មានកំណត់ជាន

កិមង់កោូកៅយម គាំទាន ឬការបាទោយឱ្យកុំពុង

កិមទី ភុមា (ឯកកិនធម៌)

កិមប៊ុនសាន ភុមា ឈ្មោះននាពត់ជាន

កិមលងសីំ ម៉ែង ឈ្មោះក្រុងតាមកំណត់រាយខ័ំ ម៉ែងកោះខ្លួចពាកទុនខ្សែក
ដើរឃើងហេនីំ ចាំកោូកៅយម ននាពត់ជាន

កិមសីំ ម៉ែង ម៉ែងកិមតែឱ្យ ២ ម៉ែង ឈ្មោះននាពត់ជាន និង
តាមកំណត់ម៉ែងកិមតែឱ្យ

កៅយមលេង ម៉ែង រាយអតេងរៀកចិនយិចិនុ ឈ្មោះននាពត់ជាន

កិវកុំ ម៉ែង ម៉ែងកោះខ្លួចពាកទុនខ្សែកដើរឃើងហេនីំ ចាំកោូកៅយម ននាពត់ជាន
កិវកុំ និង កិវកុំ ឈ្មោះននាពត់ជាន

កុឃកី ភុមា ឬការបាទោយឱ្យកុំពុង

កុឃកុំ គាំទាន ឬការបាទោយឱ្យកុំពុង

កុឃិ ភុមា រាយអតេងរៀក ឯកិ ឈ្មោះននាពត់ជាន

កាយមិំ គាំទាន ឬការបាទោយឱ្យកុំពុង

กัวต่อ เมือง อယุ่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำราญ มนต์
ให้ดำเนินมาเป็นเมืองร้าง

ขยกโอ๊ คำบด ต้อมาเรี่ยกคำบดตั้งเชียง มนต์เกี้ยงชู

ขยกເອີ້ງ ກູເຊາ ໄມທຽບວ່າຍຸທ່າຫນ

ໂຄກຸນ ເມືອງ ອယຸ່ກັກໄຕເມືອງຈຸນົງພູ ມນົມດຸກຸຈົດ

ເຄົກ ເມືອງ ເກົ່າອູ່ເຂວງສຳເກອພິງດັກ ມນົມດັບໜັ້ນ

ຄອນຈຸງ คำบด ต้อมาเป็นສຳເກອຄອນແນ່ງ ມນົມດັບເໝີນ

ມອໂພ คำบด ອູ່ໃນມນົມດັດ ໄທຳ

ຂອກືກ ທາງ ຄື່ອທາງເຂົ້າອືອກືກ ອယຸ່ກັກໄຕສຳເກອເຕີຍິນ ມນົມດັດ

ເໝີນ ເປັນທາງດັກຮ່າງເມືອງທັນຂວາ ເມືອງເຕີຍິນ ແດະ
ເມືອງດັກເອຍ

ົງອຸກຸນ ເມືອງ ກາຍຫັດເວີກຊູເຈີຍກ ມນົມດັບເໝີງ

ໜີ ເມືອງ ກາຍຫັດເວີກຫົ່ງແນ່ງ ມນົມດັບໜັ້ນ

ຈີເຕົ່າ ເມືອງ ກາຍຫັດເປັນສຳເກອງເຕົ່າ ມນົມດູເປ

ຈີ່ຍິງ ເມືອງ ເກົ່າອູ່ກັກຕະວັນອົກ ສຳເກອທິ່ງປະ ມນົມດັດ ໄທຳ

ຈົງບັນສັນ ກູເຊາ ເຫັນຢູ່ນິ້ມ ໜຶ່ມມນົມດັດເສົ້ລວນ ໜຶ່ມມນົມດັດກວ່າໆ ໜຶ່ມມນົມດັດ
ຢັກເກີຍນ ໜຶ່ມມນົມດັດໃນເວັງຕໍ່າມກົກຄົມເຫັນຢູ່ນິ້ມມນົມດັດເສົ້ລວນ

ໂນຈົວສັນ ກູເຊາ ໄມທຽບວ່າຍຸທ່າຫນ

ໂນຫັດັກັ້ງ ກູເຊາ ອယຸ່ກັກຕະວັນກັກເນື່ອງໄທ ສຳເກອດໍາຫຍງ ມນົມດັດ ໄທຳ

ເງົາໄກສັນ ກູເຊາ ໄມທຽບວ່າຍຸທ່າຫນ

ເງົາເບື່ອຍ້ ເມື່ອງ ໄນກວາມວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ຈັກແກເສີຍ ເມື່ອງ ໄນກວາມວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ຈັກປຸນກວຸນ ດ່ານ ຕຳນັດຈັກປຸນອໍາຍ້ກາຄຕວັນອອກ ຂໍາເກອດິນທິ່ງ ມນາດ
 ເຊື່ອນ໌

ຈິນແຂ ເມື່ອງ ໄນກວາມວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ຈິນຕື່ສັນ ກູ້ເຫາ ໄນກວາມວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ຈວນເສີຍ ເມື່ອງ ກາຍຫດັບເປັນຂໍາເກອງຈະເລື່ອ ອູ້ໃນມນາດຈິດ
 ເງື່ນກຸ່ນ ເມື່ອງ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ໃນແຮງຂໍາເກອດິນເຈິ່ງ ມນາດໂຫຼຳ
 ຈົວໜູ້ ຕຳນັດ ເປັນດ່ານອູ້ໃນມນາດຈະໄຟ
 ຈິວເຫາສັນ ກູ້ເຫາ ກູ້ເຫາຈິວນໍ ອູ້ໃນມນາດເກີຍໆງ ທີ່ກ່າວໃນສ້ານກົກ
 ໄນປ່າກວູ້ຫັດວ່າດູກໃຫນ

ຈີ ເມື່ອງ ກາຍຫດັບເປັນຂໍາເກອຈຶກໍ່ຢູ່ ມນາດຢູ່ເປົ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ກາຄຕວັນທກ
 ຂໍາເກອຈຶກໍ່ຢູ່ ມນາດຢູ່ເປົ

ຈື້ອເສີຍ, ໂຈະເຫາເສີຍ, ເຊັກເຫາ ເມື່ອງ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ກາຄຕວັນທກ
 ເກີຍໆຫົດ ມນາດເກີຍໆງ

ຈຸເຕັ້ງ ຕຳນັດ (ດູ້ອູເຕັ້ງ)

ເຈຸ່ຍ ແມ່ນ້າ ອູ້ໃນມນາດໂຫຼຳ

ເຈັບກ ເມື່ອງ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ກາຄຕວັນອອກເນື່ອງໃຫ້ ຂໍາເກອເຊິ່ງສົງ ມນາດ
 ຫັນດອງ

เจตอก เมือง เมืองเก่าอยู่ในแขวงข้ามgeoเดี่ยวชัน มนต์ดเจเกียง
 เจ้ออ้อ เมือง ภายหลังเป็นข้ามgeoเจานมนต์ดงangไฝ เมืองเก่าด่มเป็น^{ที่}
 ทะเดล์บ คือทะเดล์บพรุนเด่นข้ามgeoเจา ข้ามgeoห้วยหุย
 ข้ามgeo โถกั่ง ข้ามgeoชี้เน่ง
 เจ้ากุน, เจียวกุน เมือง เมืองเก่าอยู่แขวงข้ามgeoเปาะ มนต์ดงangไฝ
 เจ้าชุย, เตียวชุย แม่น้ำ ออยในมนต์ดกังซาก
 เจ้าเส, เตียวเจียง, เตียวเอียง เมือง เมืองเก่าอยู่แขวงข้ามgeoดินท่าม
 มนต์ดกังซาก

เจ้าสัน ทาง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 จำกึก คำน (ดูที่เซี๊ยกึก)
 จงกวน เมือง (ดูที่ยันจงกวน)
 จงพวน เมือง ภายหลังเป็นข้ามgeoจงพวน มนต์ด็อกหัด
 เจียงโต้ คำบด ทางตั้งแต่ภาคเหนือข้ามgeoเพาเน่ ถิ่นภาคตะวันออก
 เนียงเหนือข้ามgeoฝัง มนต์ดเซี๊ยนซี่

เจียงเสีย เมือง (ดูที่เกียงเตี้ย)
 เจียงโห แม่น้ำ ออยในมนต์ดจิด
 จันเค้า ทาง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 จัน เมือง คือมนต์ดชันซี่
 จันกึก เมือง คือมนต์ดเซี๊ยนซี่

ឧុនស្សេ ម៉ែង ដើរការូយ្យភាកទវណ្ណកដីយោងហើយ ចាំរោគរាយដី នន្ទុទេ
និងតាំ

ធម្មុយកស៊ែន ភ្នៀប់ កីឡាឤុយកគុណ ភ្នៀប់ និង ធម្មុយ្យភាកទវណ្ណក
ដីយោងហើយម៉ែងប៉កកិន ធម្មុយ្យភាកទវណ្ណកខាងក្រោមពេង
នន្ទុទេ ភ្នៀប់ ធម្មុយកគុណកៅតាតៅ និង តាមកៅកម្ពោជ្រើន
ត្បូក ឬ មិន នៅ

តីបិនតីង ម៉ែង រាយអតិថិជ្រើនចាំរោគ នន្ទុទេ ដីយោងធម្មុយ្យ
ខ្លែងចាំរោគជីនតីង នន្ទុទេ ដីយោង

តីរិកកិក ម៉ែង ដើរការូយ្យខ្លែងចាំរោគបោះ នន្ទុទេ ចាប់
តីរិកកុន ម៉ែង (គុទិនីតីកុន)

តីរិកចុង តាំបាត ឬ ការូយ្យ និង តីរិកកុន
ចាប់បីកសក ភ្នៀប់ ឬ ការូយ្យ និង តីរិកកុន

តីលោតីឃី ម៉ែង (គុទិនីតីលោតីឃី)

ជបាយិធី ទាន ឬ ការូយ្យ និង តីរិកកុន

ជសងកុន ម៉ែង ដើរការូយ្យភាកទវណ្ណកដីយោង ឬ ចាំរោគកិនកិយ
នន្ទុទេ តីរិកកុន

តីលិក, តីលិក ម៉ែង រាយអតិថិជ្រើនចាំរោគតីលិក ម៉ែង
ដើរការូយ្យភាកទវណ្ណកដីយោងហើយ ចាំរោគដី នន្ទុទេ
ចាប់បីកសក ឬ ការូយ្យ និង តីរិកកុន

โฉะเปงสัน ภูเข้า ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 เนงจิว, เชงจิว, เชียงจิว, เชงจิว, เชียงจิว, ชุนจิว เมือง เป็นอย่าง
 มนต์ดามาแต่กรังพระเจ้าอยู่หัว ราชวงศ์เย่ กรังราชวงศ์ยั้น
 คงที่ว่าการมนต์ดามที่เมืองdimนี่ ราชวงศ์ภายหลังถ้ามีก็
 ลงมาซื้อเมืองdimนี่เป็นเมืองเนงจิวพูด

ลวนเค้า, ชอนเค้า คำบด ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 นิวฉุน, ชิวฉุน เมือง ภายหลังเป็นอำเภอฉิวฉุน มนต์ดามทางไฝ
 ชิจิว, ชิวจิว เมือง เป็นอย่างมนต์ดามาแต่กรังพระเจ้าอยู่หัว ราชวงศ์เย่
 กรังราชวงศ์คงยังคงที่ว่าการมนต์ดามที่เมืองท่าง เมืองเก่า
 ออยุ่ภาคตะวันตกเนียงไท อําเภอท่างเน่ มนต์ดามชั้นคง
 วุยูกก ครองสำมักกัยที่ว่าการมนต์ดามไปตั้งที่เมืองเพงเตี้ย
 ราชวงศ์ภายหลังถ้ามีก็ลงมา ซื้อเมืองเพงเตี้ยเป็นเมือง
 ชุคก

อะสงันโพ คำบด ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 ชิงเอียง แม่น้ำ ภายหลังมาเรียกชิมเอียง ออยุ่ภาคเหนืออําเภอชิว
 มนต์ดามกังไถ

เชงจิว เมือง (คูที่เนงจิว)

เชงเอียง เมือง ภายหลังเป็นอําเภอเชงเอียง มนต์ดามให้ตั่ง

ช่องเตง, ช่องเตง คำบด ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

เชียงจิว เมือง (คูที่เนงจิว)

เชิงสัน ภูเข้า ภายหลังเรียกภูเข้าเชิงเดี่ย อยู่ภาคตะวันตกเฉียงใต้
อำเภอ กอง มนต์ มนต์ มนต์

ชั้นชาก ภูเข้า ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ชินเสบ เมือง (ดูชินเดี่ย)

ชิวจิว เมือง (ดูชิวจิว)

ชิวฉุน เมือง (ดูชิวฉุน)

ชัวหิน แม่น้ำ อยู่แขวงอำเภอหัวหิน มนต์ กอง กอง

ชีหลง เสเหลียง เมือง ดงชันกรุงราชวงศ์ จัน ภายหลังมาเป็นอำเภอ

ภูไก มนต์ กอง กอง

ชีเสง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันออกอำเภอไห้อ มนต์ มนต์ มนต์ มนต์

เชเปงกวน ด่าน ภายหลังเป็นอำเภอเชเปง มนต์ มนต์ มนต์ มนต์

ไซสิน เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

เช็กเต็ง ตำบล อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออำเภอเนียนชัน มนต์ มนต์ มนต์ มนต์

เช็กเทา เมือง (ดูชีอเดี่ย)

เช็กเพก ภูเข้า อยู่ผังขาวแม่น้ำเอียงคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอ
เกยซี มนต์ มนต์ มนต์ มนต์

ชุงกัง เมือง ที่จริงเป็นชื่อแม่น้ำ ภายหลังมาเรียกชุงโก อยู่ในแขวง
เมืองชุงหยงพู มนต์ มนต์ มนต์ มนต์

ชั่งหงษ์ เมือง อุบลรัตนธานี

ชั่งหงษ์ เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ สำราญจังหวัด

ชุมเป

ชั่งขาว เมือง ภัยหลังเป็นอิฐภัยชั่งขาว อุบลรัตนธานี

เชียงจิว เมือง (ดูที่เด่นจิว)

เชียงเชก เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

เชียงโต เมือง อุบลรัตนธานี

ช่องสัน ภูเขา ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

เชียงจิว เมือง (ดูที่เด่นจิว)

เชียงตึ่ง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคใต้สำราญจังหวัดชั่งขาว

เชียงเทง เสียงเทง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตกเฉียงใต้สำราญจังหวัดเชียงใหม่

เชียงใหม่ มนต์กาลังซอก

เชียงเบง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคเหนือของสำราญจังหวัดเชียงใหม่ มนต์กาลังเทียน

เชียงหาย เมือง เมืองเก่าอยู่ที่พรมแดนมุ่งทางภาคใต้ มนต์กาลังตาก

กับเมืองเชียงหายพูด มนต์กาลังเบง เมืองเชียงหายพูดค้างขาน

ครังราชวงศ์หมง

เชียงไส เมือง ครังถานกากยังไม่มี พังคงชั่นเมืองครังราชวงศ์ชื่อว่า แต้ว

เป็ดยนเย็นมนต์กาลังเชียงไส

เชียงสัน, เสียงสัน เมือง ภายหลังมาเป็นอำเภอเจียงตันมณฑล
เจเกียง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตกเนียงหนึ่งอำเภอเจ
ยงลี มณฑลจีดี

ชั้นกวน เมือง เป็นเมืองค่านอยู่ภาคตะวันตกเนียงใต้ อำเภอเปา ก
มณฑลเชียงซู

ชั้นหยง เมือง ภายหลังมาเป็นอำเภอชั้นหยง มณฑลเกียงซู เมือง
ชั้นหยงว่าสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์จันทร์ ไม่แน่

ชั้นเอียง เมือง ภายหลังเป็นอำเภอชิวบุ มณฑลให้ดำเนินกวน เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ชั้นเฉีย แม่น้ำ ภายหลังเรียกชั้นชุย ออยู่ในมณฑลเด่นกวน
ชั้นเสีย, ชั้นเสีย เมือง ครองถามก็เมืองชั้นเดียนมี ๒ เมือง คือเมือง
ชั้นเดียนฝ่ายโขจด ซึ่งภายหลังเป็นอำเภอพ่าง
มณฑลชั้นเปเมือง ๑ เมืองชั้นเดียนฝ่ายชุนกวน ซึ่ง
ภายหลังเป็นอำเภอชั้นเดียน มณฑลเจเกียงเมือง ๑

ชั้นเอีย เมือง ภายหลังเป็นอำเภอชั้นเอีย ออยู่ในมณฑลให้ดำเนิน

ชั้นยอง เมือง เมืองเก่าอยู่ภาคตะวันตกเนียงหนึ่ง อำเภอตินหง มณฑล
เชียงซู

ชุนจิว เมือง (คุทเคนจิว)

ชุนหยง เมือง ครองถามก็เมืองไม่แน่ พังคงชั้นเมื่อครองราชวงศ์เหงวง
แล้วต่อมาเป็นอำเภอชุนหยง ออยู่ในมณฑลเชียงซู

azonkeo ចាំបាច់ (គុទិនកោះ)

ខិមអាយ, ម៉ែយអាយ ម៉ែង ឬព្រាបវាទោយឱ្យទៀង

ម៉ែយកំក ភូមិ ឬព្រាបវាទោយឱ្យទៀង

ឲ្យសាន ភូមិ ភូមិ មី ៣ ឬឲ្យឯុធមនុកតិដៃ និងមនុកតិដៃឲ្យឯុធមនុកតិដៃ

ម៉ែយកំក, ជាកំក គោរ ឬឲ្យឯុធមនុកតិដៃឲ្យឯុធមនុកតិដៃ

ម៉ែយហី មេន៉ា ឬឲ្យឯុធមនុកតិដៃ

ម៉ែយអាយ ម៉ែង (គុខិមអាយ)

ឲ្យឯុធមនុកតិដៃឲ្យឯុធមនុកតិដៃ ឲ្យឯុធមនុកតិដៃឲ្យឯុធមនុកតិដៃ ឲ្យឯុធមនុកតិដៃឲ្យឯុធមនុកតិដៃ

ໂຕເສີຍ ເມືອງ ເນື້ອງເກ່າອຸ່ທາງຄວນຕກອຳເກອໂຕເສີ່ຍ ມະນາດເຈົ້າເປັນ
ເຕັກໂຕເສີຍ ເມືອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຕົກໂຕຈົ້ວ ມະນາດຄົ່ງໜູກ

ເຕັກຫຍັງ ເມືອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນອຳເກດເຕັກຫຍັງ ເນື້ອງເກ່າອຸ່ທາງຄວນດອກ
ເຊົ່າ ມະນາດເລັດວຸນ

ຕົງກຸນ, ຕອງກຸນ ເມືອງ ເປັນຫັດເນື້ອງອົບໃນມະນາດກຸນຈົດ ຕັ້ງກ່າວການ
ທີ່ອຳເກົນບາເຂີຍ

ຕົງກຸນ ດ່ານ ກາຍຫດັ່ງເປັນອຳເກດຕອງ ມະນາດເຈົ້າເປັນ

ຕົງເຄົ້າ ທາງ ໄນກ່າວວ່າອຸ່ທີ່ໃຫ້

ຕົງນັ້ນໂນ້ ຕຳມັດ ອຸ່ທາງຄວນຕກເນື່ອງເຫັນທີ່ອຳເກດຕອງເຂີຍ ມະນາດຢູ່ເປັນ
ຕົງຫຍັງ, ຕົງເອົ່າຍິງ, ຕອງເອົ່າຍິງ ເມືອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນອຳເກດຕອງເຂີຍ
ມະນາດຢູ່ເປັນ

ຕົ້ງກັ້ນ ເນື້ອງ ໄນກ່າວວ່າອຸ່ທີ່ໃຫ້

ຕົ້ງຈຸນ ເມືອງ ຕົງຈຸນກາຍຫດັ່ງສໍານັກ ຂໍອ້ອັດເນື້ອງກາຄຄວນອອກ
ມະນາດເລັດວຸນ

ຕົ້ງຫຼັກກຸ່ມ ເນື້ອງ ໄນກ່າວວ່າອຸ່ທີ່ໃຫ້

ຕົ້ງທຶນ ເນື້ອງ (ດູ້ທີ່ຢູ່ຕູ້)

ຕົ້ງເຊັກໄຕ ປຣາຕາກ ອຸ່ທ່າກຄດນັກເນື່ອງໃຫ້ ຢຳເກອດິນເຈີ່ຍ ມະນາດ
ໄຫ້ລໍາ ກະບົວງຸນປຣາຕາກນັ້ນມັນຄົກນໍຈ່າຍກັນຈ່າຍກັນ ຍາຄໄດ້ນໍາ
ໄວ້ໄດ້ນານໄມ້ແໜ້ງ ກະບົວງຸນນັ້ນຮັບຄະຫຼາງແພງ ຈ່າກໍາທຶນຝ່າຍ
ດີກຄາກຄະນຸມອັນ

ເທິງຄົ່ງ ເມື່ອງ ໄນທຽບວ່າອຍີ່ທີ່ແກ່

ເທິງກຸນສັນ ກູເຊາ ອີ່ຢ່າກຕວັນອອກເນື່ອງໄດ້ ຂໍາເກົອເມີນ ມນາດ
ເຊື້ອນຫຼື

ເທິງກວນ ເມື່ອງ ຄື່ອຂໍາເກົອໄຟ່າງຄວງກົງສັນມາຄົ່ງຕໍ່າມກົກ ກາຍຫດັ່ງ
ຈຶ່ງໄດ້ເຮັກຫຼືອເທິງກວນ ອີ່ຢ່າໃນມນາດຫັ້ນຕົກ

ເທິງຈົວ ເມື່ອງ ກຽງສໍານັກຍັງໄມ່ ຊະນັກ ນາຕົງຂົນໃນກາຍຫດັ່ງ ອີ່ຢ່າໃນມນາດຈຸດ
ເທິງໂຕ ເມື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກົອເຕັ້ງໄດ້ ມນາດຫັ້ນຕົກ

ຕົ້ອງຈົວ ເມື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກົອຈົວ ມນາດເກີ່ຍງໜູ້

ຕົ້ອງເຕັ້ງ ເມື່ອງ ໄນທຽບວ່າອຍີ່ທີ່ແກ່

ຕົ້ອງເອີ່ນ ເມື່ອງ (ດູ້ທົກເອີ່ນ)

ຕົ້ອງໄຊ ເມື່ອງ ກຽງສໍານັກຕົກທີ່ດ້າການເນື່ອງທີ່ຂໍາເກົອທ່າງ ມນາດຫັ້ນຫຼື
ກາຍຫດັ່ງຄົ່ງຂໍາເກົອຄອງໄຊເຊັ້ນໃນມນາດເກີ່ຍງໜູ້

ຕົ້ອງໄຊ ເມື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກົອຕັ້ງໄຊ ເມື່ອງເກົ່າອີ່ຢ່າກຕວັນອອກ
ເນື່ອງເໜືອ ຂໍາເກົອເອີ່ນກົກ ມນາດຫັ້ນຕົກ

ເຕັ້ງບັນເກີ່ວ ດະພານ ໄນທຽບວ່າອຍີ່ທີ່ແກ່

ເຕັ້ງສາ ເມື່ອງ ອີ່ຢ່າໃນມນາດຢູ່ຕຳ

ເຕັ້ງເຕື່ອ ເມື່ອງ ເຕັ້ງເຕື່ອແປດລວມກຳພຶງຍາວ ຮາຊວງກົງກາຍຫດັ່ງສໍານັກ
ຫຼືເຂົາຂໍາເກົອເສື່ອຍື່ງຍື່ງ ມນາດເຈົ້າກື່ອງ ທີ່ຈົງກຳພຶງຍາວນີ້

ສໍາຮັງຈົນແຕກຈົງເຕີຍດົກກົກ ຮາຊວງກົງກົມ ຖ້ານາກໄດ້ຮູ່ມແຮມ

ໂຄຍດຳດັ່ງ ພົ້ມມາດເຕື່ອມື່ນດ້ານຫຼືກົງທີ່ຂະໜາດ

เตียงชัน, เตียงอัน เมือง ว่าเป็นเมืองหดงามครองราชวงศ์ ใช้ชัน ขันอยู่
ในมณฑลยังคง แต่ในครั้งนั้นไม่ได้ใช้ว่าตั้งอยู่ที่ใด
ภายหลังมาจึงได้ใช้เรามีเมืองชื่องพู มนฑลเชียนซึ่ง
เป็นเมืองเดียวกัน

ต้นเข แม่น้ำ อุปทั่งทวันตกนี้ยังไห ขำເກອເສື່ຍງເຂົ້າມນັດຢູ່ເປ
ต้นฉอง เมือง เมืองเก่าอยู่ทั่งทวันออกขำເກອເປາກໍມນັດເຊີນซີ
ตันລົວ เมือง ชื่อชันน้อยในมณฑลให้ด้านเมือง ๑ มนັດເກິບງູ້ເມືອງ ๑
ทີກດ່ວຍຕິນໃສ້ນກີກໄມ່ປະກູຫຼັດວ່າເປັນເນື້ອງໃຫ

ตันອູ เมือง คือประเทศของพวกชยองนູ ตั้งแต่ภาคเหนือขำເກອເຂົ້າມຍາຍາ
มณฑลชันซີ คาดประเทศมังโກເດືອຍ คำว่า “ตันອູ” ไม่ใช่ชื่อเมือง
เป็นคำชื่อของพวกชยองนູยกย่องพระเจ้าແຜ່ນົດນອງตน เช่นภาษาจีนว่า
“ปุ่งเตียง” หรือ “ปุ่งตີ” ฉะนั้น

ตันເອຍ เมือง ครองสานກົມ ๓ เมือง ต່ອນາເປີຍນ້ຳໃໝ່ທັງ ๓
คือขำເກອຕ່ຽງເນື່ອ ขำເກອຕັ້ງດູ มนັດลงາໄຟ ແດະຂຳເກອ
ເກິບງຫຼັງ มนັດເກິບງູ້ ເນື້ອຕັນເອຍໃສ້ນກີກໝາຍເຫາ
ເມືອງໄດ້ໄມ່ແນ່

ตິນກີກຫຼືວັດ ໄມ່ກ່ຽບວ່າອູ່ທີ່ໃຫ
ตິນລົມ ຄຳບັດ ຕັງຂັນໄພຍໍາຫັດສານກົກ ອູ່ໃນມັນທຸດຍັງດຳ
ຖຸນກົວນ ເມືອງ ພາຍຫັດເຮົາກເນື້ອຫຼຸ່ມຂອບ້ານແຂງປັກກົງ

ពាណិជ្ជកម្ម និង សារធានាសាស្ត្រ នៃប្រជាពលរដ្ឋ និង សារធានាសាស្ត្រ នៃប្រជាធិបតេយ្យ និង សារធានាសាស្ត្រ នៃប្រជាធិបតេយ្យ និង សារធានាសាស្ត្រ នៃប្រជាធិបតេយ្យ

ເຕີວເຈີງ ເຕີວເອີງ ເມືອງ (ຄົກເຈົ້າດີ)

ໄທສັນ ອຍໍໃນມະນາດຫົ້ວຕົງ

ໄທເຫັນສັນ ກູເຂາ ໄມ່ກຮາບວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ

ໄກເຊີຍ ເມືອງ ເມືອງເກົ່າອຸ່ນທາງຄວນອອກເຊີຍແຫ້ວ
ນະຫຼດຫັ້ນໜີ

ໄທ້ຢັ້ງສູງ ແມ່ນ້າ ໄມ່ກຽບວ່າອູ່ຍຸ່ທີ່ໃຫ້

ทรงปักกุวน เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ເທີດລອງສັນ ກູເຊາ ໄນກ່ຽວຂ້ອງມືຖຸທິກ່ານ

ເຖິງນຸ້ຍ ເມືອງ ຂອນນ ດ ເມືອງ ອູ້ໃນມນາດກັງຈາກ ແລະ ເມືອງ ມນາດ
ເຊື່ອນ໌ເມືອງ ດ ມນາດເສີ່ວນເມືອງ ດ ມນາດຈາງໄສ່ເມືອງ ດ
ເມືອງເຖິງນຸ້ຍທີ່ກຳຕ່າວໃນເຮືອງຄໍານກົກຂູ້ໃຫ້ ອຳເກອພງໄວມນາດ
ກັງຈາກ

ເຖິງນຕອນສັນ ພາເຊາ ໄມ່ກວາບກ່າວຍື່ທີ່ໃຫ້

นำกัน เมือง คือเมืองดำเนิน (ดูลักษร ๑)

บีชองสัน ภารา อปีโนมนต์ดิเรียนซ์

บีติก เมือง เมืองเก่าอยู่ทางเหนือของกรุงเทพฯ เอียง มนต์ราตรีนก

បុកងសំ ភ្នៀវា ឯុីនិមនទតម្លៃខ្សោ

បុលេង ដើរ រាយអំពេនាំកោលឱយគោះ ននទតម្លៃតាំ

បុលេង ដើរ ខ្លួនឯ៉ា ឬ ដើរ គីមាំកោលបុលេង ននទតម្លៃខ្សោ ដើរ
ដើរបុលេងចិងបេជិនបេនាំកោលបីននទតម្លៃខ្សោកងិកដើរ ។

ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោលដា
មិនមែនដើរ និងបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល
ពិងតុ ននទតម្លៃខ្សោដើរ ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល
ឬប្រាក្សាទៀតុ ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល
ឬប្រាក្សាទៀតុ ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល

បុកោះ តាំបុណ្ឌ ឬការិណាទៀតុ ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល

បុលេង ដើរ ឯុីនិមនទតម្លៃបេ

បុកោះខ័ំ ភ្នៀវា ឯុីនិមនទកង់ចាក

បុលេង ដើរ រាយអំពេនាំកោលបុលេង ននទតម្លៃតាំ

បុលេង តាំបុណ្ឌ រាយអំពេនាំកោល ននទតម្លៃបេ ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារ
គំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល

ហេរេលេង, វ៉ាលេង ដើរ រាយអំពេនាំកោលកោះកោះ ននទតម្លៃតាំ
(គូខិបាយទី ពេជ្យលេយិប ឯកម្មរ ក)

បុកម៉ោះ តាំបុណ្ឌ ឬការិណាទៀតុ ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល

បុកម៉ោះ តាំបុណ្ឌ ឬការិណាទៀតុ ដើរបុលេងកោះខ្លួយថាគារគំនិតធម្មានដើរ ជាំកោល

បុកម៉ោះ ភ្នៀវា ខ្លួនមួយ ឬ ភ្នៀវា ឯុីនិមនទតម្លៃខ្សោ ជាំកោល
ននទតម្លៃខ្សោ ឬ ឯុីនិមនទតម្លៃខ្សោ ជាំកោល

ມີນັ້ນ ຂໍາເກອດູ້ນັ້ນ ມະນາດເດືອນ ຈ ອູ້ທາງຕວັນອອກ
ຂໍາເກອດືນາງ ມະນາດຍົດ ຈ ອູ້ທາງຕວັນຕກເນື່ອງໃຫ້
ຂໍາເກອນ່ານັ້ນ ມະນາດກວງໜ້າ ກູ່ເຫັນອີກຄ່າໃນສຳນັກ
ໄມ່ແນວ່າດັກໄໝ

ບອນຫຍັງ, ບອນເອີ່ງສັນ ກູ່ເຫຼົ້າ ຫົ້ນນີ້ ກູ່ເຫຼົ້າ ອູ້ທາງຕວັນອອກເນື່ອງໃຫ້
ຂໍາເກອທະນັ້ນ ມະນາດເກິຍງູ້ທຸກ ແລ້ວ

ເບື່ອດສວນ ຂາຮນ້າ ໄມ່ກ່ຽວວ່າອູ້ທີ່ໄໝ

ປາເສ ເມື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກອດັ່ງຈັງ ມະນາດເດືອນ

ປາຕົ່ງ ເມື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເຮັກປາຈົ່ງ ມະນາດເດືອນ

ປາກຸນ ເປາກຸນ ເມື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກອປາ ມະນາດເດືອນ

ປາຫັ້ນ ກູ່ເຫຼົ້າ ອູ້ທາງຕວັນຕກເນື່ອງໃຫ້ຂໍາເກອຫຼື່ຍົງ ມະນາດເຊີ່ຍນ້ຳ

ປາກົງ ດ່ານ ເມື່ອງດ່ານເກົ່າອູ້ເຂວງຂໍາເກອສົ່ງເໜ່ງ ມະນາດເກິຍງູ້

ປາຢົວ ຕຳບດ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກອເຈົ້າເອີ້ນ ມະນາດຢູ່ດຳ

ບໍາເຫດີ້ນ ແມ່ນ້າ ກາຍຫດັ່ງເຮັກແນ້ນບໍາເຫດີ້ນ ມະນາດເຊີ່ຍນ້ຳ

ປຸ່ເຕົ່າ ເມື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກອປຸ່ເຕົ່າ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ທາງຕວັນຕກ ຂໍາເກອນ
ເນັ່ງ ມະນາດກັ້ງໜັກ

ແປ່ເນື້ຍ ທ່າ ຄື່ອທ່າກູ່ເຫຼົ້າແປ່ເນື້ຍ ອູ້ທາງຕວັນອອກເນື່ອງໃຫ້ ຂໍາເກອນ
ມະນາດເຊີ່ຍນ້ຳ

ແປ່ເນີ້ນ ຕຳບດ ອູ້ທາງຕວັນອອກເນື່ອງເໜືອ ຂໍາເກອກວັດ ມະນາດລົ້ອທຳ

ແປ່ໂທ ແມ່ນ້າ ຂຶ້ນສົກໃນມະຫາດ ອີ່ເມນ້າ ຕ. ໃນມະຫາດກັງຈຸກແມ່ນ້າ ຕ.
ທີ່ຄ່າວິນເຮືອງຕໍານກກໄມ້ໄດ້ ຂຶ້ນໄປສັດວ່າແມ່ນ້າໄດ້

ໄປເໜີ ເມື່ອງ ຝາຍທັງເປັນອຳເກົດໄປ ມະຫາດເຊື່ອນ໌

ໄປຈົວ ເມື່ອງ ໄນທຽບວ່າອູ້ທີ່ເຫັນ

ໄປຫຼຸຍ ແມ່ນ້າ ຝາຍທັງເຮືອກໄປດີ ອູ້ໃນມະຫາດເລືອກນ

ເປົກເກົກ ບ້ານ ໄນທຽບວ່າອູ້ທີ່ເຫັນ

ເປົກເຫດ ເມື່ອງ ດັບຂັນພາຍທັງຕໍານກກ ຕົວອຳເກົດເງົາເຂົ້າຍ ມະຫາດ
ຢູ່ດຳ

ເປົກສົ່ວ ທາງ ຝາຍທັງເປັນອຳເກົດຕາວໂທ້ ມະຫາດກັງຈຸກ

ບັກກັວ ກູ້ເຫາ ອູ້ທາງເໜືອ ອຳເກົດທັງດູ້ ມະຫາດເກິ່ງຫຼູ້

ບັກຄູສານ ກູ້ເຫາ ອູ້ທາງທວັນອອກເນື່ອຍເໜືອ ອຳເກົດຄາເຂົ້າຍ ມະຫາດ
ໄທ້ດຳ

ບັກທັງວນ ທາງ ໄນທຽບວ່າອູ້ທີ່ເຫັນ

ບັກເຕີເສີຍ, ເປົກເຕີ ເມື່ອງ ອູ້ທາງທວັນອອກ ອຳເກົດຝາງເຈອະ ມະຫາດ
ເດືອນ

ບັກເປັນ ເມື່ອງ ຕົວເນື່ອອັນບັກກົງ

ບັກສັນ ກູ້ເຫາ ເຫັນກົນເຮືອກຫຼືອຫາຍອຍ່າງ ດັບບັກບັງ ວາງ ປັງ
ເກື່ອຍະ ບັງ ປັກ ບັງ ນັກວາງ ບັງ ບັກຄູສານ ບັງ ອູ້ໃນ
ມະຫາດໄທ້ດຳ

បកចេង ម៉ោង រាយទាំងបែនាំការបកចេង ននាថទីត ម៉ោងកៅ
ឈូកការណ៍ ការបកចេងនន

บกที่ เมือง เมืองเก่าอยู่ทางตอนออกเนื่องติด ข้ามเขย แขวงตาก นนทบุรี
ชั้นคง

පේක්තික මෙශ්‍ය යෝගීතාවන්ගත් ප්‍රජිත්

ເປັນສານ ກູ່ເຫົາ ອູ້ທຳກວັນອອກເນື່ອງໄຕ ຂໍາເກົດຕະເກາ ມັນທະດີດ
ເປັກເຊີຍ ເນື່ອງ ເນື່ອງເກົ່າອູ້ທຳກວັນອອກເນື່ອງໄຕ ຂໍາເກົດຕັ້ງເຂົ້າ ມັນທະ

၅၂

เปียงวน เมือง (ดูที่เพียงวนก่อน)

เบงจิว, เปงจิว, เบงจิว, เป่นจิว, เมือง เป่นอย่างนั้นทดมาแต่ครั้ง
พระเจ้าถูนเตย่องเท กรุงราชวงศ์
ตงยัน ตั้งทวารการมณฑลทเมือง
จันເอยอง ราชวงศ์ภายหลังต้านกอก
ลงมาซ่าເตามอง จันເอยองเป็น เมือง
เบงจก ต่อมาเปลี่ยนเป็นเมือง
ไทร์พ อยในมณฑลชนชี้

บัดลับต้อง เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

บันอัน แม่น้า ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 ไปยังก่วน ค่าน ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 ไฟกึก, ไฟกวน, พายกึก, เมือง ภัยหังเป็นชื่ออำเภอไฟ มนต์ด
 เกียงชู เมืองเก่าอยู่ทางควันออก อำเภอไฟ
 พกนอง ทุ่ง อยู่ทางควันออกเฉียงเหนือ อำเภอตาเขียง มนต์ดีหា
 พักเหลง คำบด อยู่ในมนต์ดีห่า
 เพ่งวันก่วน, เพ่งวันกวน, เปงหงวน เมือง ภัยหังเป็นอำเภอ
 เพ่งวัน มนต์ดีหั่นคง
 เพงเสีย, เพงเซีย เมือง คือเมืองซึ่งจิวในภัยหัง (ดูอักษร ช)
 พวนโห แม่น้า อยู่ในมนต์ดีหะและมนต์กุยจิว
 มองชุบ, อุยชุบ, อุยโห, ชุยชุบ, ชุยโห แม่น้า ภัยหังเรียกเม่นาอยู่
 อยู่ในมนต์ดีหังชาก มนต์ด
 เชียนชี้ รวมมาลงเม่นาย่องจิห
 มองเทียนเนย ภูษา อยู่ทางควันคาดเฉียงใต้ อำเภอบันอัน มนต์ดีหា
 เดอะເກອດເດືອງ มนต์ดีหั่นชี้ ผู้แต่งหนังสือตานົກເກີ່ນ
 ຈະເດາກົມປະເທດົມືດ ຈຶ່ງເຫາເຂັມมองເທິນເນີຍໄປໄກ້ໃນ
 มนต์ดีหະລວມ
 มองເສີຍ เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 ม้าเล้ง, ม้าเด่น ภูษา เป็นคำถมไม่ใช่ภูษา อยู่ทางเหนือของมนต์กุยจินดก
 มนต์ดีหั่นชี้

ນ້າວົ້ວ ກູເຈາ ອູ່ທາງຄວັນຕກເນື່ອງເຫັນຂອງ ຂໍາເກົດຄຸນຫັນ ມັນທດເກິ່ງຊູ
ນີ້ຕອງ ເນື່ອງ ໄນທຽບວ່າຍຸທ່ານ

ມັນອ້ອງ ເນື່ອງ ເນື່ອງເກົ່າອູ່ທາງໄຕທະເດສາປ່າ ຂໍາເກົດເຈີນນີ້ ມັນທດຍັງດຳ
ຢືຍໆ ເນື່ອງ ເນື່ອງເກົ່າອູ່ທາງຄວັນຕກເດືອງໄຕ ຂໍາເກົດນິ້ຍ່າງ ເນື່ອງບັກັງ
ຢືຍໆ ເນື່ອງ (ຕູ້ທີ່ຫຼືຢືຍໆ)

ຢືເອັງ ເນື່ອງ ໄນທຽບວ່າຍຸທ່ານ

ຢືເອັງ ເນື່ອງ ເນື່ອງເກົ່າອູ່ທາງຄວັນກາເນື່ອງເຫັນຂອງ ຂໍາເກົດເຊິ່ງຊູ ມັນທດ
ໄກ້ດຳ

ຢື້ມື້ ປາກນ້ຳ ອູ່ທາງຄວັນອອກຂໍາເກົດຢູ່ໄວ (ຕູ້ກັ້ຊວ ນູ)
ຢື້ເອັງ ເນື່ອງ ໄນທຽບວ່າຍຸທ່ານ

ຫຍກຊູຍ ແມ່ນ້ຳ ອູ່ໃນມັນທດຢູ່ເປີ

ຢັງຈົວ, ເລັງຈົວ, ສອງຈົວ ເນື່ອງ ເປັນອໝາງມັນທດນາແຕ່ໂຄຮ່ງພຣະເຈົ່າດຸນເທົ່າ
ຫຼອງເຕີ່ ເຊັດແດນກວ້າງຂ່າວາງ ຕ້ອມມັນທດເຊື່ອນ໌
ມັນທດຕັ້ງໜ້າຄົ້ນໜຶ່ງໄໝ (ດີ້ອືນດູເຫັນຂອງ) ຕ້ອມາ
ກາຍຫດັ່ງຍຸບເດີກ

ຢັງເປັ້ນ, ເວັ້ນເປັ້ນ ເນື່ອງ ເນື່ອງເກົ່າອູ່ທາງຄວັນຕກເນື່ອງເຫັນຂອງ ຂໍາເກົດເນື່ອນ
ມັນທດເຊື່ອນ໌

ຢັງເສີ່ຍ, ເບິ່ງເສີ່ຍ, ເນື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນຂໍາເກົດຍິງເລື່ຍ ມັນທາກຫັນ໌ ເນື່ອງ
ເກົ່າອູ່ທາງຄວັນຕກເນື່ອງໄຕ ຂໍາເກົດຕິງຝຶງ ມັນທດໄກ້ດຳ

ปิ่วสวน ชาร ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

เหยี่ยว เมือง ภายหลังเป็นอำเภอเหียง มนต์ตาดเจเกียง
ลิหง ตำบล อุบลราชธานีออกเดินทางหนึ่ง อำเภอสัน มนต์ตาดให้คำ
หลีหลำ, บีหลำ เมือง ภายหลังเป็นอำเภอหลีหลำ มนต์ตาด
เมืองเก่าอยู่ทางตอนออกเดินทางหนึ่ง อำเภอหลีหลำนั้น
โอลก็อก เมือง คนภายหลังครองถ่านกอกซีเข้าเมืองกุนจูพู มนต์ตาดขันคง
เป็นเมืองโอลก็อก

โอลัง เมือง ชุมชนหมาดเมือง ตงชุนก่อนถานกอกมี ภายหลังลง
มากนี้ เมือง โอลัง ในเรื่องถานกอก เห็นจะหมายเอาเมืองโอลังที่
ชุมชน คงราชวงศ์ ใช้ยันและครองราชวงศ์คงยัน เมืองคิดเมืองหนึ่ง
โอลเสีย เมือง เมืองเก่าอยู่พรหมเทพ อำเภอเทียนชัยกับอำเภอฟากเกียง
มนต์ตาดกังซาก

คล้อลองไฟ ตำบล ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

คำกุน เมือง เป็นอย่างมนต์ตาดแต่ครองราชวงศ์ จน ครองนัตงกว่าการ
มนต์ตาดที่เมืองเทิง ครองราชวงศ์ชัยซีเข้าเมืองเทิงเป็นเมืองคำกุน
แล้วเปลี่ยนมาเป็นเมืองเงงจว (ดูอักษร ก)

คำเจียง เมือง คืออำเภอคำเจียงอน คงชันภายหลังถานกอก อยู่ใน
มนต์ตาดซูเป

คำพัน ตำบล ภายหลังเป็นอำเภอคำพัน มนต์ตาดเจเกียง

ດំឡើង នឹង ចង្វានរាយអង់គ្លេសតាមការ ដោយបែងប្រើប្រាស់ការពិនិត្យ
អនុកាលការិយាល័យ។

คำตั้ง เมือง ภาษาหลังเรียกยังตั้งพุ มณฑลเชียงซู

สำหรับผู้ที่ต้องการเข้าร่วมงานนี้ สามารถติดต่อผู้จัดงานได้ที่เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๒๓๔๕๖๗๘๙

คำเต็ง เมือง ไม่ทราบกว่าอย่างไหน

ດំរី ម៉ោង គឺខ្មៅកែវិនបែនពុំទៀតវារាយការម៉ោងបុគ្គលិក ននាទតិច (៥
គ្នាអូរ ॥)

កំណើង ១)

ລຳຫຍງ ເມື່ອງ ອູນາໄນມະນາດໂທດຳ

คำสั่น ภูษา อย่างที่จำเป็นยังคง มนต์เสน่ห์

คำว่า เมือง เป็นอย่างมณฑลมาแต่ครองราชวงศ์จัน
ก็ยังคง มณฑลกวางตุ้นเป็นภาษาท้องถิ่น

ลูกค้า ด้าน ด้านเก่าอย่างทั่วๆ กันยกเว้น ให้อำเภอเกย์ มนต์ดีปะ

ភាគី ចាំបាច់ ឬផ្លូវ និង អាណាពល មនុស្សខ្មែរ

ลอกห้องโผล ทำบด ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ลอกเอียง เมือง ภายหลังเวียก ให้ดำเนิน มณฑล ให้ดำเนิน

เลือกเสียบ เมือง ภายหลังเป็นข้าม เกอเด็กเต๊ะ มณฑลชั้นคง

ลงจิ้ว เม่น้ำ ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ลงตื้อต้อง เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ลงเส เมือง เมืองเก่าคือข้าม เกอติดตาก มณฑลกังซาก คนภายนหลัง
ครองถ้านอกชีเขามณฑลกังซากทั้งมณฑลเป็นเมืองลงเต๊ะ

ลงจิ้ว เมือง (ดูที่ยังจิ้ว)

ลงเหลง เมือง ชื่อนัม ๓ เมือง เมืองเก่าครองราชวงศ์ ใช้ชื่อนี้อยู่ทาง
ควันตากเดียว ให้อำเภอช่วงมณฑลกังซีเมืองหนึ่ง เมืองเก่า

ครองราชวงศ์ทรงชื่นอยู่ทางเหนืออัมເກອເດັງເດັງ ມະນາດຢູ່ຕຳ

เมือง ๑ ที่ก่อตัวในตานักกห់ຈេនຈោបែនเมืองนี้ ยังนี่เมือง

ເດັງເດັງຄຣົງຮາຊວງກໍ່ຫຼຸຍ້ອົກມື່ອງ ๑ ชົ່ງເປັນອຳເກອເດັງເດັງ

ອູ່ໃນມະນາດຢູ່ຕຳ

ลองจิ้ว เมือง ชื่อนองจิ้นນມອຄຣົງຮາຊວງກໍ່ຕຳ ชົ່ງເປັນອຳເກອດອງຈົວ

ອູ່ໃນມະນາດເລີດວາດເດີຍວິນ

ลองເອີຍ เมือง เมืองเก่าอยู่รົມເຂາດອງເອີຍ ๗ อູ່ທາງควันອອກເນື້ອງໃຫ້
ອຳເກອງຈູນ ມະນາດชั้นคง

เลี่ยงจ้ว เมือง เป็นอย่างมณฑลมาตั้งครังราชวงศ์ ใช้ยัง ครังราชวงศ์
ตั้งยันดงทวารามณฑลที่เมืองลงเร่ง เมืองเก่าอยู่ทางทวันออก
เดียงหนึ่งข้ามເກອซินทาง วุยกครังถ้ามกภายในทวารามณฑล
ไปตั้งที่เมืองวุไว ราชวงศ์ภายหลังถ้ามกกลางมาซึ่งอาเมืองวุไว
เป็นเมืองเดียงจั้ว คือเมืองเดียงจั้วพູ້ມณฑลกังซาก

ลุคค เมือง ภายหลังเป็นข้ามເກອลุคค มณฑลให้คำ

ลับจ้ว เมือง อยู่ในมณฑลชั้นดง

ลิมกัง เมือง ตงชั้นภายหลังครังถ้ามก ก คือเมืองลิมกังพູ້ມณฑลเกี่ยงซີ
ลิมนี่ เมือง คือที่ดงทวารามณฑลเดียงจั้วถัมถ้ามก (ศูนย์ชรา)

หลิวเซี่ย เมือง ภายหลังเรียกหลิวจิวฟີ มณฑลกวังซี เมืองเก่าอยู่ทาง
ใต้ข้ามເກອซີฟາ มณฑลให้คำ

ลองเอียง เมือง ภายหลังเป็นข้ามເກອลองยยเอียง มณฑลยุ่ด

เดียวชุน, เอียวชุย เมือง เมืองเก่าอยู่แขวงข้ามເກອໄยเฉิง มณฑลฟงเทียน
เดียวตั้ง, เสียวตั้ง, เสียงตั้ง เมือง เมืองเก่าอยู่ทางทวันออกเดียงใต้
มณฑลฟงเทียน

เลี่ยวไส เมือง เมืองเก่าอยู่ทางทวันออกข้ามເກອตั้ง มณฑลจิต
วุยกก ก เมือง คืออาณาเขตของพระเจ้าโจผี หมายเราราชวงศ์วุยก คำ
ว่าก็ตามภายหลังมได้ใช้ ใช้คำซึ่งแปลว่าราชวงศ์แทน

วัวเหลง เมือง (ศูนย์เบงเหลง)

เสเกียง เมือง (ดูที่เกียงเดียว)

เสเกียง เมือง เป็นมนต์ดเอกราชย์มนต์ด ภายหลังจึงเป็นเมือง
& เมือง คือเมืองเพาจิว กับเมืองมินจิว มนต์ดกังชาก และ
เมืองซังฟานจิว กับเมืองมาจิว มนต์ดเต็อนวน

เสนวน เมือง เป็นมนต์ด ครังถามกเรียกว่าເບົກຈົວ (ดูອັກຊາວ)
ແຕ່ນາຄົ່ງครังราชวงศ์ดัง จึงเปດີຍນ້ອມນต์ดເບົກຈົວເປັນນต์ด
ເສດວນ ແຕ່ກ່ອນນາເປີດີຍນ້ອມນສ້ອນວນຫຼິກ

เสบึง ด้าน ภายหลังเป็นเมืองชื่อหิงพູ มนต์ดกังชาก

เสหลง เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

เสเหลี่ยง เมือง (ดูที่ชัด)

เสสัน ภูเข้า ภูเขารោន្ណ់ စ ແຮ່ງ ອູ້ແຂວງບັກກົງ มนต์ดទី ๒
มนต์ดຢັກເກີຍ ๒ มนต์ດກວາງຫຼູ້ ๑ มนต์ດເກີຍចື້ ๑ ภูเข้า
ເລື່ອກຕ່າງໃນតານກົກ ໄມໄຕ້ຮັດດັງໄປວ່າภູເຂາໃຫ້

เสเสีย เมือง เมืองເກົ່າອູ້ທາງທວັນທຳເນື່ອງເຫັນຂໍ້ອຳເກອງງາງຄັ້ງ มนต์ດ
ເຂົ້າຍນ້ຳ

สำกັ້ນ คำบด คำบด สำກັ້ນຕັ້ງແຕ່ອ່າວເອີຍຈົດົ່ວ່າ ແຂວງເດັ່ນວນນໍ້ ๕ คำบด
ໃນតານກົກໄມ່ປຽກງູວ່າເປັນคำบດໃຫ້ແນ່

สำຄសົນ ภูເຂາ ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

สองເຂົ້າຍນ คำบด ຂອງคำบด ๒ ພາກແມ່ນາສ້ອງເຂົ້າຍນ ภายหลังເວົາກແມ່ນາ
ຍົງຕົງ มนต์ດទី

เสียงตั้ง เมือง เป็นอย่างมณฑนาแต่ครองราชวงศ์ จันทร์ภาคกิหริ
มนฑลชั้นซึ่ง

เสียงเท็ง เมือง (คุทเสียงเท็ง)

เสียงสัน เมือง (คุทเสียงสัน)

เสียงดึก กูเข้า ที่ถูกเชี่ยงก็ เป็นด้านไม่ไช่กูเข้า (คุหักชรา ช)

สินเต็ง กูเข้า อุยทางควันตกเนี่ยงเห็นอ่ำເກອງกิงทั่งมณฑเกียงชู

สามกิก เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

เสียงกวน ด่าน เมืองด่านเก่าอยู่ทางควันตกเนี่ยงเห็นอ่ำເກຸນກູຍ່
มณฑลกังชา

เสียงเกี่ยว คำบด อุยແวงอ่ำເກອຫັນຫຼຸມ มณฑลงໄຟ

เสียงตั้ง เมือง (คุทเดียวตั้ง)

เสียงพ้าย เมือง ภายหลังเป็นอ่ำເກອພ้าย มณฑเกียงชู เมืองเก่า
อยู่ทางควันออกอ่ำເກອນຂົນໄປ

หอก, ห้อยขา, หวยขา เมือง เป็นอย่างมณฑนาแต่ครองราชวงศ์ จัน
ครองนัตงทวาการมณฑลที่เมืองง่อ อ่ำເກອ

หอกพึงคงชູນภายหลัง อุยในมณฑเกียงชู

แท่อ เมือง ภายหลังเป็นอ่ำເກອผือ มณฑเกียงชู เมืองเก่าอยู่ทาง
ควันออกอ่ำເກອผือ มณฑเกียงชู

ไห้อ เมือง ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ไห้ดា เมือง อุยในมณฑโลหัต

ໄທ້ລາຍ, ໂຢລໍາຢ, ໂຢໂລໍ ເມືອງ ກາຍຫັດເປັນຄໍາເກອງ ໄທ້ຕາຍ ມນາຄາ
ໄທ້ດຳ

ໄທ້ໄສ ເມືອງ ຂໍອົນພົງທະເປັນຄໍາເກອງຂັ້ນກາຍຫັດຄໍານຳກົກ

ຫອງເຫດ ເມືອງ ກາຍຫັດເປັນຄໍາເກອງຫອງ ມນາຄາຢູ່ເປ
ຫຸນຈົ້າ ເມືອງ (ດູກຖິກນົ້າຈົ້າ)

ຫ່ວນເຫື່ຍ, ຫ່ວນເສີຍ ເມືອງ ເມືອງເກົ່າອູ້ທາງເຫັນຂອງຄໍາໄກອູ້ໜ່າຍ ມນາຄາ

ຢູ່ເປ

ຫັນປ້າ, ຫັນຫຸຍ, ອັນປ້າ ເມືອງ ກາຍຫັດເວີກຄູ້ຈົ້າພູ ມນາຄາງາງໄຟ
ເຫັນເສີບ ທາງ ໄນກວບວ່າອູ້ທີ່ໃຫ້

ຫຼູ່ເຫດ ຕຳບັດ ອູ້ທາງຄວັນຕົກເນີຍໃຫ້ຄໍາເກອຟາເຂົ້າຍ ມນາຄາເດືອນ
ຫວັບຜູ້ຍ ແມ່ນ້າ ແມ່ນ້າຫວຍຕົງແຕ່ມັນາຄາ ໄທ້ຕິ່ງທະເດັບຢັງຈະມນາຄາ
ງາງໄຟ

ຫ້ວຍໜຳ ແມ່ນ້າ ເປັນຫຼືອຽນຫົວມື່ອງກາຕໜຶ່ງຫຼື້ອງກາຕໜຶ່ງຫຼື້
ແຕ່ເມືອງເຊົ່າຈົ້າພູນາຄົດເກີຍງູ້ ຄົ່ງເມື່ອກາງຈົ້າມນາຄາຢູ່ຕຳ
ເປັນຫຼື້ຂັ້ນກາຍຫັດຄໍານຳກົກ

ພໍອກົກ ທາງ ແຕ່ກາຕວັນຕົກເນີຍໃຫ້ຄໍາເກອງເຈີ່ງຈະ ຄົ່ງກາຕໃຫ້ຄໍາເກອງ
ຊີງເຈະມນາຄາເຫັນຫຼື້ ວະຍະໄກດວກ ៥,〇〇〇 ເດັ່ນ

ອອໂກົກ ເມືອງ ອູ້ກາຕວັນຕົກແມ່ນ້າໃຫຍ່ປະເທດອິນເດີຍ ທີ່ກຳດ້ວຍ
ຂົອນໃນຄໍາກົກເກີ້ນຈະໄມ້ໃໝ່ເມື່ອງນີ້

ອອເສັງ ເມືອງ ກາຍຫັດເປັນຄໍາເກອງອອເລັງ ມນາຄາເກີຍ

อีช่อง ภาษาหลังเป็นสำเนาของ อีช่อง มนต์มนต์เจเกียง
 อิเจียง ภาษาหลังเป็นสำเนาคำ เชียง มนต์มนต์เกียงซึ่ง
 อาจ เมือง เป็นอย่างมนต์มนต์แต่ครั้งพระเจ้าอยู่หัวองค์ที่ ทรงถ้ามกก
 กันเมืองเดียวกันทุกๆ ภาษา มนต์มนต์เป็นยุทธ์ มากภาษาหลังครั้งราชวงศ์ตั้งจุ่ย
 ชีเขามีอยู่คำ เป็นเมืองอีช่อง คำสำเนาของมนต์มนต์ให้คำ
 อิตั่ง ทาง คำทางแม่น้ำอิตั่ง มนต์มนต์งานไฝ
 อินกีบี คำบด ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 อิหลง คำบด ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 อิเหลง คำบดหรือต้าน คำบดเก่าอยู่ในแขวงมนต์มนต์เป็นปั่ง & แห่ง ที่
 ก่อตัวในถ้ำมกกไม่ทราบว่าที่ไหนแน่

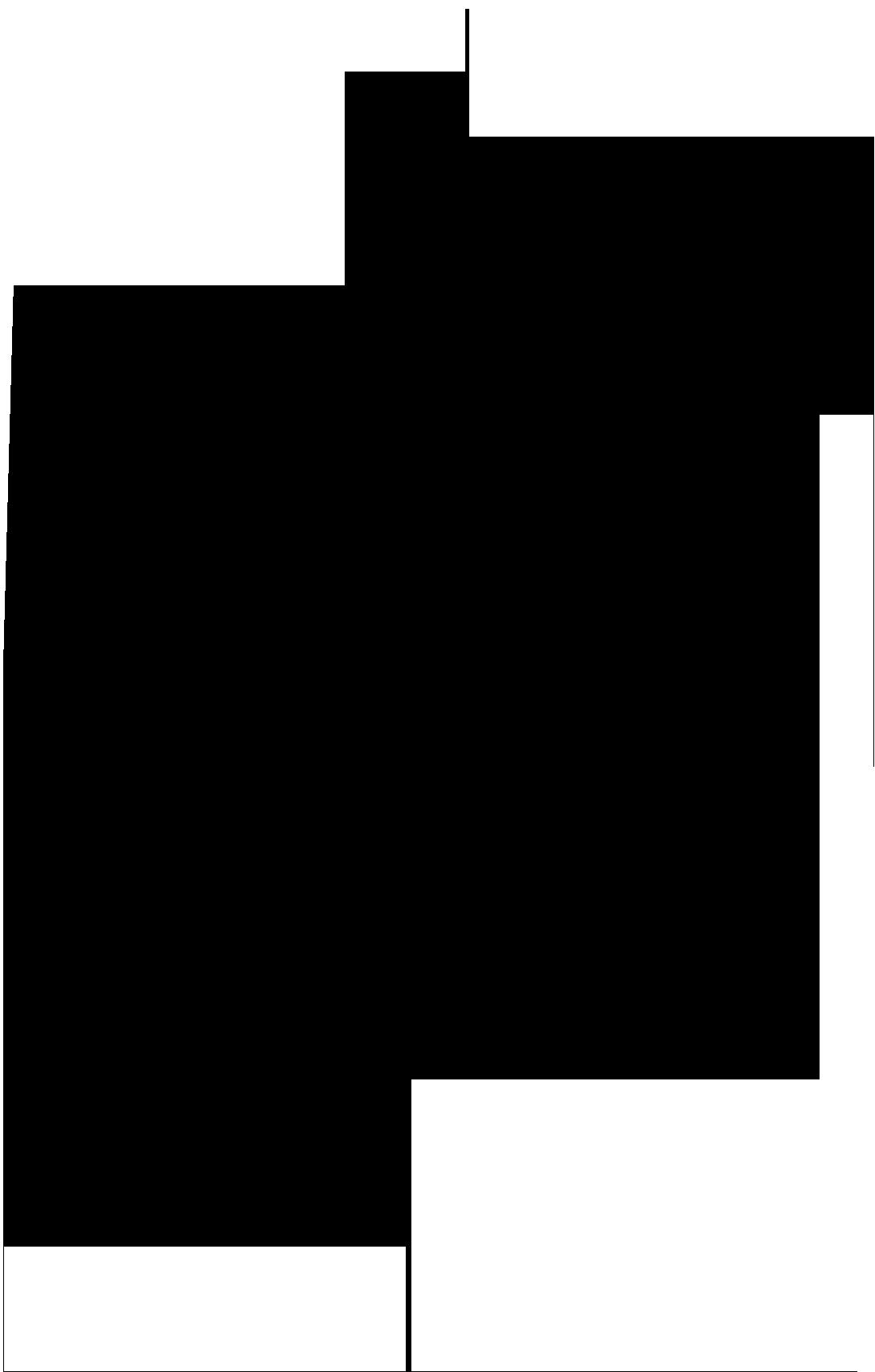
อิสาน ภูเขา ภาษาหลังเรียกว่าเข่าทั่งเหย่ร์ อยู่ในมนต์มนต์เจเกียง
 อ็อกกัง, อิวักกัง, อิวากก, อิวัตั่ง เมือง ทรงถ้ามกกเป็นแต่คำบด ๑ เดือน
 ไปตั้งเป็นเมืองชั้นเรียกว่าเมืองกังอัน (ดู
 อักษร ก)

อุไก เมือง ภาษาหลังเป็นสำเนาของอุไก มนต์มนต์งานไฝ เมืองเก่าอยู่ทาง
 ตะวันออกสำเนาของมนต์มนต์อุไก
 อุเต็ง, จูเต็ง, เยาเต็ง คำบด ภาษาหลังเรียกพูน้ำไว้ดี มนต์มนต์เป
 แอส่วน ชาวนา ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
 โอจ้ว, โอจิว เมือง อยู่ในมนต์มนต์งานไฝ ดังชั้นภาษาหลังถ้ามกก
 เอ็กกัวน เมือง ที่ทรงเป็นแต่สำเนาของหนึ่งในเมืองเที่ยนชุยมนต์มนต์กังชุก

ເອກຈາ^(๑) ເມື່ອງ ຂໍອົນຄົງຂົນກາຍທັງສາມາດ
ເອກຈາ ເມື່ອງ ເປັນອໝ່າງມະນາຄາແຕ່ກຽງຮາງວົງ ໄຊຢັນ ຕ້ອມາດັງ
ຮາງວົງຄົງຄົນຕັ້ງທີ່ກ່າວກາມນາຄາທີ່ເມື່ອງດາເດືອນ ກາຍທັງຍ້າຍ
ທີ່ກ່າວກາມນາຄາໄປຕົງທີ່ເມື່ອງເຊົ່າໂຕ ທີ່ກ່າວກ່າວພະເຈົ້າເຕັມປຽບອອງ
ເມື່ອງເຕີດກັນແນ້ນຄອມນາຄຸດເຕົກຈົກ (ດອກນ້າມຮ່າງ ຊົ່ງ)

ເອກສານ ກົງເຊາ ອີ່ງການແໜ້ນອຳເກມ້າໄທ ມະນາຄົມ
ເອງຈົວ, ເອີ່ງຈົວ, ເອີ່ງຈົວ ເມື່ອ ເປັນອຍ່າງມະນາຄົມບໍ່ມາເຕັກຮຽນພວະເຈົ້າ
ອູ້ອົງເຕີ ຄຽງຮາງວົງຄົດຍືນທິງທ່າວາການມະນາຄົມ
ທ່ານເມື່ອເດືອນເມື່ອ ຄືອຳເກມ້າຫຸ້ມະນາຄົມງາງໄຟ
ຕ້ອນມາດຶງຄຽງຕໍ່າມກົມມະນາຄົມເບີງຈົວ ແກ້ວອາກ
ເປັນ ແກ້ວ ຂອງວຸຍກກາກ ຕົກທ່າວາການ
ມະນາຄົມທີ່ເມື່ອນຫັນຫຼຸຍ ແລ້ວຢ່າຍໄປຕົກທີ່ເມື່ອນ
ນິວດຸນ ຂອງນິວດຸນ ດົກການ

(๑) ชื่อวุฒิประเทคโนโลยีเรื่องสามก๊กที่เขียนลงในภาษาไทย อาจ
ทำให้เข้าใจผิดคิดว่าอย่างไรว่า พึ่งสังเกตคุณคำที่ใกล้กัน เช่น เอกจั่ว
เออกจั่ว หรือเอองจั่ว เอ็งจั่ว ในระยะนี้ ผิดกันแต่มีเลข ๗ บังคับ
แต่กล้ายไปเป็นคนละเมือง ชื่อที่พิมพ์สืบๆ กันมาในสามก๊กอาจ
คลาดเคลื่อนและบะบันได้มาก ข้อสังเกตก็มีแต่แผนที่เท่านั้น ถ้าจะ
ให้ชัดเจนต้องคัดแผนที่ประกอบท่อนๆ ก็ยังเป็นเช่นนี้อีกด้วยแห่ง

ເສື່ອງເຫັນໂພທາງ ໄນກ່ຽວຂ້າງວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ເສື່ອງເສີຍ, ເສື່ອນເສີຍ ກາຍດັ່ງເປັນອຳເກອເພົະຈົດ ມນາຄຸຫັນຕັ້ງ
 ອັດຈຸ່ນ ເມື່ອງ ກາຍດັ່ງເປັນອຳເກອຊື່ເຊີຍ ມນາຄຸເດືອນ
 ອັນຈັງກວຸນ, ຈົງກວຸນ ເມື່ອງ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ເຂວາງອຳເກອເຈິຍພິງ ມນາຄຸ
 ໂທັດ

ອັນຕັ້ງ ເມື່ອງ (ດູກ໌ຍັ້ນຕັ້ງ)

ອັນເປັ່ນ ດ່ານ ກາຍດັ່ງເປັນອຳເກອອັນເປັ່ນ ມນາຄຸຈົດ
 ອັນລັກຈັງ ຂາຮນ້າ ໄນກ່ຽວຂ້າງວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ອັນລົມ ບໍ່ໄນ້ກ່ຽວຂ້າງວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ອັນເຫັຍ ເມື່ອງ ຄົວອຳເກອອັນເຫັຍ ມນາຄຸຢູ່ດຳ ດັບຊັນກາຍດັ່ງສໍານັກ
 ອັນອົບ ເມື່ອງ ກາຍດັ່ງເປັນອຳເກອອັນອົບ ມນາຄຸຫັນຫຼື

ອັນເອີຍ ເມື່ອງ (ດູກ໌ຍົນຫຍງ)

ອັນໄຟ ຕະພານ ໄນກ່ຽວຂ້າງວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ອົນເທົກກວຸນ ດ່ານ ໄນກ່ຽວຂ້າງວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ອົນເສີຍ ເມື່ອງ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ທາງເໜີ້ອຳເກອເຈິຍຫັນ ມນາຄຸຈາງໄຟ
 ອົວນເສີຍ ເມື່ອງ ເມື່ອງເກົ່າອູ້ທາງໄກ້ອຳເກອກິນມັນ ມນາຄຸຢູ່ເປ
 ອົວນສູຍ ແມ່ນ້າ ໄນກ່ຽວຂ້າງວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ
 ເຂົ້າຍກວຸນ ເມື່ອງ ກ່ອກຄຽງສໍານັກເປົ້າຍແປນບູ້ເຊີຍ ດົກເມື່ອງບູ້ເຊີຍພູ

ມນາຄຸຢູ່ເປ

ເວີນເຂົ້າ ແມ່ນ້າ ໄນທຽບວ່າອູ້ທີ່ໃຫ້
ເວີນເຫດລັງ, ເວີນເຫດລື່ອງ ເນື່ອ ກາຍຫດັ່ງເປັນອຳເກົດເວີນເຫດລັງ ມັນຫຼດ
ໄຫ້ດຳ

ເວີນເສີ່ຍ ເນື່ອງ ເນື່ອງເກົ່າອູ້ທັງທີ່ວັນອອກອຳເກົດເພົະ ມັນຫຼດຫັ້ນຕົງ
ອົມຕອງສັນ ກູ້ເຂົ້າ ໄນທຽບວ່າອູ້ທີ່ໃຫ້

ອົມເປັ່ນ ເນື່ອງ ເນື່ອງເກົ່າອູ້ທັງທີ່ວັນທີ່ເນື່ອງເນື່ອງເກົດກັງຊັກ
ວິວກັ້ນ ເນື່ອງ (ຄູ່ທີ່ວິວກັ້ນ)

ວິວກັ້ກ ເນື່ອງ (ຄູ່ທີ່ວິວກັ້ກ)

ວິວກັ້ຈ ເນື່ອງ (ຄູ່ທີ່ວິວກັ້ຈ)

ວິວຈົ່ງ ເນື່ອງ ເປັນຍ່າງມັນຫຼດນາແຕ່ກ່ຽວພະເຈົ້າດຸ່ນເຕັ້ຍອງເຕີ ກ່ຽວຮາຊາວງ
ຕະຫຼັກທີ່ການມັນຫຼດທີ່ເນື່ອງກີ່າ ກົດໝາຍຕ່າຍິ່ງ ມັນຫຼດຈີ່ດີ
ຮາຊາວງກີ່າກາຍຫດັ່ງສໍານັກດົງນາຊ້າເຂົ້າເນື່ອງນັກງົບເປັນເນື່ອງອົງຈົ່ງ

ອຸຍກົວນ ເນື່ອງ ກາຍຫດັ່ງເປັນອຳເກົດອຸຍ ມັນຫຼດຫັ້ນຕົງ

ອຸຍໜູຍ ແມ່ນ້າ (ຄູ່ທີ່ອຸຍໜູຍ)

ອຸຍເຕີ້ ຕຳບັດ ກາຍຫດັ່ງເປັນເນື່ອງກີ່າຈົດ ມັນຫຼດຢູ່ເມືອງ

ອຸຍຫຳ ເນື່ອງ ກົດໝາຍອຸຍຫຳນັກດົງນາຊ້າ ຫຼັງທັງໝົດຮາຊາວງກີ່າ ຈົນ

ອຸຍໂທ ແມ່ນ້າ (ຄູ່ທີ່ອຸຍໂທ)

ເວີຍວໜູຍ ເນື່ອງ (ຄູ່ທີ່ເວີຍວໜູຍ)

ວິວກັ້ງ ທາງ ອູ້ທັງທີ່ວັນອອກເລື່ອມູນໄກ້ອຳເກົດຢູ່ອຸນຫະກາງໄຟ

ວັຈ້າ ຕຳມດ ຄືນິ່ງຂັງເຈົ້າອໍາຍ່າທາງກວັນອອກເນື່ອຍໃຫ້ ຂໍາເກົອເຊົ່າຍຸນຈິນ
ມະນາຄດໄຫ້ດຳ

ຮັສນ ກູເຈາ ອຸຍ່ທາງໄຕຂ້າເກອເຊີ້ງເຊີ້ງ ມະຫາດຢູ່ເປົ້າ
ຢູ່ເຊີ້ງ, ຢູ່ໂຕ ເມື່ອງ ໂຄໂນດວັງຂັນທຳບັດຢູ່ ກຽນ ໂຄສີໄດ້ເປັນເຂົ້າແຜນຄົນ
ເປັດຢູ່ນເປັນຢູ່ເຊີ້ງ ຝາຍຫັດນຳມາເປັນອຳເກອຢູ່ເຊີ້ງ ມະຫາດ
ໄທດ້າ ເນື້ອງເກົ່າອຸຍ່ທາງຄວນຕົກເລີ້ນຢູ່ໄຕເມື່ອງຢູ່ຈົ່ວມະຫາດ
ໄທດ້າ

ແຊເຄົ່າ ເມືອງ ເມືອງເກົ່າອູ້ນກູເຂາຍວັງຄອກທາງ ຕວນທິກໍາເກອນບູເໜີຢູ່
ມະນາດຍເປົ້າ

ແຮມ້ອ ເມືອງ ເມືອງເກົ່າອູທາງເຫັນອ່ານຸມືອງເຈົ້າວຽດ ມນາຄາງໄຟ
ແຮບັງກວນ ຕຳມະດ ເປັນເມືອງດ້ານ ເມືອງເກົ່າອູທາງຕວັນອອກເໝີຍງິຕ
ຊໍາເກອເຈົ້າວິຝາ ມນາຄາດເລືດວນ

ແຮເບື້ນ ຕຳປັດ ອີ່ທຳກົງທຳກົງເກອນເລື່ອ ມັນທຳກົງໜຸກ

ແຫ່ງ ເມືອງ ເມືອງໄຟກາບວ່າຍິ່ງໃຫນ

ໂຍກັນ ເມື່ອງ ອູນໄຟມະຫາດຈິດ

โดยกวน ต้าน เมืองต้านแก่อย่างท่วงออกขำเงาเชี้ยงตี มนต์ดันชั้นนี้

ໂຍຈ້ວ ເມືອງ (ດັກໂຍຈ້ວ)

ໄຊທ່ານເມືອງເປັນຫຼືເມືອງທີ່ອຍ່າງກວັນອອກແນ້້ນ້ອງໂທ ໂມ່ເຈົ້າງຈຳກວ່າ

เมืองไค (คุณธรรมายที่ยังคงไว้)

ໂຮໂລກືກ, ເສາໂລກືກ ຕໍ່ນະຄອນໄມ້ກວາວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ

ໂຮ່ໂລ' } ເມືອງ ດູ້ທີ່ໂຫ້າຍ
ໂຮ່ລ່າຍ }

ເສາໂລກກວັນ ດ່ານ ອູ້ໃນມະນາດໂຫຼາ ດ່ານນິເວີກເປັນ ۳ ຮູ່ອ່າງເວີກດ່ານ
ເສາໂລກກວັນຮູ່ອ່າງເວີກ ۱ ດ່ານກິຕຸຍກວັນ ۱ ຂໍາເກອເຊົ່າເກົ້າຮູ່ອ່າງເວີກ

ເສາເຕັ້ງ ຕໍ່ນະຄອນ (ດູ້ທີ່ອ່າຕັ້ງ)

ເສາໂທ ເມືອງ ໄມ້ກວາວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ

ເຮັດສະວນ ຂາວນະ ດູ້ເມື່ອນະຈິນ ມະນາດກັງຊາກ

ຮັງເຕັ້ງ ເມືອງ ກາຍຫັດເປັນຂໍາເກອຂັງເຕັ້ງ ມະນາດກັງຊາກ ເມືອງເກາຄົມ
ຂໍາເກອເຊົ່າຍິ່ງ ມະນາດກັງຊາກ

ຮັງເສີຍ ເມືອງ ໄມ້ກວາວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ

ຮັງເນື່ອ ກູ້ເຂາ ໄມ້ກວາວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ

ຮັງເສີຍ, ອອງເສີຍ ເມືອງ ຄຽງຕ່າມກິບເປັນແຕ່ຂໍາເກອ ພຶ້ມາຕັງເປັນເມືອງ
ຂໍ້ນກາຍຫັດ ອູ້ໃນມະນາດໂຫຼາ

ຮອງຈົ້າ ເມືອງ (ດູ້ທີ່ຢືນຄົວ)

ຮອງເບັນສານ ກູ້ເຂາ ໄມ້ກວາວ່າອູ້ທີ່ໃຫນ

ຮອງຫລງ ເມືອງ ເມືອງເກົ່າອູ້ທຳກິດໃຫຍ່ ມະນາດໂຫຼາ

ຮອງໂທ ແມ່ນ້າ ແປດວ່າແມ່ນ້າສີ່ເຫດອີງ ເປັນແມ່ນ້າໃໝ່ທີ່ ໃນປະເທດຈີນ
ແຕ່ກ່ອນນຸ່າສ້າຍນ້າໄຫດໄປດັກທະເຫວາງເມືອງທີ່ຍືນຕິນພື້ນມະນາດໂຫຼາ

ที่มาเปิดเผยไปทางสำนักงานพัฒนาด้วยชุมชน แต่เมื่อต้น
มาทางหัวหน้าส่วนราชการ แม่น้ำยังให้ก่อตัวในสำนักฯ
คือกองมนต์พัฒนาด้วยชุมชน

ยังคงทางไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
ยังคง เมืองไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน
ยังคง แม่น้ำไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ยังคง แม่น้ำอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสำหรับชั้นดูดซึ่งมนต์พัฒนา^๑
ยังชุมชน ตำบล หมายเรียกตำบล ๒ ฝั่งน้ำยังชุมชน มนต์พัฒนา^๒
ยังคง อันตั้ง เป็นอย่างมนต์พัฒนาแต่ครองราชวงศ์ จน ครองสำนักบาง
ครอกเรียกคำตั้ง คือเมืองยังคงพัฒนาชุมชน^๓

ยังตั้ง เมือง ภายหลังเป็นสำหรับชั้นต้น มนต์พัฒนา^๔
ยังเบง เมือง ภายหลังเป็นสำหรับชั้นเบง มนต์พัฒนา^๕
ชวนกวน เมือง ภายหลังเป็นสำหรับชั้นกวน มนต์พัฒนา^๖
ชวนหยง อันเอียง เมือง ชื่อนี้มี ๒ เมือง อยู่ในมนต์พัฒนา^๗
ในมนต์พัฒนา^๘ เมืองและสำหรับชั้น ๒ มนต์พัฒนา^๙
เดือนมีสำหรับชั้น ๒ มนต์พัฒนาชั้นเมือง ๑ ที่ก่อตัว^{๑๐}
ในสำนักฯไม่แน่ใจเมืองไหน

ยังป่า เมือง (คุกที่หัวบ่า)

ยุ่งชุมชน แม่น้ำ (คุกที่มอชุบ)

อุบล้าน ภูษา ไม่ทราบว่าอยู่ที่ไหน

ຊູຍໂທ ແມ່ນ້າ (ຄູ່ທຶນອໜຸຍ)

ຊູຍເວັງ ເມື່ອງ ພາຍຫລັງເປັນອໍາເກອເຈົ້ານ ມະນາດຫຼຳ
ຢ້ວຍຢັງ ດຳບັດ ອູ້ທຳກວັນຕົກເຜີຍແໜ້ນອໍາເກອເກີນຫົດ ມະນາດຢູ່ເປ
ກາຍຫລັງທີ່ເປັນອໍາເກອຢ້ວຍຢັງ ອູ້ໃນມະນາດຫຼຳ
ຢ້ວຍລິມ ດຳບັດ ອູ້ທຳກວັນຕົກອໍາເກອເກີນຢືນ ມະນາດຢູ່ເປ
